APULEI OPERA QUAE SUPERSUNT
VOL. II FASC. I

APULEI PLATONICI
MADAURENSIS
PRO SE DE MAGIA LIBER
(APOLOGIA)

ITERUM EDIDIT

RUDOLFUS HELM

IN AEDIBUS B. G. TEUBNERI LIPSIAE MCMXII

Mediceus bibl. Laurentianae 68, 2 F
(lectiones codicis nota non addita afferuntur)

[Mediceus bibl. Laurentianae 29, 2 ex illo descriptus φ]
(huius codicis memoriam non omnibus locis attulimus; ubi lectio affertur, codicis nota anteponitur; nota (φ) *postposita indicat codicem φ testem esse lectionis codicis* F, *sed tantum eius quae antecedit)*

Vulgata quae invenitur in codicibus deterioribus et in libris impressis *v*

Quae invito librario cod. F *deleta sunt, uncis* [ ] *includuntur, quae addita, hamis* ⟨ ⟩; *quae mutata, litteris inclinatis significantur praeter vocales* e *et* ae *inter se mutatas et praeter* nihil *et* mihi, *quae omnibus fere locis per* ch *scribi solent.*

Commentatio editoris quae identidem commemoratur legitur in Philologi suppl. IX p. 513—588.

Praefatio floridis addita est.

Corrigenda:

p. 50, 4 *in app. crit.* int̃ſituſ

p. 74, 17 *in app. crit.* φ:uid&̃

p. 76, 11 *in app. crit.* φ:intellege$\overset{2}{t}$

p. 106, 20 *legendum est* minor

p. 109, 17 *in app. crit.* φ:ſcrib$\overset{ſ}{}$&̃

LIPSIAE: TYPIS B. G. TEUBNERI.

Index virorum doctorum,
quorum coniecturae in Apologiae apparatu critico commemorantur.

(Quorum commenta Oudendorpius sive Bosscha congessit asterisco significantur.)

Oud. II *Kr.*
377 Certus equidem eram proque uero obtinebam, Maxime **1** *3*
Cl(audi) quique in consilio estis, Sicinium Aemilianum, se-
nem notissimae temeritatis, accusationem mei prius apud
te coeptam quam apud se cogitatam penuria criminum
solis conuiciis impleturum; quippe insimulari quiuis in-
nocens potest, reuinci nisi nocens non potest. quo ego
uno praecipue confisus gratulor medius fidius, quod mihi
copia et facultas te iudice optigit purgandae apud im-
peritos philosophiae et probandi mei; quanquam istae
calumniae ut prima specie graues, ita ad difficultatem
378 defensionis repentinae fuere. nam, ut meministi, dies ab-
hinc quintus an sextus est, cum me causam pro uxore
mea Pudentilla aduersus Granios agere aggressum de com-
posito necopinantem patroni eius incessere maledictis et
insimulare magicorum maleficiorum ac denique necis Pon- *4*
tiani priuigni mei coepere. quae ego cum intellegerem non
tam crimina iudicio quam obiectamenta iurgio prolata,
ultro eos ad accusandum crebris flagitationibus prouocaui.
ibi uero Aemilianus cum te quoque acrius motum et ex
uerbis rem factam uideret, quaerere *o*ccepit ex diffidentia
latibulum aliquod temeritati. igitur Pontianum fratris sui **2**

F 104ᵇ. φ 1ᵃ. *Inscriptio deest* φ: MADAVREÑ · ∂pVLЄI · PLATONICI · DЄ · MAGIA · LIBER · PRIM⁹ *v. subscript.* 2 CL · (φ) Claudi *v cf. M. Anton. εἰς ἑαυτ. I 15 Iul. Capitolin. v. Anton. phil. 3* quique *eqs. cf. praef. 22* 3 mei *cf. 5, 7* 6 reuinci *cf. 52, 16 62, 13 70, 17 al.* 13 $\overset{\text{agere}}{\text{aggreſſũ}}$ (*ead. m. superscr.*) φ: agere^{ag}greſſũ (*ead. m. ut vid. postea em.*) 14 patroni (φ) tro *delet., tota vox supra lin. ab al. m. repetit.* eorum *Casaub, sed cf. 4, 1 29, 24 44,2* 15 maleficioꝝ (φ) *al. m. eff.* maleficicoꝝ 16 $\overset{\text{i}}{\text{p}}$ui*gni (*eras. vid.* n) 20 accepit (φ *ut vid., sed em. ead. m.*)

filium, quem paulo prius òccisum a me clamitarat, post-379 quam ad subscribendum compellitur, ilico oblitus est; de † morte | cognati adolescentis subito tacerem. tanti cri-† minis descriptione tamen omnino desistere uideretur, calumnia⟨*m*⟩ magiae, quae facilius infamatur quam probatur, eam solum sibi delegit ad accusandum. ac ne id quidem de professo audet, uerum postera die dat libellum no-380 mine priuigni mei Sicini ‖ Pudentis admodum pueri et adscribit se ei assistere, nouo more per alium lacessendi, scilicet ut optentu eius aetatulae ipse insimulationis falsae non plecteretur. quod tu cum sollertissime animaduertisses et iccirco eum denuo iussisses proprio nomine accusationem delatam sustinere, pollicitus ita facturum ne sic quidem quitus est ut comminus ageret percelli, set iam et aduersum te contumaciter eminus calumniis uelitatur. ita totiens ab accusandi periculo profugus in assistendi uenia 381 perseuerauit. igitur et priusquam causa ageretur, facile intellectu cuiuis fuit, qualisnam accusatio futura esset, cuius qui fuerat professor et machinator idem fieri auctor

F 104[b]. φ 1[a]. 1 qui *Bosscha* quum *Casaub* occiſũ a me (*ead. m. add.*) 2 ſu[b]ſcribendũ ([b] *ead. m. add. ut vid.*) est ⟨et⟩ *He* de morte c. adol. *del. Kr* de morte—descript. *del Novák; ante* de *graviter distinx. vdVl, verba* igitur—descriptionem (*contra usum* de morte *ad* oblit. *relato*) *uno tenore leguntur v* 3 ⟨sin⟩ subito taceret *Kr* ⟨sed cum⟩ s. taceret *Sauppe* (descriptione *ad* desistere *relato*) tacens—descriptionem *v* tacere maluit. [criminis descriptio] ne *He* tacet et t. cr. descriptione; ne t. *Purser* tacens .. descriptione ⟨destitit. ne⟩ *Butler* subiit tacere ⟨in⟩ t. c. descriptione: tamen ne *Petschenig* 4 tam̃∗om̃ino (*pro priore* o *vid. fuisse* d) φ: tam̃ ne om̃ino desistere *cf. Heumann-Seckel Handl. z. d. Quell. d. röm. R. s. v.* calũnia (φ) *em. v. cf. 75,19* tamen ne (*v*, ne tam. *Nov.*) omn. des. uid. calumnia, magiam *Rohde Novák* 6 solam? *Rohde* 8 ſicini∗∗ | 14 q[n]tuſ ([n] *m. recentissima add.*) φ: quint[9] *cf. Acc. 662 Ribb. Ter. Hec. 572* ꝑcelliſ etiã & (φ, *sed* ꝑpelliſ) *cf. 14, 9* 14/5 *cf. met. V 11 (112, 3)* 15 contumax *tacite vd Vl* 16 uenia] umbra *Stewech* uice *Scip Gent* 19 auctor *et* professor *locum inter se mutare iussit Pric; sed professus erat Aemil.* (*cf. 2, 1*), *veretur autem caput fieri accusationis; cf. Haeberlin p. 136* actor *H Mueller*

timeret, ac praesertim Sicinius Aemilianus, qui si quip-
piam ueri in me explorasset, nunquam profecto tam cunc-
tanter hominem extraneum tot tantorumque criminum po-
stulasset, qui auunculi sui testamentum quod uerum scie-
bat pro falso infamarit, tanta quidem pertinacia, ut, cum
Lollius Vrbicus V. C. uerum uideri et ratum esse debere
382 de consilio consularium uirorum pronuntiasset, contra cla-
rissimam uocem iurauerit uecordissimus iste, tamen illud
testamentum fictum esse, adeo ut aegre Lollius Vrbicus ab
eius pernicie temperarit. quam quidem uocem et tua 3
aequitate et mea in|nocentia fretus spero in hoc quoque
iudicio erupturam, quippe qui sciens innocentem crimi-
natur eo sane facilius, quod iam, ut dixi, mentiens apud
383 praefectum urbi in amplissima causa conuictus est. nam-
que peccatum semel ut bonus quisque postea sollicitius
cauet, ita qui ingenio malo est confidentius integrat ac
iam de cetero quo saepius, eo apertius delinquit. pudor
enim ueluti uestis quanto obsole[n]tior est, tanto incuriosius
habetur. et ideo necessarium arbitror pro integritate pu-
doris mei, priusquam ad rem aggrediar, male||dicta omnia
refutare. sustineo enim non modo meam, uerum etiam
philosophiae defensionem, cuia magnitudo uel minimam
reprehensionem pro ⟨*ma*⟩ximo crimine aspernatur, propter

F 104ᵇ 105ᵃ. φ 1ᵃᵇ. 1 qui *del. Dilthey cf. Kühner-Gerth Gr. d. gr. Spr. II 2,419* 5 infamar& (φ) infamarit *v cf. 5,21* infamarat *ed. Bas. pr.* peruicacia *Bosscha cum ed. Rom.* 6 U. C. (φ) *aliquis eradere conat. est* 7 consiliarium *Lips* clarissimorum *Salm* consultorum *Hirschfeld* 8 clarissima uoce *Casaub, refut. Bosscha; est certe vox clara iudicis quam Ap. etiam in hac causa erupturam sperat v. 10 (Phil. l. l. p. 554 praef. 23)* *post* tamen *distinguunt v, ante* tamen *Dilthey* 11 ęqtate* *(eras. vid. ˜)* 12 quippe qui] *cf. Phil. l. l. p. 544 Holtze Synt. priscor. script. I 382* sciens—crimin. '*arguitur scire' sed cf. 59,14* 16 cauet (t *al. m., sed vid. fuisse* &) 17 ſepiū (s superscr.) 18 obſolentior (φ) *rectene? sed v. Flor. 19 (39,21)* 22 cūlā *(utramque lineam al. m. add.)* φ: cu̇ia *(eras. ¯) cf.* cuiauis *c. 82* cuius *v* 23 ꝓ**xi|mo *(eras. duae litt., quarum secunda fuit* a) φ: ꝓximo *(in mg. m. recentissima* c ꝓ maximo) proximo *interpret. Meurs* '*obvio' aut*

Oud. *Kr.*

quod paulo prius patroni Aemiliani multa in me proprie
conficta et alia communiter in philosophos sueta ab im-
384 peritis mercennaria loquacitate effutierunt. quae etsi 6
possunt ab his utiliter blaterata ob mercedem et aucto-
ramento impudentiae depensa haberi, iam concesso quodam
more *r*abulis id genus, quo ferme solent linguae suae
385 uirus alieno dolori locare, tamen uel mea causa paucis
refellenda sunt, ne is, qui sedulo laboro ut ne quid ma-
culae aut inhonestamenti in me admittam, uidear cuipiam,
si quid ex fri*u*olis praeteriero, id agnouisse potius quam
contempsisse. est enim pudentis animi et uerecundi, ut
mea opinio fert, uel falsas uitu⟨*pe*⟩rationes grauari, cum
etiam hi, qui sibi delicti alicuius conscii sunt, tamen, cum
male audiunt, impendio commoueantur et obirascantur,
quamquam, exinde ut male facere | coeperunt, consueuerint
male audire, quod, si a ceteris silentium est, tamen ipsi
sibimet conscii sunt posse se merito increpari; enimuero
bonus et innoxius quisque rudis et imperitas auris ad
male audiendum habens et laudis assuetudine contumeliae
insolens multo tanta ex animo laborat ea sibi immerito
386 dici, quae ipse possit aliis uere obiectare. quod si forte
inepta uidebor et oppido friuola uelle defendere, illis debet

'manifesto' coll. 10,9; sed v. Phil. l. l. p. 539 proximam crimini *v* propt. qu. *cf.* *διότι*

F 105a. φ 1b. 1 proprie *cf. Liv. XXXV 48,11* 2 ſueta (φ) *sc. confingi (Phil. l. l. p. 568)* iacta *Crus* dicta *Ulitius* inuenta *Iahn* consuta *Kr* ⟨fingi⟩ sueta *Haupt* ⟨dici⟩ s. *Novák coll. 33,1sq.* 4 futiliter *Colv sed* util. *est 'cum emolumento' cf. de dogm. Plat. I 12 (96,21) Ov. her. I 67 fast. III 464 Cic. de nat. deor. II 57,143 (Phil. l. l. p. 524)* 5 depēſa *(lineolam al. m. add.)* φ: depēſa quodam ⟨modo⟩ *vdVl* 6 fabuliſ (φ) *em. Colv. cf. met. VI 14 (138,20)* ferinae *v* uiperinae *Cornelissen cf. 97,8* 10 friboliſ (φ)^{v} *ex* b *eff. al. m.* 11 contēpſiſſe (φ) *post extrem.* e *eras.* ~ 12 falſa* uitu^{pe}ratione* (^{pe} *al. m. add., eras.* ~ *aut* s) φ: falſaſ *(al. m. superscr.* p) uitu^{pe}rationeſ (^{pe} *ead. m. add.*) *cf. 63,11 Phil. l. l. p. 555* 16 *post* audire *graviter disting. v, sed mala fama assuefacti sunt, quia semper se iure vituperari sciunt* 18 imparatas *v cf. flor. 7 (9,9)* 20 tanta (φ) *cf. 48,19 Havet Arch. f. l. Lex. XI 579 Leo ibid. XII 99*

Oud. *Kr.*

ea res uitio uorti, quibus turpe est etiam haec obiectasse, non mihi culpae dari, cui honestum erit etiam haec diluisse.

Audisti ergo paulo prius in principio accusationis ita 4 dici: 'accusamus apud te philosophum formonsum et tam Graece quam Latine' — pro nefas — 'disertissimum'. nisi fallor || enim, his ipsis uerbis accusationem mei ingressus est Tannonius Pudens, homo uere ille quidem non disertissimus. quod utinam tam grauia formae et facundiae crimina uere mihi opprobrasset; non difficile ei respondissem quod ⟨*H*⟩omericus Alexander Hectori:

οὔ τοι ἀπόβλητ' ἐστὶ θεῶν ἐρικυδέα δῶρα, 7
ὅσσα κεν αὐτοὶ δῶσιν, ἑκὼν δ' οὐκ ἄν τις ἕλοιτο,

munera deum gloriosissima nequaquam aspernanda; quae tamen ab ipsis tribui sueta multis uolentibus non obtingunt. haec ego de forma respondissem. praeterea: licere
387 etiam philosophis esse uoltu liberali; Pythagoram, qui primum se esse philosophum nuncuparit, eum sui saeculi excellentissima forma fuisse; item Zenonem illum antiquum Velia oriundum, qui primus omnium ..... sollertissimo artificio ambifariam dissolue*rit*, eum quoque Zenonem

F 105ᵃ. φ 1ᵇ. 1 uorti (φ) *m. rec.* e *ex* o *eff.* 4 formo*ſũ (*eras.* n, *quam pr. m. addiderat*) 5 di*ſertiſſimũ (*eras.* ſ) 7 uere *delend. censet Kroll propter v. 9, sed augetur eo vis irrisionis cf. 110, 22* 10 quod *evan. et totum redintegr.* omericuſ (φ) 11 ΟΥΤΟΙΑΠΟΒΛΗΤΕC·ΤΙΘΕѠ | ΝΕΡΙΚΥdeadὧνα (ω *ead. m. add.*) ΟCCΑΚΕΝΑΥΤΟΙdѠCΙΝ | ΕΚѠΝdΟΥΚΑΝΤΙCΕΛΟΥΤΟ (*ultima* y *nescio an in* i *mutata sit*) *Hom. Il. Γ 65 sq.* 13 munera—obtingunt *pro additamento habuit primus Scriver* aſpnunda (*litt. redintegr., sed fuerunt*) φ: aſpnunda [na] (*al. m.* na *add.*) 16 pithagorã (φ) *v. Diog. Laert. I prooem. 8 (12) Cic. Tusc. V 3,8 (Zeller Phil. d. Gr. I⁵ 458 n. 3)* primus *Kr cf. CFW Mueller ad Cic. de off. [Lips. 1882] III 3,11* 17 esse *def. v. Geisau 31 del. Novák* sese *Lips* 19 omnium (*cf. Cic. d. n. d. I 11,26 Suet. Ner. 12,3 Gell. XVII 21, 42 Plin. n. h. VII 211 XIX 23 Sen. contr. II praef. 5*) omnia *Bosscha* orationem *Oud* omnimoda *Hild* omnium ⟨dictionem⟩ *v* ⟨omnia⟩ *Hand* omnem rem (*cf. Sen. ep. 88,43*) *vel* eadem (*cf. Plat. Phaedr. 261 D*) *vel talia omissa* 20 ⟨argumentum⟩ amb. *vd Vl. coll. flor. 18 (36,16)* diſſolueret (φ) *al. m. eff.* et, *fuit* & *em. v cf. 3,5* disseruerit *Goldb* (*nulla voce add.*) Zenonem *del. Kr; cf. Phil. l. l. p. 518.*

Oud. *Kr.*

388 longe decorissimum fuisse, ut Plato autumat; itemque |
multos philosophos ab ore honestissimos memoriae prodi, *8*
qui gratiam corporis morum honestamentis ornauerint.
sed haec defensio, ut dixi, aliquam multum a me remota
est, cui praeter formae mediocritatem continuatio etiam
litterati laboris omnem gratiam corpore deterget, habitudinem tenuat, sucum exsorbet, colorem obliterat, uigorem
debilitat. capillus ipse, quem isti aperto mendacio ad
lenocinium decoris promissum dixere, uides quam sit
amoenus ac delicatus, horrore implexus atque impeditus,
389 stuppeo tomento adsimilis et inaequaliter hirtus et globosus et congestus, prorsum inenodabilis diutina incuria
non modo comendi, sed saltem expediendi et discriminandi:
satis ut puto crinium crimen, quod illi quasi capitale intenderunt, refutatur.

390 De eloquentia uero, si qua mihi fuisset, neque mirum 5
neque inuidiosum deberet uideri, si ab ineunte aeuo ‖ unis
studiis litterarum ex summis uiribus deditus omnibus aliis
spretis uoluptatibus ad hoc aeui haud sciam anne super
omnis homines impenso labore diuque noctuque cum despectu et dispendio bonae valetudinis eam quaesissem.
sed nihil ab eloquentia metuant, quam ego, si quid omnino promoui, potius spero quam praesto. sane quidem, *9*
si uerum est quod Statium Caecilium in suis poematibus
scripsisse dicun*t*, innocentiam eloquentiam esse, ego uero
profiteor ista ratione ac praefero me nemini omnium de

F 105[ab]. φ 2[a]. 1 *Plat. Parmenid. 127 B* 3 ornauerint (*m. recentissima superscr.* erunt) 5 c̄tinutio (a *add. ead. m.*) 9 quam non *v; sed eludit adversarios cf. 95, 11* 11 to*mento (*eras.* r) φ: to*m̄to ʰirtuſ (h *ead. m. add.*) (φ) 13 salt. *cf. 75, 15 93, 17* 14 intender̃ φ: intendert 15 refutatum *v* 17 si] qui *Oud* si quidem *?vd Vl* 18 ex *cf. 83, 4* 20 diuq; (φ) *eras. vid.* ˜, *antea lineola induct.* 22 quidem *v* 23 spero—pr. *cf. Cic. Phil. I 4, 10* 24 *fr. 248 Sc. R. P. F. Ribbeck*[3] *II p. 86* 25 dic̆unt* (*eras.* o, u *al. m. in* a, *sed in mg. pr. m. add.* c̆an) φ: dicanto dictant *H Mueller* dicunt animi *Sauppe* innocentiã ã *ex* ę *eff. pr. m. cf. Plat. apol. 17 B.*

Oud. Kr.

eloquentia concessurum. quis enim me hoc quidem pacto eloquentior uiuat, quippe qui nihil unquam cogitaui quod eloqui non auderem? eundem me aio facundissimum esse, nam omne peccatum semper nefas habui; eundem disertissimum, quod nullum meum factum uel dictum extet, de quo di⟨s⟩serere publice non possim ita, ut iam de uorsibus di⟨s⟩sertabo quos a me factos quasi pudendos pro-
391 tulerunt, cum quidem me animaduertisti cum risu illis suscensentem, quod eos absone et indocte pronuntiarent. 9

6 Primo igitur legerunt e ludicris meis epistolium de dentifricio uersibus scriptum ad quendam Calpurnianum, qui cum aduersum me eas litteras promeret, non uidit profecto cupiditate laedendi, si quid mihi ex illis fieret criminosum, id mihi secum esse commune. nam petisse eum a me aliquid tersui dentibus uersus testantur:

'Calpurniane, salue properis uersibus.
misi, ut petisti, ⟨*tibi*⟩ munditias dentium,
392 nitelas oris ex Arabicis frugibus,
tenuem, candificum, nobilem puluisculum, 10
complanatorem tumidulae ‖ gingiuulae,
conuerritorem pridianae reliquiae,
ne qua uisatur tetra labes sordium,
restrictis forte si labellis riseris.'

F 105^{b}. φ 2^{a}. 6 di^{s}ſerere (^{s} *al. m. add.*) φ: deſerere (*supra* eſ *add. ead. m.* ^{ſſſ}) ut∗jā (*eras.* et) φ: ut iā u^{e}orſib; (^{e} *add. m. rec.*) (φ) 7 di^{s}ſertabo (*al. m. add.* ^{s}) φ: diſſertabo (*sed altera* ſ *postea add. vid.*) · 11 dentifri^{c}gio (*al. m. em.*) φ: dentifrigio quondam ad C. *Iahn, sed contemptionis causa pronomen additum cf. 65, 2* 12 eaſ (φ) meas *vd Vl fort. recte cf. Kretschmann de latin. L. Apul. Mad. diss. Regim. 1865 p. 88* 15 dentium *v* 16 ꝓperiſ (*al m. add.* ^{ſ}) φ: ꝓperiſ 17 *verba* misi — nolit uideri (*v. 8,2*) *post* gingiuam (*v. 8,6*) *leguntur in mg. addito* K (φ) (*cf. Phil. l. l. p. 529*); *ordinem restituit Pric; aberraverat librarius a* misi *ad* nisi tibi *add. Dousa* mundicinas *Lips* mundiciolas *Haeberlin* 22 tabes *Baehrens F. P. R. 376 sq.*

Oud. Kr.

quaeso, quid habent isti uersus re aut uerbo pudendum,
quid omnino quod philosophus suum nolit uideri? nisi
forte in eo reprehendendus sum, quod Calpurniano pul-
4 uisculum ex Arabicis frugibus miserim, quem multo ae-
393 quius erat spurcissimo ritu Hiberorum, ut ait Catullus,
sua sibi urina 'dentem atque russam pumicare gingiuam'.
uidi ego dudum uix risum quosdam tenentis, cum mun- 7
ditias oris uidelicet orator ille aspere accusaret et denti-
fricium tanta indignatione pronuntiaret, quanta nemo quis-
quam uenenum. quidni? crimen haud contemnendum
philosopho, nihil in se sordidum sinere, nihil uspiam cor-
poris aperti *i*mmundum pati ac fetulentum, praesertim |
394 os, cuius in propatulo et conspicuo usus homini creberri-
mus, siue ille cuipiam osculum ferat seu cum qui[c]quam
sermocinetur siue in auditorio dissertet siue in templo
preces alleget: omnem quippe hominis actum sermo praeit,
qui, ut ait poeta praecipuus, dentium muro proficiscitur.
dares nunc aliquem similiter grandiloquum: diceret suo 11
more, cum primis cui ulla fandi cura sit impensius cetero
corpore os colendum, quod esset animi uestibulum et
orationis ianua et cogitationum comitium; ego certe pro
meo captu dixerim nihil minus quam oris illuuiem libero
et liberali uiro competere. est enim ea pars hominis
loco celsa, uisu prompta, usu facunda; nam quidem feris
et pecudibus os humile et deorsum ad pedes deiectum,
uestigio et pabulo proximum, nunquam ferme nisi mortuis

F 105^{b}. φ 2^{ab}. 2 nollit (φ) *post* uideri *sequitur* uidi (*v.* 7) *v. adn. ad.* 7,17 4/5 ∗ ęquſ (*eras. vid.* m.) 5 *Catull. c.* 39, 19
11 philosopho *supra* nihil *add. ead. m., legitur in* φ
12 apertũ mundũ (φ, *sed in mg. m. recentissima* $\overset{e}{c}$ īmũdũ), *in mg. al. m. add.* ī *archetypi* um *recte distinxit He* apertum ⟨opertum⟩ *vd Vl* aspectu *Rohde cf. met. II* 8 (31,17) 14 qcquã (φ) quiquam *ed. Rom* quoquam *Pric cf.* 61, 20 *sq.* 17 *Hom. Od.* α 64 *cf. praef.* 29 18 tuo *Rohde inepte* suo iure *Lips*
22 illubiẽ (v *ex* b *eff. ut vid. ead. m.*) φ : illuuiẽ 24 fecunda *v; sed differt homo a pecudibus eo, quod loquitur* 25 humile est (est *eras., fort. antea induct.; deest in* φ)

aut ad morsum exasperatis conspicitur: hominis uero
nihil prius tacentis, nihil saepius loquentis contemplere.
uelim igitur censor meus Aemilianus respondeat, unquamne 8
ipse soleat pedes lauare; uel, si id non negat, contendat
maiorem curam munditiarum pedibus quam dentibus in-
395 pertiendam. plane quidem, si quis ita ut tu, Aemiliane,
nunquam ferme os suum nisi maledictis et calumniis
aperiat, censeo ne ulla || cura os percolat neque ille exo-
tico puluere dentis emaculet, quos iustius carbone de rogo
obteruerit, neque saltem communi aqua perluat: quin ei
nocens lingua mendaciorum et amaritudinum praeministra
semper in fetutinis et olenticetis suis iaceat. nam quae
malum ratio est linguam mundam et laetam, | uocem
contra spurcam et tetram possidere, uiperae ritu niueo
denticulo atrum uenenum inspirare? ceterum qui sese
sciat ⟨*o*⟩rationem prompturum neque inutilem neque in-
iucundam, eius merito os, ut bono potui poculum, prae-
396 la*u*itur. et quid ego de homine nato diutius? belua im-
manis, crocodillus ille qui in Nilo gignitur, ea quoque,
ut comperior, purgandos sibi dentis innoxio hiatu praebet.
nam quod est ore amplo, set elingui et plerumque in aqua 12
recluso, multae *h*iru[n]dines dentibus implectuntur; eas illi,
397 cum egressus in praeripia fluminis hiauit, una ex auibus

F 105b 106a. φ 2b. 4 contendatne *Iahn* 8 ille] ullo *Lat Latin* 9 dentiſ *(vid. ex* i *effect. esse* e, *quae tamen rursus deleta est)* φ: dentiſ (e *add. m. recentiss.*) 10 obteruerit (φ) ri *ead. m. inter scribend. vid. effec. ex* ra *cf. met. VIII 23 (95,11) XI 28 (289,13) Charis. III 1 (248,4 K)* 13 malum *interiectio cf. Plaut. Amph. 403, 604 Aul. 429 (Pseud. 236 Lorenz) praef. 23* 16 rationem *def. Casaub. coll. de dogm. Plat. I 14 (99,11 Th):* rectae rationis et suauissimae orationis *(cf. flor. 13 [18,7]:* philosophi ratio et oratio) orationem *Stewech, quod praefero propter* iniucundam 17/18 plabit (2) (φ) *em. Fruter* praelauetur *Stewech* praelauabitur *Lat Latin* 19 *cf. Solin. 32,25 Herodot. II 68 Aristot. hist. an. I 6 p. 612 a 20 Aelian. nat. an. III 11* 22 arundineſ (φ) a *al. m. redintegr. em. Casaub* 23 praerupta *vel* praerupia *Pric* auibus *del. Brant*

Oud Kr.

fluuialibus amica auis iniecto rostro sine noxae periculo exculpit.

398 Mitto haec. uenio ad ceteros uorsus ut illi uocant, 9
amatorios, quos tamen tam dure et rustice legere, ut
odium mouerent. sed quid ad magica maleficia, quod ego
pueros Scriboni Laeti, amici mei, carmine laudaui? an
ideo magus, quia poeta? quis unquam fando audiuit tam
⟨*ueri*⟩similem suspicionem, tam aptam coniecturam, tam
proxumum argumentum? 'fecit uorsus Apuleius'. si malos,
crimen est, nec id tamen philosophi, sed poetae; sin bonos,
quid accusas? 'at enim ludicros et amatorios fecit'. num
ergo haec sunt crimina mea et nomine erratis, qui me
magiae detulistis? fecere tamen et alii talia, etsi uos
399 ignoratis: apud Graecos Teius quidam et Lacedaemonius 13
et Ciu[i]s cum aliis innumeris, etiam mulier Lesbia, lasciue
400 illa ‖ quidem tantaque gratia, ut nobis insolentiam linguae
suae dulcedine carminum commendet, apud nos uero Aedituus et Porcius et Catulus, isti quoque | cum aliis innumeris. 'at philosophi non fuere'. num igitur etiam
Solonem fuisse serium *u*irum et philosophum negabis,
cuius ille lasciuissimus uersus est: *μηρῶν ἱμείρων καὶ
γλυκεροῦ στόματος*? et quid tam petulans habent omnes 14
uersus mei, si cum isto uno contendantur? ut taceam
scripta D*i*ogenis C*y*nici et Zenonis Stoicae sectae condi-

F 106ᵃ. φ 2ᵇ. 3ᵃ. 1 auis *del. H Mueller; cf. flor. 12 (16,20) (Phil l. l. p. 520)* 3 uorſuſ (*al. m. ex* o *eff.* e) φ: uerſuſ 8 ⟨ueri⟩ similem *Kr. cf. 66,8 sq.* subtilem? *He* suasibilem? *Leo vulgat. def. Plasberg coll.* εἰκώς, *Kronenb ineptis exemplis* aptã *al m. redintegr., sed fuit* φ: aptã (*lineolam — al. m. add.)* 9 prox. *cf. 34,20 41,12* uorſuſ (φ) o *mut. al. m. in* e 11/12 non ergo *Fulv* 12 errastis *Wower* 15 ciuiſ (φ) Ceus *Colv* Cous *Brant* Cius *sc.* Κεῖος *Bosscha* Ceius *He coll.* Teius *v. 14 ad Bacchylid. refert Blass Herm. XXXVI (1901) 285* 17 dulcedine (di *ead. m. em.) cf. Gell. XIX 9, 10* 18 portiuſ (φ) 20 uerũ (φ) uirum *v* seuerum *Hild post alios* ⟨et se⟩uerum *Bosscha cf. Plaut. Poen. 1170* 21/22 μhρωn ειμειρων και rλvκεροy cτοματοc *fr. 25 Poet. lyr. Gr. Bergk⁴ II 50* 22 ecquid *Sauppe* 24 dyogeniſ cinici (φ) *v. Diog. Laert. VI 2,12 (80) VII 1,29 (34)*

toris, id genus plurima. recitem denuo, ut sciant me eorum non pigere:

401 'et Critias mea delic*i*a est et salua, Charine,
402 pars in amore meo, uita, tibi remanet;
ne metuas; nam me ignis et ignis torreat ut uult,
hasce duas flammas, dum potiar, patiar.
hoc modo sim uobis, unus sibi quisque quod ipse est:
hoc mihi uos eritis, quod duo sunt oculi.'

recitem nunc et alios, quos illi quasi intemperantissimos postremum legere:

'florea serta, meum mel, et haec tibi carmina dono.
carmina dono tibi, serta tuo genio,
403 carmina, uti, Critia, lux haec optata canatur,
quae bis septeno uere tibi remeat,
serta autem, ut laeto tibi tempore tempora uernent,
aetatis florem floribus ut decores.
tu mihi das contra pro uerno flore tuum uer,
ut nostra exuperes munera muneribus;
pro implexis sertis complexum corpore redde⟨*s*⟩,
proque rosis oris sauia purpurei.
404 quod si anim*a*m inspires dona*ci*, *i*am carmina nostra
405 cedent uicta tuo dulciloquo calamo.'

Habes crimen meum, Maxime, quasi improbi comisatoris **10** de sertis et canticis compositum. hic illud etiam reprehendi animad|uertisti, quod, cum aliis nominibus pueri uocentur, ego eos Charinum ‖ et Critian appellitarim. eadem igitur opera accusent C. Catul⟨*l*⟩um, quod Lesbiam pro Clodia nominarit, et Ticidam similiter, quod quae Metella erat Perillam
406 scripserit, et Properti*u*m, qui Cunthiam dicat, Hostiam

F 106ᵃᵇ. φ 3ᵃ. 1 me *supra* eorum *add. ead. m.* 3 deliteſcet & *(fuit* -tia eſt &, & *delere conatus est aliquis,* teſcet *al. m. in ras. eff.)* φ: delicie ſtet *v. Phil. l. l. p. 558* 13 exoptata *Brant* 17 da *v* des *Kr sed Ap. exponit se omnibus muneribus a puero superari* 19 redde (φ) *em He* 20 ſauia (φ) u *mut. in* b *m. fort. ead.* 21 animũ (φ) animam *Colv* aulum (*servato* dona) *Salm* dona & (φ) *em. Haupt* nam (φ, *sed* n *ras. mut. in* i) 25 puͤri *(em. ead. m.)* 27 catulũ (φ) 29 ꝑpertiã (a *redintegr., sed vid. fuisse*) *em.* φ Cynthiam *v*

Oud. *Kr.*

dissimulet, et Tibullum, quod ei sit Plania in animo, Delia in uersu. e[t]quidem C. Lucilium, quaṇquam sit iambicus, tamen improbarim, quod Gentium et Macedonem pueros 16
407 directis nominibus carmine suo prostituerit. quanto modestius tandem Mantuanus poeta, qui itidem ut ego puerum amici sui Pollionis bucolico ludicro laudans et abstinens nominum sese quidem Corydonem, puerum uero Alexin uocat. sed Aemilianus, uir ultra Virgilianos opiliones et busequas rusticanus, agrestis quidem semper et barbarus, uerum longe austerior ut putat Serranis et Curiis et Fabriciis, negat id genus uersus Platonico philosopho competere. etiamne, Aemiliane, si Platonis ipsius exemplo doceo factos? cuius nulla carmina extant nisi amoris elegia; nam cetera omnia, credo quod tam lepida non erant, igni deussit. disce igitur uersus Platonis philosophi in puerum Astera, si tamen tantus natu potes litteras discere:

ἀστὴρ πρὶν μὲν ἔλαμπες ἐνὶ ζωοῖσιν Ἑῷος·
νῦν δὲ θανὼν λάμπεις Ἕσπερος ἐν φθιμένοις.

408 item eiusdem Platonis in Alexin Phaedrumque pueros 17
coniuncto carmine:

νῦν ὅτε μηδὲν Ἄλεξις ὅσον μόνον εἶφ' ὅτι καλός,
ὦπται καὶ πάντῃ πᾶσι περιβλέπεται.

F 106[b]. φ 3[a]. 2 & qdẽ (φ) *em. Bosscha cf. 16,8 25,13 34,23 41,13* lucullũ (φ) *em. Lips. Lucil. rec. Marx 272—5 Baehrens F. P. R. p. 168* 5 puerũ (φ) *litteris male refictis in* pueriũ *mut.* amici ſui pollio | (*sequitur* | nis) *evan. et ab al. m. redintegr.* 7 coridonẽ (φ) *Verg. ecl. II* 9 buſequaſ (s *puto al. m. addidisse*) φ: buſeqſ *cf. de deo Socr. 5 (12,10 Th) flor. 3 (3,16) met. VIII 1 (176,21)* 10/11 & curiiſ & fabriciiſ negat id gen; ũſuſ plato | *evan., sed cognosci possunt* 14 n̄ erant (φ) *sed al. m. refingend. effec.* īerant *etiam supra vocem addito* inerant 15 d̄f ſit (φ) *sed in mg. pr. m. add.* deuſſit, *al. m. in textu eras. litt. superscr.* deuſſit platonis philoſo- *prorsus evan. et ab al. m. redintegr.* 16 *cf. praef. 23* 17—18 αϲτηρπριμενεϲ (*supra* ι *vid. fuisse* ˜) ενι ζω | οιϲινεωοϲνυνδεθυνωνλαμφειϲπεροϲεν | φθειμενοιϲ *fr. 15 Bergk[4] II p. 304 Anthol. Gr. ed. Stadtmueller II p. 462* 19 eqdẽ *litt. refict., fuit* ejdẽ alexī (φ) *redintegr. al. m., fuit* alexin 21—13,2 νυνοτμειδε | νυλεξειϲοϲονμονεποτι καλλοϲ ωπαι | καπταντηπαϲιπεριβλεπεταιθυμεμι | νυειϲκυϲινοϲτεονεπανιηϲει

ϑυμέ, ⟨τί⟩ μηνύεις κυσὶν ὀστέον; εἶτ' ἀνιήσει
ὕστερον. οὐχ οὕτω Φαῖδρον ἀπωλέσαμεν; |

409 ne pluris commemorem, nouissimum uersum eius de Dione Syracusano si dixero, finem faciam: ὦ ἐμὸν ἐκμήνας ϑυμὸν
410 ἔρωτι Δίων. Sed sumne ego ineptus, qui haec etiam in 11 iudicio? an uos potius calumniosi, qui etiam haec in accusatione, quasi ullum specimen morum sit ‖ uersibus ludere? Catullum ita respondentem maliuolis non legistis:

'nam castum esse decet pium poetam
ipsum, uersiculos nihil necesse est'?

Diuus Adrianus cum Voconi amici sui poetae tumulum uorsibus muneraretur, ita scripsit: 'lasciuus uersu, mente pudicus eras', quod nunquam ita dixisset, si forent lepidiora carmina argumentum impudicitiae habenda. ipsius etiam diui Adriani multa id genus legere me memini. aude sis, Aemiliane, dicere male id fieri, quod imperator et censor diuus Adrianus fecit et factum memoriae reli-
411 quit. ceterum Maximum quicquam putas culpaturum, quod sciat Platonis exemplo a me factum? cuius uersus quos nunc percensui tanto sanctiores sunt, quanto apertiores, tanto pudicius compositi, quanto simplicius professi; namque haec et id genus omnia dissimulare et occultare peccantis, profiteri et promulgare ludentis est; quippe natura uox innocentiae, silentium maleficio distributa. mitto enim dicere alta illa et diuina Platonica, rarissimo 12 cuique piorum ignara, ceterum omnibus profanis incognita:

τιcεροnογκ | χογτοφaidροnaπωλεcaμεn πᾶς τις ἐπιστρέφεται *Diog. Laert. III 23 (31) fr. 8 Bergk⁴ II p. 302 Anthol. Gr. ed. Stadtmueller II p. 69*

F 106b. φ 3ab. 3 notissimum *Wower cf. 17,26. 56,24. 76,1* 4 ſiracuſano (φ) 4/5 ωτεμοnεκμηnac | θγμοnερωτιdιοn *fr. 7 Bergk⁴ II p. 301 Anth. Gr. ed. St. II p. 68* 8 *Catull. 16,5 sq.* 10 nekeſſe 12/13 *F. P. R. ed. Baehrens p. 373* 15 *cf. Spart. v. Hadr. 14* 16 aude ſiſ (*in mg. al. m.* at igit) 17 d. Adr. *del. Kr, sed v. Phil. l. l. p. 517* 24 maleficio∗ (io *redintegr., sed fuit; quid in ras. fuerit, non dispicitur*) φ: maleficio 25 platonice (φ) *em. v Plat. conv. 180 D* 26 philosophorum *Iahn* gnara *v cf. Phil. l. l. p. 558*

Oud. *Kr.*

geminam esse Venerem deam, proprio quamque amore et
412 diuersis amatoribus pollentis; earum alteram uulgariam,
quae sit percita populari amore, non modo humanis
animis, uerum etiam | pecuinis et ferinis ad˙ libidinem
imperitare *ui* immodica trucique perculsorum animalium
serua corpora complexu uincientem: alteram uero caelitem
Venerem, praeditam [quae sit] optimati amore, solis homi-
413 nibus et eorum paucis curare, nullis ad turpitudinem 19
stimulis uel illecebris sectatores suos percellentem; quippe
414 amorem eius non amoenum et lasciuum, sed contra in-
com[i]tum et serium pulchritudine honestatis uirtutes ama-
toribus suis conciliare, et si quando ‖ decora corpora
co⟨*m*⟩mendet, a contumelia eorum procul absterrere; neque
enim quicquam aliud in corporum forma diligendum quam
415 quod ammoneant diuinos animos eius pulchritudinis, quam
prius ueram et sinceram inter deos uidere. quapropter, *ut*
semper, eleganter Afranius hoc scriptum relinquat: ‘amabit

F 106ᵇ 107ᵃ. φ 3ᵇ. 2 pollentem *Novák* 3 praedita p. amori *Acidal* 5 ut (φ) *em. Rohde* 7 Venerem *del. vd Vl; cf. Phil. l. l. p. 520* p̄ditā̃ (φ) *Bosscha* (*deleto* quae sit) praedita *Pric interpret. ‘praefecta’ coll. de deo Socr. 15 (24,14 Th) 16 (25,9 Th); sed offendit verborum collocatio inusitata* quae sit] quasi *Purser* optimati amore (φ) ti a *in ras. redintegr.; vid. fuisse* optimatia more amori *Pric; sed Veneri attribuitur amor quem ipsa excitat, ut supra v. 3* 9 pellicientem *Iahn; sed cf. v. 5 p. 2,14* 10 ej⁹ (⁹ *add. al. m., in mg. m. recentiss.* eiuſ//) 10/11 incomitū (φ) incomptum *v* 11 uirtutis ⟨amorem⟩ *Casaub* p. honestatis (*i. e. ornatis*) uirtutis *Meurs* honestatis ⟨et⟩ uirtutis *Brant* honestatos uirtutis a. s. *Gronov* honestatos uirtutis amatores suos *Salm* pulchritudinem honestatis [uirtutis] *Bosscha; sed pulchritudine honestatis, i. e. summae virtutum (cf. Cic. de fin. II 15,48), Venus caelestis virtutes amatoribus conciliat, i. e. commendat (cf. Ov. trist. III 11,42)* 13 co\=md& (φ) abstinere *vel* abhorrere *Pric* 15 cōmoneant (*sed* co *litt. redintegr. effect., fuit* a) φ: āmoneant (*ex* ˜ *al. m. eff.*ᵈ) *cf. 18,12 cf. Plat. Phaedr. 251 A* 17 & ſēp elegant̃ (φ) *litt. redintegr. ut in toto folio* et semp. *ex dittogr. ortum* (*cf.* et sinceram) *putat Novák* ut semper *v cf. praef. 23* etsi (*Iahn*) pereleganter *Kr* relinquat (φ, *sed* n *puncto del.*) reliquit *v fr. 221 Sc. R. P. F. ed. Ribbeck*³ *II p. 228*

Oud. *Kr.*

sapiens, cupient ceteri', tamen si uerum uelis, Aemiliane, uel si haec intellegere unquam potes, non tam amat sapiens quam recordatur. da igitur ueniam Platoni philo- **13**
sopho uersuum eius de amore, ne ego necesse habeam contra sententiam Neoptolemi Enniani pluribus philosophari; uel si tu id non facis, ego me facile patiar in huiuscemodi uersibus culpari cum Platone. tibi autem, Maxime, habeo gratiam propensam, cum has quoque appendices defensionis meae iccirco necessarias, quia accusationi rependuntur, tam attente audis. et ideo hoc etiam peto, *20*
quod mihi ante ipsa crimina superest audias, ut adhuc 11
fecisti, libenter et diligenter.

Sequitur enim de speculo longa illa et censoria oratio, de quo pro rei atrocitate paene diruptus est Pudens cla-
416 mitans: 'habet speculum phi|losophus, possidet speculum philosophus'. ut igitur habere concedam — ne aliquid obiecisse te credas, si negaro —, non tamen ex eo accipi me necesse est exornari quoque ad speculum solere. quid enim? si choragium th*y*melicum possiderem, num ex eo argumentarere etiam uti me consuesse trag*oe*di[i] s*y*rmate, histrionis crocota, †orgia, mimi centunculo? non opinor.
417 nam et contra plurimis rebus possessu careo, usu fruor. quod si neque habere utendi argumentum est neque non utendi non habere et speculi non tam possessio culpatur
418 quam inspectio, illud etiam doceas necesse est, quando

F 107^a. φ 3^b4^a. 1 *cf. Phil. l. l. p 568* 5 *fr. 340 Sc. R. P. F. ed. Ribb.*^{3} *I p. 73 Enn. poes. rel. rec. Vahlen*^{2} *p. 191* 10 audiſ (φ) *de modo cf. 31, 27 Luebbert, Gramm. Stud. II 102, 107* audieris *H. Mueller cf. praef. 25* 19 thimelicū φ: themelicū (*prior* e *corr. ut vid. ex* i) 20 c̄ſueſſe∗ (*posterior* e *eff. ex* &) (φ) tragidii (φ, *sed prima* i *mut. in* e, *extrema eras.*) ſirmate (φ) 21 orgia *del. Kr et turbat certe verbor. structur. tripl.* choragi amiculo *Sauppe* archi (mimi) *Haupt* or⟨chestae ser⟩ica? *He coll. Luc* περὶ ὀρχ. *63*: ἐσθῆτι Σηρικῇ; *an ortum ex scholio* coragia? centulo (φ) *ead. m. em., quae in mg. ut vid. etiam add.* ··centun gulo 22 poſſeſſu∗ (*eras.* ~) *cf.* κτῆcιc-χρῆcιc *Arist. Eth. Nic. 1098*^{b} *32, 1120*^{a} *8 sq.* 25 docear (φ) *al. m. mut.* r *in* ſ docear *def. Phil. l. l. p. 559 cf. tamen 24, 20 46, 4 praef. 23*

Oud. *Kr.*

et quibus praesentibus in speculum inspexerim, quoniam, ut res est, magis piaculum ‖ decernis speculum philosopho quam Cereris mundum profano uidere.

Cedo nunc, si et inspexisse me fateor, quod tandem 14
crimen est *i*maginem suam nosse eamque non uno loco conditam, sed quoquo uelis paruo speculo promptam gestare? an tu ignoras nihil esse aspectabilius homini nato quam formam suam? equidem scio et filiorum cariores esse qui similes uidentur et publicitus simulacrum suum cuique, quod uideat, pro meritis praemio tribui. aut quid sibi statuae et *i*magines uariis artibus effigiatae uolunt? nisi forte quod artificio elaboratum laudabile
419 habetur, hoc natura oblatum culpabile iudicandum est, cum sit in ea uel magis miranda et facilitas et similitudo. quippe in omnibus manu faciundis *i*maginibus opera diutin*a* sumitur, neque tamen similitudo aeque ut in speculis *21*
comparet; deest enim et luto uigor et saxo color et picturae rigor et motus omnibus, | qui praecipua fide similitudinem repraesentat, cum in eo uisi⟨*te*⟩tur *i*mago mire relata, ut similis, ita mobilis et ad omnem nutum hominis sui morigera; eadem semper contemplantibus aequaeua est ab ineunte pueritia ad obeuntem senectam, tot aetatis uices induit, tam uarias habitudines corporis participat, tot
420 uultus eiusdem laetantis uel dolentis imitatur. enimuero quod luto fictum uel aere infusum uel lapide incussum

F 107ᵃ. φ 4ᵃ   2 maius *v. cf. 17, 12*   3 mun | dũ (*al. m. eff.* mundum | *in sequenti v. deleto* dũ)   4 fateor (φ) o *ex* a *eff. erasa parte litterae*   5 ymaginẽ (φ) *ut semper, quod iam non adnotabo*   6 conditam ⟨seruare⟩ *Kronenb*   10 premia (a *refict., nescio an fuerit* o *rasura ex* a *effect.*) φ: p̄mio   15/16 diutino ∗ (o *fort. ex* a *eff*) φ: diutino (*al. m. mut.* o *in* a) *praefert Ap. adiectiv. aut utitur adverb.* diutine *cf. 54, 27 met. II 15 (37, 1), 24 (44, 17)*   16 ut *cf. 110, 6 errat Th. l. L I 1049, 38*   18 qui] atqui *Iahn* speculum *Sauppe* atqui ⟨speculum⟩ *vd Vl* usque *H Mueller v. 19 Iahn. secutus*   19 cum] speculum *Iahn v. Phil. l. l. p. 559*   in eo *sc. in speculo*   uiſit (φ) [2] *def. Leky coll. 37, 11* uisi⟨te⟩tur *He*   20 domini *Fulv*   21 equa eſt (*al. m. litt. redintegr. eff., sed evidenter legitur a pr. m script.* equeua eſt) φ: ẽqua eſt   25 incisum *Ald* incusum *ed. Bas. I cf. Verg. georg. I 275 Ribb.*

Oud. *Kr.*

uel cera inustum uel pigmento illitum uel alio quopiam humano artificio adsimulatum est, non multa intercapedine temporis dissimile redditur et ritu cadaueris unum uultum et immobilem possidet. tantum praestat *i*maginis artibus ad similitudinem referund*a*m leuitas illa speculi fabra et splendor opifex.

421 Aut igitur unius Hagesilai Lacedaemonii sententia nobis **15**
sequenda est, qui se neque pingi neque fingi unquam diffidens formae suae passus est, aut si mos omnium ceterorum hominum ‖ retinendus uidetur in statuis et *i*maginibus non repudiandis, cur existimes *i*maginem suam cuique uisendam potius in lapide quam in argento, magis in tabula quam in speculo? an turpe arbitraris formam suam spectaculo assiduo explorare? an non Socrates philosophus ultro etiam suasisse fertur discipulis suis, crebro ut semet 22
in speculo contemplarentur, ut qui eorum foret pulchri- 16
tudine sibi complacitus impendio procuraret, ne dignitatem corporis malis moribus dedecoraret, qui uero minus se commendabilem forma putaret sedulo operam daret, ut uirtutis laude turpitudinem | tegeret? adeo uir omnium sapientissimus speculo etiam ad disciplinam morum utebatur. Demost⟨*h*⟩enen uero, primarium dicendi artificem, quis est qui non sciat semper ante speculum quasi ante magistrum causas meditatum: ita ille summus orator cum a Platone philosopho facundiam ⟨*h*⟩ausisset, ab Eubulide dialectico argumentationes edidicisset, nouissimam pronuntiandi congruentiam ab speculo petiuit. utrum igitur putas maiorem curam decoris in adseueranda oratione suscipiendam rhetori iurganti an philosopho obiurganti, apud iudices sorte ductos paulisper disceptanti an apud

F 107^{ab}. φ 4^{ab}. 4 ymaginiſ (φ) *transpos. post* artibus *Meurs, post* ad *Pric* imagineis *Colv* 5 fabra (*prior* a *vid. eff. ex* u *a pr. m., ead. in mg. add.* fa) referundũ (φ) *em. Pric cf. Phil. l. l. p. 561 Novák p. 73* 7 *cf. Cic. ad fam. V 12,7* 14 an] at *Kr cf. Plut. mor. 141 D Galen. protr. 8 (10,15 Kaib.) Diog. Laert II 5, 16 (33)* 19 comendabilẽ (*sed fort. fuit* cõ) 20 ⟨corporis⟩ teg.? *Plasberg* 22 Demoſtenen (φ) *cf. [Plut.] X orat. vit 844 E* 25 auſiſſet *cf. Suid. s. v. Δημοσθ. I 1256, 5 Bernh.*

Oud. Kr.

omnis homines semper disserenti, de finibus agrorum litiganti an de finibus bonorum et malorum docenti? quid, quod nec ob haec debet tantummodo philosophus speculum inuisere; nam saepe oportet non modo similitudinem suam, uerum etiam ipsius similitudinis rationem considerare:
422 num, ut ait Epicurus, profectae a nobis *i*magines uelut
quaedam exu*u*iae iugi fluore a corporibus manantes, cum 23
leue aliquid et solidum offenderunt, illisae reflectantur et retro expressae contrauersim respondeant an, ut alii philosophi disputant, radii ‖ nostri seu mediis oculis proliquati
423 et lumini extra*r*io mixti atque ita uniti, ut Plato arbitratur, seu tantum oculis profecti sine ullo foris ammini-
424 culo, ut Arch*y*tas putat, seu intentu *a*ëris [f]acti, ut Stoici rentur, cum alicui corpori inciderunt spisso et splendido et leui, paribus angulis quibus inciderant resultent ad faciem | suam reduces atque ita, quod extra tangant ac uisant, id
425 intra speculum *i*maginentur. uideturne uobis debere philo- 16
sophia haec omnia uestigare et inquirere et cuncta specula, uel uda uel suda soli, uidere? quibus praeter ist*a* quae dixi etiam illa ratiocinatio necessaria est, cur in planis quidem speculis ferme pares optutus et *i*magines uideantur, ⟨*in*⟩ tumidis uero et globosis omnia defectiora, at contra in cauis auctiora; ubi et cur laeua cum dexteris permutentur; quando se *i*mago eodem speculo tum recondat

F 107^{b}. φ 4^{b}. 6 *v. Diog. Laert. X 24,46 sqq. Usener Epicur. fr. 320* 7 exubię (φ, *sed* b *mut. in* u) 8 illiſę (ll *ex* n *inter scribend. eff. m. pr.*) 9 contrauersum *Pric* 11 extralio (φ, *sed* l *mut. in* r) atque inuniti *Colv cf. v. 16. 33, 21. 50, 9. 94, 11 Plat. Tim. 46 A* 12 ãminiculo (φ) *sed. al. m. ex* d *eff.* *cf. 14, 15* 13 architaſ (φ) *cf. Diels Vorsokrat.* I^{2} *257* ueriſ (φ) *em. Pithoeus cf. Arnim. Stoic. vet. fr. II 233 sq.* facti (φ) fracti *Pithoeus* tacti *Bosscha* farti *H Schoene* coacti *Purser* acti *vel* peracti *He; sed v. Phil. l. l. p. 562* 14 incider̃ φ: inc(ci)endert̃ (*em. ead. m.*) 17 uidenturne—philosophi *v cf. Phil. l. l. p. 564* 19 ⟨ac⟩ uel uda *Diels* uel⟨ut⟩ uda? *He* soli ⟨non⟩ *vd Vl accepta vulg. de verbo videndi cf. 16, 2 sq.* preteriſ tu (φ) *em. v* 21 uident (a 2) (*em. ead. m.*) 22 ⟨in⟩ *v*

penitus, tum foras exerat; cur caua specula, si exaduersum soli retineantur, appositum fomitem accend*a*nt; qui fiat 24 ut arcus in nubibus uarie, duo[s] soles aemula similitudine
426 uisantur, alia praeterea eiusdem modi plurima, quae tractat uolumine ingenti Archimedes S*y*racusanus, uir in omni quidem geometria multum ante alios admirabilis subtilitate, sed haud sciam an propter hoc uel maxime memorandus, quod inspexerat speculum saepe ac diligenter. quem tu librum, Aemiliane, si nosses ac non modo campo et glebis, uerum etiam abaco et puluisculo te dedisses, mihi istud crede, quanquam teterrimum os tuum minimum a Th*y*esta tragico demutet, tamen profecto discendi cupi-
427 dine speculum inuiseres et aliquando relicto aratro mirarere tot in facie tua sulcos rugarum.

At ego non mirer, si boni consulis me de isto distortissimo uultu tuo dicere, de moribus tuis multo trucu- | || lentioribus reticere. ea res est: praeter quod non sum iurgiosus, etiam libenter te nuper usque albus an ater esses ignoraui et adhuc ⟨*h*⟩ercle non satis noui. id adeo factum, quod et tu rusticando obscurus es et ego discendo
428 occupatus. ita et tibi umbra ignobilitatis a probatore obstitit, et ego numquam studui male facta cuiusquam cognoscere, sed semper potius duxi mea peccata tegere quam aliena indagare. igitur hoc mihi aduersum te usu uenit, quod qui forte constitit in loco lumine conlustrato atque eum alter e tenebris prospectat. nam ad eundem

F 107ᵃ 108ᵃ. φ 4ᵇ 5ᵃ. 1 ca*ua (*ante* u *eras.* i) 2 oppositum *Casaub* accendunt (φ) accendant *Bosscha coll. met. II 22 (43, 21) cf. Leky de synt. Apul. diss. Monast. 1898 p. 45* 3 uariet *Rohde fort. recte* duoſ (φ) *em. v* 4 praetereo *vd Vl*

ei*dē (*addit. erat*^{9}*, quod rurs. eras. est*) 4 ſiracuſan; (φ) *cf. Tzetz. chil. XII 973 sq.* 10 gleb̄ *i. e.* glebis *ut saepe* 12 thieſta (φ) 17 *offendit numerus clausulae* ea] ita *Fulv* 18 curiosus *Colv cf. praef. 23 Otto Sprichwörter der Römer p. 11 Catull. 93, 2* 19 ercle (φ) id ideo *Kr, quamquam reppulerat Bosscha cf. 20, 4. 56, 18 Kretschmann de latin. L. Apul. M. diss. Regimont. 1865 p. 99 sq.* 22 nūquā (*litt. redintegr.,* ‾ *al. m. eff., vid. fuisse* ˜) 25 ⟨ei⟩ qui *Novák cf. praef. 56*

Oud. Kr.

modum tu quidem, quid ego in propatulo et celebri agam, facile e tenebris tuis arbitraris, cum ipse humilitate abdita et lucifuga non sis mihi mutuo conspicuus. 17

429 Ego adeo seruosne *tu* habeas ad agrum colendum an 25
ipse mutuarias operas cum uicinis tuis cambies, neque scio neque laboro. at tu me scis eadem die tris Oeae manu misisse, idque mihi patronus tuus inter cetera a te sibi edita obiecit, quanquam modico prius dixerat me uno
430 seruo comite Oeam uenisse. quod quidem uelim mihi respondeas, qui potuerim ex uno tris manu mittere, nisi si et hoc magicum est. tantamne esse mentiendi caecitatem dicam an consuetudinem? 'uenit Apuleius Oeam cum uno seruo'; dein pauculis uerbis intergarritis: 'Apuleius Oeae una die tris manu misit'. ne illud quidem credibile fuisset, cum tribus uenisse, omnes liberasse; quod tamen si ita fecissem, cur potius tris seruos inopiae signum putares quam tris libertos opulentiae? ne|scis profecto, nescis, Aemiliane, philoso*ph*um accusare, qui famuli*ti*i paucitatem obprobraris, quam ego gloriae causa ementiri debuissem, quippe qui scirem non modo philosophos, quorum me sectatorem fero, uerum etiam imperatores populi Romani paucitate seruorum gloriatos. ‖ itane tandem ne haec quidem legere patroni tui: M. Antonium consularem

F 108a. φ 5a. 2/3 abditus *Casaub* 4 ſerior (uor superscr.) (rior *litt. redintegr. eff., fuit* ruor, *quare al. m. superscr.* uor) *em.* φ seruorumne (*omisso* an) *Purser cf. praef. 45* ne an (φ an *punctis et lineola delet.*) *pro* anne *def. Bosscha* tu an *aut* ne tu *v* an *del. Kr; post* seruosne *oratorem a recta dicendi via aberrasse conieceram Phil. l. l. p. 567; nunc praefero* tu *quod simillimum est litteris* an (*cf. 26, 11 praef. 41*), *ut vitetur elocutio poetica* an — an habeaſ (φ), *sed* h *evan.* 8 obiecit (φ) *litt. redintegr. al. m. eff.* ab 10 potuerĩ* (*vid. eras.* m) manũ mittere (˜ *delet.*) (φ) 11 tantãne (*al. m. supra addito* tantãne *compend.* ˜ *obtexit*) *cf. praef. 24* 12 uenit (φ) *al. m. falso litteris obductis eff.* dicit 15 õeſ φ : õiſ 18 philo(ſo)fũ (*em. ead. m.*) famulicii (φ) 23 patroni tui (roni *evan., al. m. utramque vocem supra repetivit*) 23—21, 12 *cf. Ath. VI 273 a sqq.*

solos octo seruos domi habuisse, Carbonem uero illum,
431 qui rebus potitus est, uno minus, at enim Manio Curio tot adoreis longe incluto, quippe qui ter triumphum una porta egerit, ei igitur Manio Curio duos solos in castris calones fuisse? ita ille uir de Sa*b*inis deque Samnitibus deque Pyrro triumphator paucioris seruos habuit quam triumphos. M. autem Cato nihil oppertus, ut alii de se praedicarent, ipse in o[pe]ratione sua scriptum reliquit, cum in Hispania⟨*m*⟩ consul proficisceretur, tris seruos solos 26
ex urbe duxisse; quoniam ad uillam publicam uenerat,
432 parum uisum qui uteretur, iussisse duos pueros in foro de mensa emi, eos quinque in Hispaniam duxisse. haec Pudens si legisset, ut mea opinio est, aut omnino huic maledicto supersedisset aut in tribus seruis multitudinem comitum philosophi quam paucitatem reprehendere maluisset.

Idem mihi etiam paupertatem obprobrauit, acceptum 18
philosopho crimen et ultro profitendum. enim paupertas olim philosophiae uernacula est, frugi, sobria, paruo potens, aemula laudis, aduersum diuitias possessa, habitu
433 secura, cultu simplex, consilio benesuada, neminem umquam superbia | inflauit, neminem inpotentia deprauauit, neminem tyrannide efferauit, delicias uentris et inguinum

F 108ᵃ. φ 5ᵃᵇ. 3/4 una porta] imperator *Bosscha* 5 colonoſ (*litt. redintegr. eff., fuit* cal-) φ:caloneſ (l *ex* i *eff. ead. m.*) 5 uir *del. Iahn* ter *Becker cf. Enn. ann. 338* ſauiniſ (φ, *sed* u *mut. in* b) ſãnitib; (φ) *al. m. litt. male redintegravit et superscr.* ſannitibuſ 6 *cf. 25,4* 8 operatione (φ, *sed in mg. m. recentiss.* c̊ oratione) *Caton fr. rec. Iordan p. 38* 9 hiſpania (*non vid. addit. fuisse compend.* ˜) φ: hiſpaniā 10 Qm̃ (φ) *def. ut usitat. ap. priscos scriptor.* (*cf. Lindsay Synt. of Plaut. Oxfd. 1907 p. 135, Bennett Synt. of Early Latin Boston 1910 I 92*) *Bosscha, ex Caton. oratione sumptum putat Hild* quom iam *Stewech* 15 paᵘcitatẽ (φ) *pr. m. em., ut vid., sed litt. redintegr.* 18/19 aduersum diuitiis professa *Casaub* aduersum uitia posita *Sauppe* possessu *Lips* possessu ⟨et⟩ *H Mueller; sed paupertas, si cum divitiis comparatur* (*i. e.* adu. diuitias), *vere possidetur, divitiae fluxae et fragiles sunt cf. Th. l. L. I 861, 19 sqq.; vel, ut interpret. Novák, paupertas possidetur contra divitias quae nocent*

Oud. *Kr.*

neque uult ullas neque potest. quippe haec et alia flagitia diuitiarum alumni solent; maxima quaeque scelera si ex omni memoria hominum percenseas, nullum in illis pauperem reperies, ut contra ha*ut* temere inter inlustris uiros
434 diuites comparent, sed quemcunque in aliqua laude miramur, eum paupertas ab incunabulis nutricata est. paupertas, inquam, prisca aput saecula omnium ciuitatium conditrix, || omnium artium repertrix, omnium peccatorum inops, omnis gloriae munifica, cunctis laudibus apud omnis nationes perfuncta. eadem est enim paupertas apud Graecos in Aristide iusta, in Phocione benigna, in Epaminonda strenua, in Socrate sapiens, in Homero diserta. 27
eadem paupertas etiam populo Romano imperium a primordio fundauit, proque eo in ⟨*h*⟩odiernum diis immortalibus si*m*pulo et catino fictili sacrificat. quod si modo iudices
435 de causa ista sederent C. Fabricius, Gn. Scipio, Manius Curius, quorum filiae ob paupertatem de publico dotibus donatae ad maritos ierunt portantes gloriam domesticam, pecuniam publicam, si Publicola regum exactor et Agrippa populi reconciliator, quorum funus ob tenuis opes a populo Romano collatis ⟨*s*⟩extantibus adornatum est, si Atilius Regulus, cuius agellus ob similem penuriam publica pecunia cultus est, si denique omnes illae ueteres prosapiae consulares et censoriae et triumphales breui usura lucis ad iudicium istud re|missae audirent, auderesne paupertatem philosopho exprobrare apud tot consules pauperes? an tibi 19
Claudius Maximus idoneus auditor uidetur ad irridendam paupertatem, quod ipse uberem et prolixam rem familiarem

F 108[ab]. φ 5[b]. 1 potest] putat *Stewech cf. 24, 14. 109, 4* 2 ⟨esse⟩ solent *vd Vl contra leg. clausul.* (*Novák 75*); *cf. Phil. l. l. p. 568* alumna sunt *Casaub* 4 repperieſ φ: repieſ hanc (φ) *em. Casaub* 11 *cf. Ael. v. h. II 43 XI 9* 14 odiernū 15 ſinpulo (*in mg. al. m.* ał/· ſimpuuio) φ: ſīpuuio *corr. ex* ſinpulo (*in mg.* ᵒ͘ ſympulo) 16 *sqq. cf. Sen. ad. Helv. 12, 5 sqq. Val. Max. IV 4, 10* 20 pło (po) (*em. ead. m.*) 21 extantib; (φ, *sed. em. al. m.*) *cf. Val. Max. IV 4, 1. 2, 6* ē (φ) *litt. redintegr. eff.; fuit* &, *sed vid. a pr. m. emendat. fuisse; in mg.* đ *cf. praef. 34* 23 //ille //ōſ φ: om̄ſ ille 24 *cf. praef. 24* 26 consules *del. Kr.*

Oud. *Kr.*

sortitus est? erras, Aemiliane, et longe huius animi frustra
es, si eum ex fortunae indulgentia, non ex philosophiae
censura metiris, si uirum tam austerae sectae tamque
diutinae militiae non putas amiciorem esse cohercitae me- 28
diocritati quam delicatae opulentiae, fortunam uelut tunicam magis concinnam quam longam probare; quippe etiam ea si non gestetur et trahatur, nihil minus quam lacinia praependens impedit et praecipitat. etenim ⟨*in*⟩ omnibus ad uitae munia utendis quicquid aptam moderationem supergreditur, [h]oneri potius quam usui exuberat. igitur et
436 inmodicae diuitiae uelut ‖ ingentia et enormia gubernacula facilius mergunt quam regunt, quod habent irritam copiam, noxiam nimietatem. quin ex ipsis opulentioribus eos potissimum uideo laudari, qui nullo strepitu, modico cultu, dissimulatis facultatibus agunt et diuitias magnas administrant sine ostentatione, sine superbia, specie mediocritatis pauperum similes. quod si etiam ditibus ad argumentum modestiae quaeritur *imago* quaepiam et color paupertatis, cur eius pudeat tenuioris, qui eam non simulata⟨*m*⟩, sed uere fungimur?

Possum equidem tibi et ipsius nominis controuersiam 20
facere, neminem nostrum pauperem esse qui superuacanea nolit, possit necessaria, quae natura oppido pauca sunt. namque is plurimum habebit, qui minimum desiderabit;

F 108^{b}. φ 5^{b}. 1 hui^{9}; (^{9} *al. m. add.*) φ: longe hui; animi longe eſ fruſtra 4 φ: nō putaſ — cohercite — opulētie *om., sed ab ead. m. in mg. inferior. add.* 7 ea ſi (φ) etsi ea *Salm* ea etsi *vd Vl* gestetur sed *Elmenh; sed* trah. *per se ipsum satis oppos. verbis* non gest. nihilo *v cf. 78,15:* quantum minor *met. III 10 (49, 16)* 8 ⟨in⟩ *Casaub* 10 honeri (φ, *sed* h *puncto del.*) 11/12 gurbernacula (*prior* r *delet.*) 19 eȷ^{9} (^{9} *al. m. add.*) tenui — oriſ φ: tenuoriſ *cf. 21, 6. 25, 4* 19/20 ſimulata (φ) simulate *dett* simulato *Acidal* simulatam *cod. Pith.*

23 poſcit (cit *redintegr.; quid eras. sit, non liquet*) φ: poſcit *def. Hild graviter antea distinct. sententia* possideat *Elmenh* possit *Casaub coll. 22, 1. 24, 14 sq.* 24 nanq; *al. m. eff. litt. redintegr., fuit* nāнq; *nec apparet utrum* ˜ *an* n *delet. fuerit* φ: nāq; deſiderabit (b *ex* u *corr. ead. m.*)

Oud. Kr.

437 habebit enim quantum uolet qui uolet minimum. et idcir|co diuitiae non melius in fundis et in fenore quam in ipso hominis animo aestimantur, qui si est auaritia egenus et ad omne lucrum inexplebilis,˙ nec montibus auri satiabitur, sed semper aliquid, ante parta ut augeat, mendicabit. quae quidem uera confessio est paupertatis; omnis enim cupido acquirendi ex opinione inopiae uenit, nec refert, quam magnum sit quod tibi minus est. non habuit tantam rem familiarem Philus quantam Laelius, nec Laelius quantam Scipio, nec Scipio quantam Crassus Diues, at enim nec Crassus Diues quantam uolebat; ita cum 29
omnis superaret, a suamet auaritia superatus est omnibusque potius diues uisus est quam sibi. at contra hi philosophi quos commemoraui non ultra uolentes quam poterant, sed congruentibus desideriis et facultatibus iure meritoque dites et beati fuerunt. pauper enim *fis* appetendi egestate, diues non egendi satietate, quippe qui inopia desiderio, opulentia fastidio cernuntur. igitur, Aemiliane, si pauperem me haberi uis, prius auarum esse
438 doceas necesse est. quod ‖ si nihil in animo deest, de rebus extrariis quantum desit non laboro, quarum neque laus in copia neque culpa in penuria consistit. sed finge 21
haec aliter esse ac me ideo pauperem, quia mihi fortuna diuitias inuidit easque, ut ferme euenit, aut tutor imminuit aut inimicus eripuit aut pater non reliquit: hocine homini opprobrari, pauperiem, quod nulli ex animalibus uitio datur, non aquilae, non tauro, non leoni? equus si |

F 108ᵇ 109ᵃ. φ 5ᵇ 6ᵃ. 1 *cf. Sen. epist. 108,11* 3 estim^{n2}at (*em. ead. m.*) auaritia (ri *inter scribend ex* ti *eff.*) 9 le∗liuſ (*eras.* l *antea delet.*) 10 Diues (*ut sit cognomen*) *vd Vl coll. C. I. L. I p. 524 Fast. cons. 549 cf. Cic. de off. II 16, 57 Val. Max. VI 9, 12*
14 philosophi *del. Salm propter 22, 11 sq., def. Florid. latiore sensu interpretat. cf. Phil. l. l. p. 522* 16 ſciſ (φ, *sed puncto del.* c) fis *v* sies *Hild* eris *Rohde* sis *Novák* scilicet es *Purser*
17 quippe qui *cf. 3, 12* 26 pauperiē (φ) *del. ut additament. Acidal. cf. Phil. l. l. p. 521 Plat. rep. II 363 A: οὐκ αὐτὸ δικαιοσύνην ἐπαινοῦντες V 472 C: ἐζητοῦμεν αὐτό τε δικαιοσύνην οἷόν ἐστι X 612 B*

Oud. Kr.

uirtutibus suis polleat, ut sit aequabilis uector et cursor
pernix, nemo ei penuriam pabuli exprobrat: tu mihi uitio
dabis non facti uel dicti alicuius prauitatem, sed quod
uiuo gracili lare, quod paucioris habeo, parcius pasco,
439 leuius uestio, minus obsono? atqui ego contra, quantula-
cumque tibi haec uidentur, multa etiam et nimia arbitror
et cupio ad pauciora me coercere, tanto beatior futurus
quanto collectior. na*m*que animi ita ut corporis sanitas
expedita, imbecillitas laciniosa est, certumque signum est
infirmitatis pluribus indigere. prorsus ad uiuendum uelut
ad natandum is melior, qui onere liberior; sunt enim
similiter etiam in ista uit*ae* humanae tempestate[s] leuia
440 sustentui, grauia demersui. equidem didici ea re prae- *30*
cedere maxime deos hominibus, quod nulla re ad usum
sui indigeant, igitur ex nobis cui quam minimis opus sit,
eum esse deo similiorem.

Proinde gratum hab*ui*, *c*um ad contumeliam diceretis 22
rem familiarem mihi peram et baculum fuisse. quod uti-
nam tantus animi forem, ut praeter eam supellectilem
nihil quicquam requirerem, sed eundem ornatum digne
gestarem, quem [so]Crates ultro diuitiis abiectis appetiuit.
441 [so]Crates, inquam, si quid credis, Aemiliane, uir domi inter
Thebanos proceres diues et nobilis amore huius habitus,
quem mihi obiectas, rem familiarem largam et uberem
populo donauit, multis seruis a sese remotis solitatem
delegit, arbores plurimas et frugiferas prae uno baculo

F 109[a]. φ 6[a]. 4 paucioriſ (φ) *sc. servos cf. 21,6. 23,19* paucos seruos *Stewech* pauciores res *vel* pauciora *Casaub* habito *Fulv; eam vim inesse in* habeo *put. Pric* 7 co*er-cere (*eras.* h.) φ: coercē˜ 8 nanq; 10 uiuendū* (*eras.* m?) 11 *onere (*eras.* h) 12 uita — tēpeſtateſ (φ) *em. Lips et Colv* 13 sustentatui *v* 17 habitū (φ) habui cum *Casaub Fulv* habitum ⟨obiecistis, cum⟩ *Beyte* 19 ſupelectilē (*em. ead. m.*) 21 ſocrateſ (φ) *supra* c *add.* ·/ *em. v cf. Diog. Laert. VI 6,4 (95)* 22 ſocrateſ (φ) *em. v* 26 p̄ φ: ꝑ baculo (b *corr. ex* u *ead. m.*)

Oud. Kr.

spreuit, uillas ornatis||simas una perula mutauit, quam
postea comperta utilitate etiam carmine laudauit flexis
ad hoc Home|ricis uersibus, quibus ille Cretam insulam
nobilitat. principium dicam, ne me haec ad defensionem
putes confinxisse:

[κρήτη] ⟨πήρη⟩ τις πόλις ἐστὶ μέσῳ ἐνὶ οἴνοπι
τύφῳ [πόντῳ],

iam cetera tam mirifica, quae si tu legisses, magis mihi
peram quam nuptias Pudentillae inuidisses. peram et 31
442 baculum tu philosophis, exprobrares igitur et equitibus
faleras et peditibus clipeos et signiferis uexilla *ac* denique
triumphantibus quadrigas albas et togam palmatam? non
sunt quidem ista Platonicae sectae gestamina, sed C*y*nicae
familiae insignia.ueru*m* tamen hoc Diogeni et Antist⟨*h*⟩eni
pera et baculum, quod regibus diadema, quod imperatoribus paludamentum, quod pontificibus galerum, quod
lituus auguribus. Diogenes quidem C*y*nicus cum Alexandro magno de ueritate regni certabundus baculo uice
sceptri gloriabatur. ipse denique Hercules inuictus —
quoniam haec tibi ut quaedam mendicabula [a]nimis
443 sordent —, ipse inquam Hercules lustrator orbis, purgator ferarum, gentium domitor, is tamen deus, cum
terras peragraret, paulo prius quam in caelum ob uirtutes
as[s]citus est, neque una pelli uestitior fuit neque uno
baculo comitatior.

F 109ᵃ. φ 6ᵃᵇ. 1 *ornatiſſimaſ *(eras.* h *antea induct.)* 4 *praef. 24* 6/7 Κρhτhτιcπολιc · ετ πμελω | ενιοινοπιτγ · φωτcοντω *in extremis litt. verbum* omitto *latere coni. Iahn, sed vid. potius* πόντῳ *cf. Phil. l. l. p. 551 Hom. Od.* τ *172 Wachsmuth Sillogr. p. 196 Diels Poet. phil. fr. p. 218* 8 iam ⟨mittam⟩ *Wachsmuth* ⟨et⟩iam cetera [tam] *Diels cf. 32,13 praef. 24* 10 exṗbrareſ. (φ) exprobras *Fulv* exprobrare *v* exprobras *ante* exprobrares *interpos. Kr, quod subaudiendum potius puto* 11 te (φ) *litt. redint., sed fuit del. Novák* et *v* ac *He cf. 1,15. 103,15 met. III 12 (61,14) praef. 41* 13 cinicę (φ) 14 ueruntam̄ *litt. redint., sed fuit* antiſteni (φ) 17 cinicuſ (φ) 20 animiſ (φ) *em. Colv.* animi *def. Bosscha* 23 ⟨uel⟩ paulo *Kr* 24 aſſcituſ (φ, *sed puncto del. priore* ſ)

Quod si haec exempla nihili putas ac me non ad cau- 23
sam agundam, uerum ad censum dis⟨*s*⟩erundum uocasti, ne
quid tu rerum mearum nescias, si tamen nescis, profiteor
mihi ac fratri meo relictum a patre $\overline{HS}$ $\overline{XX}$ paulo se-
cus, idque a me longa peregrinatione et diutinis studiis
444 et crebris liberalitatibus modice imminutum. nam et ami-
corum plerisque opem tuli et magistris plurimis gratiam
retuli, quorundam etiam filias dote auxi; neque enim
dubi|tassem equidem uel uniuersum patrimonium impen-
dere, ut acquirerem mihi quod || maius est contemptu
patrimonii. tu uero, Aemiliane, et id genus homines uti 32
tu es inculti et agrestes, tanti re uera estis quantum
habetis, ut arbor infecunda et infelix, quae nullum fructum
ex sese gignit, tanti est in pretio, quanti lignum eius in
trunco. at tamen parce postea, Aemiliane, paupertatem
cuipiam obiectare, qui nuper usque agellum Zarathensem,
quem tibi unicum pater tuus reliquerat, solus uno asello
ad tempestiuum imbrem triduo exarabas. neque enim diu
est, cum te crebrae mortes propinquorum immeritis here-
ditatibus fulserunt, unde tibi potius quam ob istam teter-
rimam faciem Charon n*o*men est.

445 De patria mea uero, quod eam sitam Numidiae et 24
Gaetuliae in ipso confinio mei⟨*s*⟩ scriptis ostendis*ti*s, quibus
memet professus sum, cum Lolliano Auito *c. u.* praesente
publice dissererem, Seminumidam et Semigaetul*u*m, non
u*i*deo quid mihi sit in ea re pudendum, haud minus

F 109[ab]. φ 6[h]. 2 diſerundũ (φ, *sed em. al. m.*) deferundum *Stewech* 4 patre ꝭꝭ XX (φ) 6 ⟨haud⟩ modice *Vulc* ⟨non⟩ m. *Kronenb* immodice *Purser; sed* modice *significat 'aliquantum' neque vult confiteri A. se pauperem esse* 10 c̄tēptu (φ) contemptum *Lips. cf. Phil. l. l. p. 525* 12 *cf. Hor. sat. I 1,62 Kiessl. Heinze* 13 quae—gignit *pro additamento habet Wower* 14 quantum *Kronenb fort. recte* ligni *em. ead. m.* i *mutata in* ṽ *et supra addita* ᵛ 21 num̄ (φ) *em. v* 23 mei (φ) meis *v* oſtendi ſciſ (φ) *ante* o *eras.* h ostendisti *Casaub* ostendi dicis *Kr* ostendistis *Rohde cf. 29,11. 50,23 v. Phil. l. l. p. 531* 24 cũ (φ) C.V. *v* 25 ſemigetulã *em.* φ 26 n̄ ui . Ideo φ : n̄ uideo (deo *ead. m., sed postea vid. scripsisse eraso* Idõ) minus] magis *vdVl*

Oud. *Kr.*

quam C*y*ro maiori, quod genere mixto fuit Semimedus ac
Semipersa. non enim ubi prognatus, sed ut moratus quis-
que sit spectandum, nec qua regione, sed qua ratione
uitam uiuere inierit, considerandum est. holitori et cau-
poni merito est concessum holus et uinum ex nobilitate
soli commendare, uinum Thasium, holus Phliasium; quippe
illa terrae alumna multum ad meliorem saporem iuuerit
et regio fecunda et caelum pluuium et uentus clemens et
446 sol apricus et solum sucidum. enimuero animo hominis
extrinsecus in hospitium corporis immigranti quid ex istis
addi uel minui ad uirtutem uel malitiam potest? quando
non in omnibus | gentibus uaria ingenia prouenere, quan-
quam uideantur quaedam stultitia uel sollertia insigniores? 33
apud socordissimos Scythas Anacharsis sapiens natus est,
447 apud Athenienses catos Meletides fatuus. nec hoc eo dixi,
quo me patriae meae paeniteret, etsi adhuc S*y*facis op-
pidum ‖ essemus. quo tamen uicto ad Masinissam regem
munere populi *R.* concessimus ac deinceps ueteranorum
militum nouo conditu[s] splendidissima colonia sumus, in
qua colonia patrem habui loco principis IIuiralem cunc-
tis honoribus perfunctum; cuius ego locum in illa re p.,
exinde ut participare curiam coepi, nequaquam degener
448 pari, spero, honore et existimatione tueor. cur ergo illa
protuli? ut mihi tu, Aemiliane, minus posthac suscenseas,
potiusque ut ueniam inpertias, si per neglegentiam forte
non elegi illud tuum Atticum Zarat, ut in eo nascerer.

F 109b. φ 6b 7a. 1 quam *del. Sauppe* ⟨in⟩quam *HMueller; sed interpretandum: mihi haud minus ignotum quid mihi pudendum sit quam Cyro cf. tamen Gertz stud. crit. in Sen. p. 62 sq.*

ciro (φ) 3 φ: ſpectandū ē 11 ma^li^tiam *(ead. m. em.)* 14 ſcythaſ (a *ex* i *pr. m. inter scribend. corr.*) 15 *cf. Tzetz. Chil. IV 838 sqq. Otto Sprichw. d. Röm. p. 218* 16 peniter& (φ) ſifaciſ (φ) 16/17 oppidani *Gruter* 18 poptiſ (*om.* R.) φ: P·R *in ras. ead. m.* 19 c̄dit; (φ) *em. ed. Ven.* 20 principe *Elmenh* IIuiralē^duū^ *al. m. add.* ^duū^ (φ) colonia *del. Kr inepte* 22 cepi* (*eras.* t) φ: cepi 23 φ: patri 25 ut *suspect. habet Novák* 26 zarat (φ) *cf. 27, 16* ea (*sed* a *vid. corr. in* o) φ: eo

Oud. *Kr.*

Nonne uos puditum est haec crimina tali uiro audiente tam adseuerate obiectare, fri*u*ola et inter se repugnantia simul promere et utraque tamen reprehendere? at non contraria accusastis? peram et baculum ob auctoritatem, carmina et speculum ob hilaritatem, unum seruum ut 449 parci, tris libertos ut profusi, praeterea eloquentiam Graecam, patriam barbaram? quin igitur tandem expergiscimini ac uos cogitatis apud Claudium Maximum dicere, apud uirum seuerum et totius prouinciae negotiis occupatum? quin, inquam, uana haec conuicia aufertis? quin ostenditis quod insimulauistis, scelera imm*a*nia et inconcessa maleficia et artis nefandas? cur uestra oratio rebus flaccet, strepitu uiget? 25

450 Aggredior enim iam | ad ipsum crimen magiae, quod ingenti tumultu ad inuidiam mei accensum frustrata expectatione omnium per nescio quas anilis fabulas defraglauit. ecquandone uidisti, Maxime, flammam stipula exortam claro crepitu, largo fulgore, cito incremento, sed enim materia leui, caduco incendio, nullis reliquiis? em tibi illa accusatio iurgiis inita, uerbis aucta, argumentis defecta, nullis post sententiam tuam reliquiis calumniae permansura. quae quidem omnis ‖ Aemiliano fuit in isto uno destinata, me magum esse, et ideo mihi libet quaerere ab eruditissimis eius aduocatis, quid sit magus. 34

Nam si, quod *e*go apud plurimos lego, Persarum lingua

F 109^{b} 110^{a}. φ 7^{a}. 2 adseueranter *v* fribola (φ) b *corr. in* ^{v} *m. rec.* 3 at (φ) *ex* Ad *corr. ead. m.* an *Colv* 4 austeritatem *Fulv fort. recte* 7/8 expgiſcimini (φ) gi *corr. ex* ge *ead. m.* 11 ostenditiſ (*vid. librarius scribere voluisse* host—, *sed ipse emendasse*) immunia (φ) *em. Co'v* 14 ^{a}dipſũ (^{a} *vid. ead. m. addidisse*) 16/17 defraglauit φ:deflagrauit *cf. Arch. f. l. Lex. IV 8 VI 4* 17 Ecquandone (φ) *al. m. eff.* Et— 19 nulloſ (o *corr. in* ȷ *ead. m.*) 20 ẽ∗ (*eras.* n *antea induct.*) φ: em 22 permansuris *Wower; sed accusatio ipsa evanescet ut flamma; reliquiae autem genetivo explicativo accuratius significantur* 25 q^{vo}d (*vid. ead. m. em.*) φ: q^{o}d (*lineola eras.*) ago (φ, *in mg. al. m.* ·· l' c^{e} ego)

magus est qui nostra sacerdos, quod *tandem* est crimen, sacerdotem esse et rite nosse atque scire atque callere leges cerimoniarum, fas sacrorum, ius religionum, si quidem magia id est quod Plato interpretatur, cum commemorat, quibusnam disciplinis puerum regno adulescentem Persae imbuant — uerba ipsa diuini uiri memini, quae tu mecum, Maxime, recognosce: *δὶς ἑπτὰ δὲ γενόμενον ἐτῶν τὸν παῖδα παραλαμβάνουσιν οὓς ἐκεῖνοι βασιλείους παιδαγωγοὺς ὀνο-* 35
451 *μάζουσιν· εἰσὶν δὲ ἐξειλεγμένοι Περσῶν οἱ ἄριστοι δόξαντες ἐν ἡλικίᾳ τέτταρες, ὅ τε σοφώτατος καὶ ὁ δικαιότατος καὶ ὁ σωφρονέστατος καὶ ὁ ἀνδρειότατος. ὧν ὁ μὲν μαγείαν τε διδάσκει τὴν Ζωροάστρου τοῦ Ὡρομάζου· ἔστι δὲ τοῦτο θεῶν θεραπεία· διδάσκει δὲ καὶ τὰ βασιλικά.* | auditisne 26
magiam, qui eam temere accusatis, artem esse dis immortalibus acceptam, colendi eos ac uenerandi pergnaram, piam scilicet et diuini scientem, iam inde a Zoroastre et Oromaze auctoribus suis nobilem, caelitum antistitam, quippe qui inter prima regalia docetur nec ulli temere inter Persas concessum est magum esse, haud magis quam
452 regnare. idem Plato in alia sermocinatione de Zalmoxi quodam Thraci generis, sed eiusdem artis uiro ita scri-

F 119ᵃ. φ 7ᵃᵇ. 1 tam̄ (φ) *def. Phil. l. l. p. 554,582 sed cf. 16,4* tandem *v* 2 noſce (c *lineolis deleta et* s *quae paene evanuit add. ab al. m.*) φ: noſſe (ſe *in ras. ead. m.*) 7—13 recognoſce dicentia de re nomenon & antonitę | data λυμβανογcιν ογ εκειnοι βαcιλε|ιογc παιdαταrουc ονομαζογcπc *(fuit* α, *sed ead. m. corr. in* c, *quam litt. etiam superscr.)* ιxειcιn | dεεξειλ(h)εrμενοι τερcαυμνοι αrιcτοιdο | ξαντεcενʟ *(sic!)* λικιατε παrεcοτεcοφ(ω)οπε | τοc και οdικαιοτατοc και οcωcαφρω | *(extrema* ω *ex* ο) νιcτατοc και ο ανdριοτατοc yπομεν μα | rειων τε dιdαcκει τhν ζωιrοαcτrογτο | γωrομαζyεcπ *(sic!)*—dετοιτοθεωνθεrαπια | dιdαcκει dε και τα Βοιλικα *Plat. Alcib. I p. 121 E γενομένων codd. Clark. et Marc. γενόμενον Buttmann* 11 *σωφρονίστατος? cf. ἀλαζονίστατον Plat. Phil. 65 C* 14 qui eam] quam *Iahn* 16 Zoroastro *vdVl coll. 31,3. 36,15* 17 oromazo *v* 18 quippe qui *cf. 3,12* 20 zalmoxi (φ) *pro* x *librarius vid. aliam litt. scribere voluisse Plat. Charmid. 157 A* 21 thraci (*primo scribere voluit* tr—, h *scil. ex* r *eff.*)

ptum reliquit: τὰς δὲ ἐπῳδὰς εἶναι τοὺς λόγους τοὺς καλούς. quod si ita est, cur mihi nosse non liceat uel Zalmoxi bona uerba uel Zoroastri sacerdotia? sin uero more uulgari eum isti proprie magum existimant, qui communione loquendi cum deis immortalibus ad omnia quae uelit incredibili[a] quadam ui cantaminum polleat, oppido miror, *36* cur accusare non timuerint quem posse tantum fatentur. neque enim tam occulta et diuina potentia caueri potest itidem ut cetera. sicarium qui in iudicium uocat, comitatus uenit; qui uenenarium accusat, scrupulosius cibatur; qui furem arguit, sua custodit. enimuero qui magum qualem isti dicunt in discrimen capitis deducit, quibus comitibus, quibus scrupulis, quibus custodibus perniciem caecam et ineuitabilem prohibeat? nullis scilicet; et ideo
453 id genus crimen non est eius accusare, qui credit. uerum 27
haec ferme communi quodam errore imperitorum philosophis obiectantur, ut partim eorum qui corporum causas meras et simplicis rimantur irreligiosos putent eoque aiant deos abnuere, ut Ana|xagoram et Leucippum et Democritum et Epicurum ceterosque rerum naturae patronos, partim autem, qui prouidentiam mundi curiosius uestigant et impensius deos celebrant, eos uero uulgo magos nominent, quasi facere etiam sciant quae sciant fieri, ut olim fuere Epimenides et Orpheus et Pythagoras et Ostanes, ac dein similiter suspectata E*m*pedocli cath*a*rmoe, Socrati
454 daemonion, Platonis τὸ ἀγαθόν. gratulor igitur mihi, cum et ego tot ac tantis uiris adnumeror.

F 110[a]. φ 7[b]. 1 ταc dεε(*dubium sitne* ε *an* τ)πodαc ειηγποιcλογογc τογc καλοιc 2 zalmoxi (φ) 3 zoroaſtri (φ, *add.* [s] *ab al. m.*) 5/6 incredibilia (φ) *em. Casaub* 16 *errore (*vid. eras.* e) 17 φ : eo♃ (*in mg. m. recentiss.* c eos) 18 eosque *Kr* 22 uero uulgo] more uulgi *Iahn; sed particula exaggeratur vis cf. 55,27* 22/23 nominent (φ) e *corr. ex* a *ead. m.* 25 ē . pedocli cathormoe (φ *omisso puncto*) *em. Casaub* 25 φ : ſocrati[s] ([s] *vid. ead. m. add.*) 26 dęmonion (φ) mi*hi (*eras.* c) 27 adnumerer *Kr cf. 15,8sqq.*

Ceterum ea quae ab illis ad ostendendum crimen ob-
iecta sunt uana et inepta simplici*ter* uereor, ne ideo tan-
tum crimina putes, quod obiecta sunt. 'cur' inquit
'piscium quaedam genera quaesisti?' quasi id cognitionis
gratia philosopho facere non liceat, quod luxurioso gulae
causa liceret. 'cur mulier libera tibi nupsit post annos
XIII uiduitatis?' quasi non magis mirandum sit quod tot
annis non nubserit. 'cur prius, quam tibi nuberet, scripsit 37
nescio quid in epistula quod sibi uidebatur?' quasi quis-
quam debeat causas alienae sententiae reddere. 'at enim ||
455 maior natu non est iuuenem aspernata.' igitur hoc ipsum
argumentum est nihil opus magia fuisse, ut nubere uellet
mulier uiro, uidua caelibi, maior iuniori. iam et illa
similia: 'habet quiddam Apuleius domi quod sancte colit':
quasi non id potius crimen sit, quod colas non habere.
'cecidit praesente Apuleio puer.' quid enim, si iuuenis,
quid, si etiam senex adsistente me corruisset uel morbo
corporis impeditus uel lubrico soli prolapsus? hiscine
argumentis magian probatis, casu puer*u*li | et matrimonio
mulieris et obsonio piscium?

Possem equidem bono periculo uel his dictis contentus 28
perorare: quoniam mihi pro accusationis longitudine lar-
giter aquae superest, cedo, si uidetur, singula consideremus.
atque ego omnia obiecta, seu uera seu falsa sunt, non
negabo, sed perinde atque si facta sint fatebor, ut omnis
456 ista multitudo, quae plurima undique ad audiendum con-

F 110^{ab}. φ $7^{b}8^{a}$. 2 [inepta] simplicia *Verdam* ſīplicia (φ) *del. Novák* ⟨et⟩ s. *v* ⟨ac⟩ s. *Hild* simulacra *Kr* ⟨et⟩ similia *Sciopp* simpliciter *He Phil. l. l. p. 570 cf. 35,1 praef. 41; Sen. ep. 106,11 (p. 496,3 H) Quint. decl. X 13 (200,4 L)* ⟨haud⟩ uereor *Iahn; sed ironice loquitur et interpretandum: 'haud facile crimina putabis nisi quod obiecta sunt'; de verbo verendi cf. vel Cic. Tusc. I 31,76* simpliciter oro *Diels* 7 XIII͠ (φ) 8 nub**|ſerit (*eras.* ſe) 9 sibi] sic *Colv* 13 uiro (r *ex* d *corr. ead. m.*) 18 implicitus *vdVl* impetitus *Acidal* 19 puerili (φ) *em. Salm* casu—piscium *del. Nakius cf. Phil. l. l. p. 522* 22 quoniam tamen *v; sed cf. 78,25* 23 a^{t}quȩ (*al. m.* ^{t} *falso add.*) φ: atquȩ *cf. 43,8 53,24*

uenit, aperte intellegat nihil in philosophos non modo uere dici, sed ne falso quidem posse confingi, quod non ex innocentiae fiducia, quamuis liceat negare, tamen potius habeant defendere. primum igitur argumenta eorum conuincam ac refutabo nihil ea ad magian pertinere; dein etsi maxime magus forem, tamen ostendam neque causam ullam neque occasionem fuisse, ut me in aliquo maleficio experirentur. ibi etiam de fals*a* inuidia deque epistulis mulieris perperam lectis et nequius interpretatis deque matrimonio meo ac Pudentillae disputabo, idque a me
457 susceptum officii gratia quam lucri causa docebo. quod quidem matrimonium nostrum Aemiliano huic immane quanto angori quantaeque diuidiae fuit; inde omnis huiusce 38
accusationis obeundae ira et rabies et denique insania exorta est. quae si omnia palam et dilucide ostendero, tunc denique te, Claudi Maxime, et omnis qui adsunt contestabor || puerum illum Sicinium Pudentem priuignum meum, cuius obtentu et uoluntate a patruo eius accusor, nuperrime curae meae er*e*ptum, postquam frater eius | Pontianus et natu maior et moribus melior diem suum obiit, *a*tque ita in me ac matrem suam nefarie efferatum, non mea culpa, desertis liberalibus studiis ac repudiata omni disciplina, scelestis accusationis huius rudimentis patruo Aemiliano potius quam fratri Pontiano similem futurum.

29 Nunc, ut institui, proficiscar ad omnia Aemiliani huiusce deliramenta orsus ab eo, quod ad suspicionem magiae quasi ualidissimum in principio dici animaduertisti, nonnulla me piscium genera per quosdam piscatores pretio quaesisse. utrum igitur horum ad suspectandam magian

F 110^b. φ 8^a 4/5 refutabo ac conuincam *vd Vl* 6 cauſã (uſ *in ras. pr. m. scrips.*) 8 falso (φ o *ex* a *corr.*) falsa *Casaub cf. 74, 12 praef. 24* ęptiſ (φ) 11 ⟨potius⟩ quam *Ald cf. Phil. l. l. p. 580* causa* (*eras.* ˜) 19 eruptũ (φ) *def. ut archaismum Wackernagel Arch. f. lat. Lex. XV 221* *em. v* 21 atq; (φ) *corr. ex* utq; *al. ut vid. m.* 30 magia^n (^{n} *ex ead. m. eff. ut vid.*)

ualet? quodne piscatores mihi piscem quaesierunt? (scilicet ergo phrygionibus aut fabris negotium istud dandum fuisse atque ita opera cuiusque artis permutanda, si uellem calumniis uestris uitare, ut faber mihi piscem euerreret, ut piscator mutuo lignum dedolaret.) an ex eo intellexistis maleficio quaeri pisciculos, quod pretio quaerebantur? (credo, si conuiuio uellem, gratis quaesissem.) quin igitur etiam ex aliis plerisque me arguitis? nam saepe numero et uinum et holus et pomum et panem pretio mutaui. 458 eo pacto cuppedinariis omnibus famem decernis; quis enim ab illis obsonare audebit, si quidem statuitur omnia edulia quae depenso para⟨*n*⟩tur non cenae, sed magiae desiderari? quod si nihil remanet suspicionis, neque in piscatoribus mercede inuitatis ad quod solent, ad piscem capiundum, 39 (quos tamen nullos ad testimonium produxere, quippe qui nulli fuerunt), neque in ipso pretio rei uenalis (cuius tamen quantitatem null*am* taxauere, ne, si mediocre pretium dixissent, contemneretur, si plurimum, non crederetur) — si in his, ut dico, nulla suspicio est: respondeat mihi Aemilianus, | quo ‖ proximo signo ad accusationem magiae sit inductus.

30 'Pisces' inquit 'quaeris'. nolo negare. sed, oro te, qui pisces quaerit, magus est? equidem non magis arbitror quam si lepores quaererem uel apros uel altilia. an soli pisces habent aliquit occultum aliis, sed magis cognitum? hoc si scis quid sit, magus es profecto; sin nescis, confitearis necesse est id te accusare quod nescis. tam rudis uos esse omnium litterarum, omnium denique uulgi fabu-

F 110^b 111^a. φ 8^{ab}. 1 scilicet *i. e.* '*scire licet*' *cf. 37, 1. 65, 9* 2 phrigionib; φ: frigionib⁹ fuisset *Groslot* 4 *cf. Plaut. Cas. 208 Curc. 298 Poen. 25* 5 mutao (v supra) (*em. ead. m.*) φ: mutuo 9 holuſ (h supra) pom* (v supra) (*vid.* a *eras; em. ead. m.*) 12 de penſo (φ) parāt (*lineol.* ¯ *add. m. recentior*) φ: parant destinari *Fulv* 14 id quod solet *Colv* [ad] quod solent *Wower* ad pisc. cap. *del. Scriver cf. Phil. l. l. p. 521* 16 fuer̄ (φ) 17 nullum φ: nullā (a *ex* u *corr. al. ut vid. m.*)

Oud. Kr.

larum, ut ne fingere quidem possitis ista uerisimiliter? (39) quid enim competit ad amoris ardorem accendendum piscis
459 brutus et frigidus aut omnino res pelago quaesita? nisi forte hoc uos ad mendacium induxit, quod Venus dicitur pelago exorta. audi sis, Tannoni Pudens, quam multa nescieris, qui de piscibus argumentum magiae recepisti. at si Virgilium legisses, profecto scisses alia quaeri ad hanc rem solere; ille enim, quantum scio, enumerat uittas mollis et uerbenas pinguis et tura mascula et licia discolora, praeterea laurum fragilem, limum durabilem, ceram liquabilem, nec minus quae iam in opere serio scripsit:

falcibus et messae ad lunam quaeruntur aenis
pubentes herbae nigri cum lacte ueneni.
quaeritur et nascentis equi de fronte reuulsus
et matri praereptus amor.

at tu piscium insimulator longe diuersa instrumenta magis 40 attribuis, non frontibus teneris detergenda, sed dorsis
460 squalentibus excidenda, nec fundo reuellenda, sed profundo extrahenda, nec falcibus metenda, sed hamis inuncanda. postremo in maleficio ille uenenum nominat, tu pulmentum, ille herbas et surculos, tu squamas et ossa, ille pratum | decerpit, tu fluctum scrutaris. memorassem tibi etiam Theocriti paria et alia Homeri et Orphei plurima, et ex comoediis et tragoediis Graecis et ex || historiis multa repetissem, ni te dudum animaduertissem Graecam Puden-

F 111^a. φ 8^b. 1 ueriſimilit̃ *(evidenter)* φ : ueriſimilia 6 recepisti (φ) *et recepit advocatus fabulas quas Aemil. et. Sicin. praebuerant cf. 20, 7 sq.* repetisti *Rohde coll. v. 25 contra leg. clausulae* 7 si⟨uel⟩ *Iahn* $\overset{i}{\text{u}}$ergiliũ (e *vid. lineola del.,* ^{i} *supra* u *add. ead. m.*) φ : uirgilium *cf. 12, 8 Verg. ecl. 8, 64 sqq.* 11 Iã (φ) idem *Kr; sed* iam *ad enumerandas res additur cf. 26, 8. 32, 13 Phil. l. l. p. 551 Verg. Aen. IV 513 sqq.* 14 naſcentiſ (i *ex* e *ead. m.*) reuulſũ (φ, *sed* ſũ *corr.* in ſu^{s}) 17 detegenda *Colv* 18 exscindenda *Kr* 23 paria^{7} & alia^{7} (^{7} *utrobique al. m. add.*) φ : pa∗ria∗ (*eras.* t *et* ‾) *cf. 37, 12 sqq. Theocr. 2, 18 sqq. Orph. rec. Abel fr. 172 sqq. Arg. 955 sqq. Lith. 172 sqq.* 24 co$\overset{o}{\text{m}}$ediiſ (*ead. m. add.* ^{o})

Oud. *Kr.*

tillae epistulam legere nequiuisse. igitur unum etiam poetam Latinum attingam, uersus ipsos, quos agnoscent qui Lae*u*ium legere:

461 philtra omnia undique eruunt:
antip*ath*es illud quaeritur,
462 trochiscili, ung⟨*u*⟩es, taeniae,
radiculae, herbae, surculi,
463 saurae inlices bicodulae,
464 hinnient*i*um dulcedines.

haec et alia quaesisse me potius quam pisces longe ueri- 31 similius confinxisses (his etenim fortasse per famam peruulgatam fides fuisset), si tibi ulla eruditio adfuisset; enimuero piscis ad quam rem facit captus nisi ad epulas coctus? ceterum ad magian nihil qu*i*cquam uidetur mihi
465 adiutare. dicam unde id coniectem. Pythagoram plerique *41*
Zoroastri sectatorem similiterque magiae peritum arbitrati tamen memoriae prodiderunt, cum animaduertisset proxime Metapontum in litore Italiae suae, quam subsiciuam Graeciam fecerat, a quibusd*a*m piscatoribus euerriculum trahi, fortunam iactus eius emisse et pretio dato iussisse ilico piscis eos, qui capti tenebantur, solui retibus et reddi

F 111[a]. φ 8[b] 2 ⟨en⟩ uersus *Pric. fort. recte* ⟨dicam⟩ uersus *Rohde coll. 44, 19* ipsos] posui *Colv* quos *del. Salm* 3 leliū (φ) Laeuium *Lips F. P. R. ed. Baehrens p. 292* 4 irruunt *Salm* adruunt *Baehrens* 5 antiphateſ (φ) *em. Pius cf. Plin. n. h. XXXVII 10, 54 (145) vers. 5 ante 4 transpos. Salm* quaerito *Salm* 6 trochiſcili (φ) trochus pili *Salm* trochi scyphi *Baehrens* ungeſ (*em.* φ) *cf. Plin. n. h. XXVIII 1, 2 (5)* iynges *Scal* 7/8 ſurculiſ aurę (φ) surculi sauri *Salm* saurae *Hild Theocr. 2, 58 et schol. cft. Abt, qui distinct. post* saurae *del. cum Butlero* 9 hinnientū (φ) *em. Casaub* 14 magiam *litt. redintegr. al. m. eff., fuit* magian quanquā *litt. refict., sed fuit* φ: quāq[a] quicquam *Salm* quemquam *Beyte; sed. cf. 38, 5* quaquam? *Plasberg coll.* ne(haud)quaquam *et 38, 9 sq.* 16 zoroastri (φ, *sed*[s] *add. al. ut vid. m.*) 18 ſubſiciuā (φ) *litt. male redintegr.* 18/19 greciam *litt. redintegr., fuit* greciā 19 qb; dū (*litt. redint., sed fuit*) *em.* φ 20 emiſſæ[em] (*vid. pr. m.* a *mutavisse in* e, *al. m. litt. redintegr. et ultimam induxit supra addito* em) φ: emiſſe

Oud. *Kr.*

profundo; quos scilicet eum de manibus amissurum non (41)
fuisse[t], si quid[em] in his utile ad magian comperisset.
sed enim uir egregie doctus et ueterum aemulator meminerat Homerum, | poetam multiscium uel potius cunctarum rerum adprime peritum, uim omnem medicaminum non mari, sed terrae ⟨*a*⟩scripsisse[t], cum de quadam saga ad hunc modum memorauit: *ἣ τόσα φάρμακα ᾔδη, ὅσα τρέφει εὐρεῖα χθών* itemque alibi carminum similiter:

466 *τῇ πλεῖστα φέρει ζείδωρος ἄρουρα*
φάρμακα, πολλὰ μὲν ἐσθλὰ μεμιγμένα, πολλὰ δὲ λυγρά,

cum tamen numquam apud eum marino aliquo et piscolento medicauit nec Prot[h]eus faciem nec Vlixes scrobem
467 nec || Aeolus follem nec Helena creterram nec Circe poculum nec Venus cingulum. at uos soli reperti estis ex
omni memoria, qui uim ⟨*h*⟩erbarum et radicum et surcu- 42
lorum et lapillorum quasi quadam colluuione naturae de summis montibus in mare transferatis et penitus piscium uentribus insuatis. igitur ut solebat ad magorum cerimonias aduocari Mercurius carminum uector et illex animi Venus et Luna noctium conscia et manium potens Triuia, uobis auctoribus posthac Neptunus cum Salacia et Portuno

F 111ᵃᵇ. φ 8ᵇ9ᵃ. 1 φ : emiſſu4 (e *ex* a *corr.*) scil. *cf. 34, 1* 2 fuiſſ& *litt. redint., sed fuit* φ : fuiſſe∗ (e *ex* & *corr.*) ſiqdē *litt. redint., sed fuit* φ : (ſiqd∗ (*eras.* ē) si qdee͠ (*i. e.* esse) *Plasberg cf. 46, 14* 3/4 meminerit *in mg. addito* rat, *al. m. litt. redintegr. eff.* meminerat, *idem tertia superscr.* φ : meminerat 5 omnium *Kr* 6 maris—scripsisse *Groslot cf. Hor. ep. I 9,13* 6 | ſcripſiſſ& *litt. refict., sed fuit* · φ : ſcripſiſſe *cf. Fulgent. mith. I 12 (23, 11 H)* ascripsisse *Casaub* 7/8 hτοcαφαρμακα hdει οcατρε | φει εγρειαχθων *Hom. Il. Λ 741* 9—10 τh πλειcτα φειρει ζειdωροc αρογρα φαρμακα πολλαμενεcθλαμεμι (ι *in ras.*) | μανα πολλα dε λγγρα *Hom. Od. δ 229* 11 mari∗∸ (no no *al. m. erasis duab. litteris, quia falso inter redintegrand. pro* n *scripserat* t) φ : marino 12 ꝑtheuſ (φ) *Hom. Od. δ 455 sqq. λ 25 sqq.* 13 *Od. κ 19 sqq. κ 234 sqq. de Helena cf. Hom. Od. δ 220 sqq. Diodor. I 97,7 Ath. V 190 f Plut. quaest. conv. I 614 b* 14 *Hom. Il. Ξ 214* 15 erba4 19 carminū uector (φ) *interpr. Simcox πομπὸς ἐπῳδῶν, 'qui oracula affert' Abt* manium u. *Sciopp* animarum u. *Scal* an. euocator *Acidal* carm. auctor *Groslot* carm. inuentor *Stewech* c. fictor *Ellis* 21 *cf. met. IV 31 (99,17 sqq.)*

Oud. *Kr.*
468 et omni choro Nerei ab aestibus fretorum ad aestus amo- (*42*)
rum transferentur.
Dixi, cur non arbitrer quicquam negotii esse magis et 32
piscibus. nunc, si uidetur, credamus Aemiliano solere
pisces etiam ad magicas potestates adiutare. num ergo
propterea quicumque quaerit et ipse magus est? eo qui-
dem pacto et qui myoparonem quaesierit p*i*rata erit et
qui uectem perfossor et qui gladium sicarius. nihil in
rebus omnibus tam innoxium dices, quin id possit aliquid
aliqua obesse, | nec tam laetum, quin possit ad tristitu-
dinem intellegi. nec tamen omnia idcirco ad nequiorem
suspicionem trahuntur, ut si tus et casiam et myrram
ceterósque id genus odores funeri tantum emptos arbitreris,
469 cum et medicamento parentur et sacrificio. ceterum eodem
piscium argumento etiam Menelai socios putabis magos
fuisse, quos ait poeta praecipuus flexis hamulis apud Pharum
insulam famem propulsasse; etiam mergos et delfinos et
scillam tu eodem referes, etiam gulones omnes, qui inpendio
a piscatoribus mer*ca*ntur, etiam ipsos piscatores, qui om-
470 nium generum piscis arte adquirunt. 'cu*r* ergo tu quaeris?' *43*
nolo equidem || nec necessarium habeo tibi dicere, sed per te,
si potes, ad hoc quaesisse me argue; ut si elleborum uel
cicutam uel sucum papaueris emissem, item alia eiusdem
modi quorum moderatus usus salutaris, sed commixtio uel
471 quantitas noxia est, quis aequo animo pateretur, si me per
haec ueneficii arcesseres, quod ex illis potest homo occidi?

F 111[b]. φ 9[a]. 1 nerei[dū] ([dū] *m. recentissima add.*) 3 negotij (tij *corr. ut. vid. pr. m. ex* ti) φ : negotii (*extrema* i *postea add.*) 6 quaerit ⟨piscem⟩ *v; sed ex v. antecedenti* pisces *subauditur* 7 pyrata (φ) 9/10 aliquid aliqua *cf. Lucil. rec. Marx 632 (F. P. R. Baehr. p. 206)* 11 sequiorem *Brant cf. 33,9* 13 tantū [emptoſ] (*ead. m. add.*) 14 paret[n̄] (*ead. m. em.*) 16 *Hom. Od.* δ *368* 18 squillas *Vulc* gluttones *Colv* o̅e̅ſ (e *ex* i *ead. ut vid. m. eff.*) φ : omiſ 19 mergunt (φ) mercantur *v* 20 piſciſ ([e] *al. m. add.*) φ : piſciſ cū (φ) cur *v* 22 si] scire *Rossbach* *post* ut *lac. stat. Kr; v. Phil. l. l. p. 555* 23 *emiſſē *eras.* ſ (φ) 25/26 per hoc *v*

Videamus tamen, quae fuerint piscium genera tam 33
necessaria ad habendum tamque rara ad repperiendum, ut (43)
merito statuto praemio quaererentur. tria omnino nominauer*unt*, unum falsi, duo mentiti; falsi, quod leporem marinum fuisse dixerunt qui alius omnino piscis fuit, quem mihi Themis[c]on seruus noster medicinae non ignarus, ut ex ipso audisti, ultro attulit ad inspiciundum; nam quidem leporem nondum etiam inuenit. sed profiteor me quaerere et cetera, non piscatoribus modo, uerum etiam amicis meis negotio dato, quicumque minus cogniti | generis piscis inciderit, ut eius mihi aut formam commemorent aut ipsum uiuum, si id nequierint, uel mortuum ostendant. quam ob rem id faciam, mox docebo. mentiti autem sunt callidissimi accusatores mei, ut sibi uidentur, cum me ad finem calumniae confinxerunt duas res marinas impudicis uocabulis quaesisse, quas Tannonius ille cum utriusque sexus genitalia intellegi uellet, sed eloqui propter
472 infantiam causidicus summus nequiret, multum ac diu haesitato tandem uirile marinum nescio qua circumlocutione male ac sordide nominauit, sed enim feminal nullo pacto repperiens munditer dicere ad mea scripta confugit et quodam libro meo legit: 'interfeminium tegat et femoris obiectu et palmae uelamento.'

Hic etiam pro sua grauitate uitio mihi uortebat, quod 34 44
me nec sordidiora dicere honeste pigeret. at ego illi contra iustius exprobrarim, quod qui ‖ eloquentiae patrocinium uulgo profiteatur etiam honesta dictu sordide blateret ac saepe in rebus nequaquam difficilibus fringultiat uel omnino

to to
F 111^{b} 112^{a}. φ 9^{ab}. 4 statu* (*add. al. m., sed aliquid a pr. m. script. nunc eras.*) φ: ſtatuto stato *Rossbach* 3/4 nominauerant (φ) *em. Casaub* 5 quia *H Mueller* 6 themiſ c̄ſeruuſ (φ) *em. Lips* 7 *offendit numerus clausulae* 8 inueni *Groslot* 9 piſcatorib; (φ) *prior* i *similis est litt.* e 11 inciderit *scil. iis* 12 uel *transpos. ante* si *Vulc inepte; ineptiora quae vd Vl effecit; interpretand. est: 'si quirent uiuum, si id nequirent, uel mortuum' cf. Sall. Iug. 46, 4* 14 callidissime *Casaub* 15 fidem *Fulv* 22 et ⟨e⟩ quodam *edd. vett. sed una interfeminii voce quam in Apuleianis invenerat usus erat Tann. cf. 40, 2 sq.*

Oud. Kr.

473 commutescat. cedo enim, si ego de Veneris statua nihil dixissem neque interfemin*iu*m nominassem, quibus tandem uerbis accusasses crimen illud tam stultitiae quam linguae tuae congruens? an quicquam stultius quam ex nominum propinquitate uim similem rerum coniectam? et fortasse an peracute repperisse uobis uidebamini, *ut* quaesisse me fingeretis ad illecebras magicas duo haec marina, ueretillam et uirginal; disce enim nomina rerum Latina, quae propterea uarie nominaui, | ut denuo instructus accuses. memento tamen tam ridiculum argumentum fore desiderata ad res uenerias marina obscena, quam si dicas marinum pectinem comendo capillo quaesitum uel aucupandis uolantibus piscem accipitrem aut uenandis apris piscem apriculam aut eliciendis mortuis marina caluaria. respondeo igitur ad hunc uestrum locum non minus insulse quam
474 absurde commentum, me hasce nugas marinas et quiscil*i*as litoralis neque pretio neque gratis quaesisse. (44)

35 Illud etiam praeterea respondeo, nescisse uos, quid a me quaesitum fingeretis. haec enim fri*u*ola quae nominastis pleraque in litoribus omnibus congestim et aceruatim iacent et sine ullius opera quamlibet leuiter motis flucticulis ultro foras euoluuntur. quin ergo dicitis me eadem opera pretio impenso per plurim[is]os piscatoris (45) quaesisse de litore conch*u*lam striatam testam habentem, calculum teretem, praeterea cancrorum furcas, echin⟨*or*⟩um

F 112ª. φ 9ᵇ. 2 intfeminā (i i *al. m. add.*) φ: intfeminā 5 coniectari *edd. vett.* et] set *Iahn* 6 at quęſiſſe φ acqſiſſe (ª *add. al. m. et eras.*) ut *e cod. Salm* *cf. 47,6 48,14 praef. 43* 7/8 ueretillā (φ *ex* uerentillā) 9 instructius *Lips* 12 capillo (φ) o *ex* ũ *eff. ead. m.* 16 qſcillaſ (φ) quisquilias *Groslot* *cf.* quercerum *41, 10* 19 fribola (φ) v *ex* b *eff. al. m.* 21 leniter *Iahn* 23 plurimisos (φ) *em. v cf. praef. 53* 24 c̄chalā (φ)
habentem] patentem *Gronov* tabentem *Gronov fil.* hebetem *codd. dett.* albentem *Brant* hiantem *Stewech* hietantem *Ellis, ut vox* testam *cum adiectivo coniuncta ceteris membris aequaliter opposita sit; cf. tamen 29, 20 sq. 60, 28 sq.* 25 echinū (φ) *em. v*

Oud. Kr.

475 caliculos, lolliginum ligulas, postremo assulas, festucas, (45)
resticulas et ostrea Pergami uermiculata, denique muscum
et algam, cetera maris eiectamenta, quae ubique litorum
uentis expelluntur, salo expuuntur, tempestate reciprocantur,
tranquillo deseruntur? ‖ neque enim minus istis quae com-
memoraui accommodari possunt similiter ex uocabulo
suspiciones. posse dicitis ad res uenerias sumpta de mari
spuria et fascina propter nominum similitudinem: qui
minus possit ex eodem litore calcul*us* ad uesicam, testa
476 ad testamentum, cancer ad ulcera, alga ad quercerum?
ne tu, | Claudi Maxime, nimis patiens uir es et oppido
proxima humanitate, qui hasce eorum argumentationes
diu hercle perpessus sis; equidem, cum haec ab illis quasi
grauia et uincibilia dicerentur, illorum stultitiam ridebam,
tuam patientiam mirabar.

Ceterum quam ob rem plurimos iam piscis cognouerim, 36
477 quorundam adhuc nescius esse nolim, discat Aemilianus,
quoniam usque adeo rebus meis curat; quanquam est
iam praecipiti aeuo et occidua senectute, tamen, si uidetur,
accipiat doctrinam seram plane et postumam; legat uete-
rum philosophorum monumenta, tandem ut intellegat non
me primum haec requisisse, sed iam pridem maiores meos,
Aristotelen dico et Theop⟨*h*⟩rastum et [t]Eudemum et L*y*co-
nem ceterosque Platonis minores, qui plurimos libros de 46
genitu animalium deque uictu deque particulis deque omni
differentia reliquerunt. bene quod apud te, Maxime, causa
agitur, qui pro tua eruditione legisti profecto Aristotelis

F 112ᵃ. φ 9ᵇ 10ᵃ. 1 festuculas *Kr* 2 ostreorum terga uerm. *Brant coll. Plaut. Poen. 398* ostrea in tergo (*vel* peregrina) uerm. *Triller* Pergami *del. Lennep* resticulas, ne ostrea pergam *? He cf. 43, 16 sq.* 3 litorū (φ) *al. m. eff.* locorū 5 deferuntur *Kroll, sed relinquuntur illa mari tranquillo facto* 9 calculoſ (φ) *em. v* 10 querqueram *Colv* 12 prolixa *Stewech* prima *Lips* plurima *Colv v. Phil. l. l. p. 539 Arch. f. l. Lex. XII 421* [q]haſce ([q]*add. ead. m.*) 18 curat ⟨et⟩ *Kroll* 19 occidua (a *ex* u *eff. ead. m.*) 23 theopraſtū & teudemū (φ) 23/24 liconē

περὶ ζῴων γενέσεως, περὶ ζῴων ἀνατομῆς, περὶ ζῴων ἱστορίας (46) multiiuga uolumina, praeterea problemata innumera eius-
478 dem, tum ex eadem *s*ecta ceterorum, in quibus id genus uaria tractantur. quae tanta cura conquisita si honestum et gloriosum illis fuit scribere, cur turpe sit nobis experiri, praesertim cum ordinatius et cohibilius eadem Graece et Latine adnit*a*r conscribere et in omnibus aut omissa adquirere aut defecta supplere? permittite, si operaest, quaedam legi de magicis meis, ut sciat me Aemilianus plura qu*a*m putat quaerere et sedulo explorare. prome tu librum e Graecis | meis, ‖ quos forte hic amici habuere sedulique, naturalium quaestionum, atque eum maxime, in quo plura de piscium genere tractata sunt.
479 interea, dum hic quaerit, ego exemplum rei competens dixero.

Sophocles poeta Euripidi aemulus et superstes, uixit 37
enim ad extremam senectam, cum igitur accusaretur a filio suomet dementiae, quasi iam per aetatem desiperet, protulisse dicitur Coloneum suam, peregregi*a*m tragoediarum, quam forte tum in eo tempore conscribebat, eam iudicibus legisse nec quic*q*uam amplius pro defensione sua addidisse, nisi ut audacter dementiae condemnarent, si carmina senis displicerent. ibi ego comperior om[a]nis

F 112ᵃᵇ. φ 10ᵃ. 1 ΠΕΡΙ ΖΩΩΝ ΓΕΝΕ | CΕΙΩ (*sic*) ΠΕΡΙ ΖΩΩΝ ΑΝΑΤΟΜΟΙC ΠΕΡΙ ΖΩΩΝ ΙCΤΟΡΙΑC *Arist. fr. coll. Rose p. 215*
2/3 | eȷdē *ante* e *nihil fuit* (φ) ⟨cum⟩eiusdem *Kr* 3 recta (φ, *sed in mg.* ᶜ ſecta) 7 adnit φ : adnititur *em. v*
8 anquirere *Colv, sed* adquirere *est 'quaestione addere'* 9 opera est (φ) operae est *Scriver cf. 44, 9* operaest *He* 10 quē φ : quā (*add. ead. m.*) *em. v* 11 ⟨si⟩ quos *Lips* huc — attulere *? Kr, sed* hic *interpretand. 'in hac urbe'* 12 sed utique *Lips* sedulique *cum gen.* nat. quaest. *coniunct. putat Acidal* sed aliquem *Kronenb* sedulique ⟨aliis porrexere⟩ *Becker* 16 eũripidi (*eras.* ˜) aemuluſ (a *vid. ex* u *eff. ead. m.*) 19 pegregiũ (φ) *em. v* 20 tum in eo] ultimo *Maehly, sed v. 48, 9. 65, 8. 70, 24* eamque *Colv* 23 cõperio romaniſ (φ, *sed*—noˢ [*in ras.*]) *em. v*

Oud. *Kr.*

iudices tanto poetae adsurrexisse, miris laudibus eum tulisse ob argumenti sollertiam et coturnum facundiae, nec ita multum omnis afuisse quin accusatorem potius 47
dementiae condemnarent.

Inuenisti tu librum? beasti. cedo enim experiamur, an et mihi possint in iudicio litterae meae prodesse. lege pauca de principio, dein quaedam de piscibus. at tu interea, dum legit, [t]aquam[quam] sustine. —

480 Audisti, Maxime, quorum pleraque scilicet legeras 38
apud antiquos philosophorum. et memento de solis piscibus haec uolumina a me conscripta, qui eorum coitu pro-
481 gignantur, qui ex limo coalescant, quotiens et quid anni cuiusque eorum generis feminae subent[ant], mares suriant, quibus membris et causis discrerit natura uiuiparos eorum et ouiparos — ita enim Latine appello quae Graeci *ζῳοτόκα* et *ᾠοτόκα* — et, ne ⟨*o*⟩perose animalium geni*tum* pergam, deinde de differentia et | uictu et membris et aetatibus ceterisque plurimis scitu quidem necessariis, sed in iudicio alienis. pauca etiam de Latinis scribtis meis ad eandem peritiam pertinentibus legi iubebo, in quibus animaduertes cum me⟨*morabiles res et*⟩ cognitu raras, tum nomina etiam Romanis inusitata et in hodiernum quod sciam infecta, ea tamen nomina labore meo et studio ita de Graecis

F 112ᵇ. φ 10ᵃᵇ. 2 cothurni facundiam *vulgat. def. Crusius Purser* 7 piſcib; (c *em. ex* ſ *ead. m.*) 8 legit | ta quã quã (*in mg.* · d · *[cf. praef. 34]*) φ: legiᵗ tãquã (ᵗ *add. ead. m.?*) *em. ed. Iunt. post. cf. 32,23* 10 philoſophorũ (r *ex* ſ *ead. m. inter scribend.*) 13 ſubentant (φ) *ead. m. inter scribend. ex* ſubent *cf. praef. 53* 16 ΖΩΤΟΚΑΕΙΩϹΤΟΚΑ et *Vahlen* καὶ υ peroſe animaliũ genita (φ) per omnia a. g. *Colv* per omnes a. genitus (genituras *Iahn*) *Casaub* operose *ed. Iunt. post. cf. met. I 7 (6,17)* perose *def. Hild interpretat. 'moleste, odiose'* anim.] aquatilium *Iahn* genitũ (*i. e.* -tum) *Bosscha cf. 41,24* genera *Ellis* 17 pergam *per ellipsin cf. Hofmann-Sternkopf ad Cic. ad Att. III 15,5:* sed pergo praeterita peragam *Ellis* ne op. pergam, ⟨de⟩ an. genitu *Novák* 20 ad eandẽ (ea *quia nimis coartata nec satis liquida sunt, ead. m. in mg. add.* ad eandẽ) 21 cũ me (φ) cum in eis cognitu rara *edd. vett.* cum res *Bosscha* me⟨morabiles res et⟩ *He cf. 47,13 de collocat. verb. cf. 59,29 66,24 sq.* ⟨commemorasse res⟩ *Brakman* 23 ea [tamen] *Kr*

Oud· *Kr.*

proue||nire, ut tamen Latina moneta percussa sint. uel
dicant nobis, Aemiliane, patroni tui, ubi legerint Latine haec
482 pronuntiata uocabula. de solis aquatilibus dicam nec cetera 48
animalia nisi in communibus different*i*s attingam. ausculta
igitur quae dicam. iam me clamabis magica nomina Aeg*y*ptio uel Bab*y*lonico ritu percensere: σελάχεια, μαλάκεια, μαλακόστρακα, χονδράκανθα, ὀστρακόδερμα, καρχαρόδοντα, ἀμφίβια, λεπιδωτά, φολιδωτά, δερμόπτερα, στεγανόποδα, μονήρη, συναγελαστικά — possum etiam pergere; sed non est operae in
istis diem terere, ut sit mihi tempus adgredi ad cetera.
haec interim quae dixi pauca recita Latine a me enuntiata. —

V*i*rum igitur putas philosopho non secundum C*y*nicam 39
483 temeritatem rudi et indocto, sed qui se Platonicae scolae
meminerit, utrum ei putas turpe scire ista an nescire,
neglegere an curare, nosse quanta sit etiam in istis prouidentiae ratio an ⟨*de*⟩ diis immortalibus matri et patri
484 credere? Q. Ennius hed*y*phag*e*tica [a] uersibus scribsit; innumerabilia genera piscium enumerat, quae scilicet curiose
cognorat. paucos uersus memini, eos dicam:

Omnibus ut Clipea praestat mustela marina,
485 mures sunt Aeni, asp[e]ra ostrea plurima Ab*y*di[mus].

F 112ᵇ. φ 10ᵇ. 1 tamen] tanquam *Pric* iam *Iahn sed interpretand. 'quamquam de Graecis proveniunt' cf. 3,8 Phil. l. l. p. 582* 3 ceteras animalis (*serrato* differentes) *Bosscha* 4 differentes (φ) -tiis *Casaub* -tia *Novák* -tis *He v. Phil. l. l. p. 570* 5/6 egiptio uł babilonico (φ) 6—9 σαλυχεσα μαλακεια μαλακοστρακα | χονδρακανθα οστρακοδερμα καρχαρο | δοντα αμφιβια >επιδωτα (*sic*) φολιαωτα | δερμοπτερα πεσανοποδα μονhph. συνα| γελαστικα *Arist. fr. coll. Rose p. 216 sqq.* 6 μαλάκια *Rose cf. Opp. Hal. I 638* 8 στεγανόποδα *Rose* πεζά, νέποδα *Gronov* 12 uerũ (φ) *em. v* cinicã 16 de *add. v* 17 hedÿphagitica (φ) hedyphagetica *Elmenh* hedyphageticis *Scriver cf. met. I 12 (11,12) II 21 (42,14) II 32 (52,3) III 19 (66,7)* a] *del. Scriver cf. praef. 48* quae *v* qui *Bosscha* CC *Rossbach* ⟨ibi⟩ innum. *Iahn* 19 cognouerat (*vid. ead. m. punctis delesse*) φ : cognorat 20 *sqq. v. Vahlen Ennian. poes. rel.*[2] *p. 218 cf. Athen. III 92 d* ut] at *Turneb* (*rectene?*) Clypeae *Turneb ablativum def. Casaub coll. Plaut. Merc. 940 Asin. 499 cf. Lindsay Synt. of Plaut. p. 32* ad Clupeam *Vahlen*[1] 21 sunt]

Oud. Kr.

486 M*y*tilenae est pecten C⟨*h*⟩aradrumque apud *A*mbraciae *sus*. 49
487 Brundisii sargus bonus est; hunc, magnus si erit, sume.
apriculum piscem scito primum esse Tarenti;
488 Surrenti *t*⟨*u*⟩ elopem fac emas, glaucumque aput Cumas.
quid scarum praeterii cerebrum Iouis paene sup[p]remi
489 (Nestoris ad patriam hic capitur magnusque bonusque)
melanurum, turdum, merulamque umbra*m*que marinam.

sic *Luc. Mueller* aen[1]aſpera φ : aeniaſpa Aeni super *Baehrens* A. sparsa *L. Mueller* A. asperaque *Bergk* A., ast aspra *Turneb* *hiatum in caesura puto Ennio concedi posse; de forma* aspra *cf. Verg. Aen. II 379* abidi|m; (φ) mus *del. v*

F 112[b]. φ 10[b]. 1 mitilenę ē pecten caradrumquę apud ũbracię finiſ (*φ, sed al. m. supra* umb- *add.*[a]) mitylus et pecten *Scal* ....mus; Mitilenae | est pecten crebrum finisque apud Ambraciai *Baehrens* aperque apud Ambraciae amnem *Columna* caprosque apud Ambraciensis *Casaub* carabusque *Colv* charadrusque *Scal* caradrumque *scil. pisc. Vahlen*[2] charadrumque (= *fossam*) apud Ambraciai [finis] *Salm* Ambraciotas *Heins* Ambraci' fines *nescio quis doctus* et apud Charadram Ambraciamque *Vahlen*[1] *cf. Polyb. XXI 26,7* et Arattum (*vel* Aratumque) apud Ambraciae finis (flos?) *Bergk* apud Ambracien flos *Sauppe* charadrusque apud Ambraciai | finis; Brundisio sargust; *L. Mueller* Charadrumque apud Ambraciai [finis] *vdVl* Ambraciai | finis. *Skutsch ratus tenorem interrumpi P.-W. R.-E. V 2602,21* sus *He cf. Ath. VII 326 df ἀμφ' Ἀμβρακίηφιν? Vahlen*[2] 2/3 magnus erit si, | sume; ast apriclum scito (*deleto* piscem) *Columna* | sume; apriclum piscem scito *Pithoeus* 3 targenti φ : tarrgenti 4 ſurrentia elopẽ (*φ, sed* i|a) Surrenti fac emas glaucum et Cumas apud. at quid *Turn* Surrenti fac emas elopem glaucumque apud Cumas (*vel ἀπὸ Κύμης*) *Bergk* Surrenti ⟨tu⟩ elopem fac emas, glaucum face Cumis *Baehrens* ⟨Sed⟩ Surrenti *Leo Plaut. Forsch. p. 227* tu *He cf. praef. 41* glaucum ad Cumas. Quid *Bosscha* glaucum prope Cumas *L. Mueller γλαῦκόν τ' ἀπὸ Κύμης vdVl cf. Athen. VII 300 e* 5 scarus *Bergk cf. tamen Leo Plaut. Forsch. p. 305* celebrũ (*φ, sed al. m.* l *mut. in* r) ſuppm̃i φ : ſupm̃i 7 ũbra Inque (*φ, sed* In *punctis deleto et lineola supra* a *addita*) *m. recentiss. supra* In *add.*[m] quid merulam turdum melanurum *Bergk* tum turdum merulam melanurum *Schrader* alburnum turdum merulamque (*vel* melanurum) *Ritschl post* marinam *aliquot versus intercidisse putat Kr*

Oud. Kr.

490 pol*y*pus Corc*y*rae, caluaria pinguia ⟨*a*⟩carnae, 50
purpura[m], m*u*[r]riculi, mures, dulces quoque echini.

alios etiam multis uersibus decorauit, et ubi gentium quis-
491 que eorum, qualiter assus aut iu*r*ulentus optime sapiat,
nec tamen ab eruditis reprehenditur, ne ego reprehendar,
qui res pau||cissimis cognitas Graece et Latine propriis
et elegantibus uocabulis conscribo.

Cum hoc satis dixi, tum aliud accipe. quid enim 40
tandem, si medicinae neque instudiosus neque imperitus
quaepiam remedia ex piscibus quaero? ut sane sunt
plurima cum in aliis omnibus rebus eodem naturae munere
interspersa atque interseminata, tum etiam nonnulla in
piscibus. an remedia nosse et ea conquirere magi potius
ess*e* quam medici, quam denique philosophi putas, qui
illis non ad quaestum, sed ad suppetias usur*u*st? uete-
res quidem medici etiam carmina remedia uulnerum no-
rant, ut omnis uetustatis certissimus auctor Homerus
docet, qui facit Vlixi de uulnere sanguinem profluentem
sisti cantamine. nihil enim, quod salutis | ferendae gratia
fit, criminosum est. 'at enim' inqui*t* 'piscem cui rei
nisi malae proscidisti, quem tibi Themis[c]on seruus attulit?'
492 quasi uero non paulo prius dixerim me de particulis
omnium animalium, de situ earum de[ni]que numero 51

F 112^{b} 113^{a}. φ 10^{b} 11^{a}. 1 polipuſ corcirę (φ) *cf. Athen. VII 318f* Corcyraest *Bergk* carne (φ) Atarnae *Turn* acarne *Salm em. Vahlen coll. Lucil. 50 Marx cf. Th. l. L. I 386,80* 2 purpurā marriculi (φ) .purpura matriculi *ed Bas* muriculi *Turn* mures] murex *Casaub* 3 multos *Pric* 4 iuſulent; (φ) *em. Traube cf. met. II 7 (30,16) IV 22 (91,17) praef. 45; dissentit Kuebler Arch. f. lat. Lex. VIII p. 137 adn.* ſapiat (φ) *posterior* a *in ras. ab al. m. eff., sed vid. iam prior m. emendatione effec. rectum* 5 eruditiſ (t *inter scribend. ead. m. ex* ſ *eff.*) 8 dixi tum] dixerim *Rohde* 11 natura e (φ, *sed emendat.*) 13/14 potiuſ ē (φ) esse *v an* putas *in parenthesi collocandum?* 14 q (φ) cui *Hild* 15 uſura ē (φ) usurus est *v* usurust *Purser an* phil. putas ⟨doctrinae, quippe⟩ qui— usura est? *cf. 3,12. 58,17* 18 Hom. *Od.* τ *457* 20 inqd 21 themiſ c̄ſeruuſ (φ) 23 deniq; (φ) *em. v*

Oud. Kr.

de[ni]que causa conscribere ac libros ἀνατομῶν Aristoteli (51)
et explorare studio et augere. atque adeo *s*umme miror quod unum a me pisciculum inspectum sciatis, cum iam plurimos, ubicumque loc*o*rum oblati sunt, aeque inspexerim, praesertim quod nihil ego clanculo, sed omnia in propatulo ago, *u*t quiuis uel extrarius arbiter adsistat, more hoc et instituto magistrorum meorum, qui aiunt hominem liberum et magnificum debere, si qu⟨*o*⟩ eat, in primori fronte animum gestare. hunc adeo pisciculum, quem uos leporem marinum nominatis, plurimis qui aderant ostendi; necdum etiam decerno quid uocent, nisi quaeram sane accuratius, quod nec apud ueteres philosophos proprietatem eius piscis reperio, quanquam sit omnium rarissima et hercule memoranda; quippe solus ille, quantum sciam, cum sit cetera exossis, duodecim numero ossa ad similitudinem talorum suillorum in uentre eius conexa et catenata sunt. quod Aristoteles si ⟨*scisset, n*⟩umquam profecto omisis|set scribto prodere, qui aselli piscis solius omnium in medio aluo
493 corculum situm pro maximo memorauit. 'piscem' inquit 41
'proscidisti'. hoc quis ferat philosopho crimen esse, quod lanio uel coquo non fuisset? 'piscem proscidisti'. quod crudum, id accusas? si cocto uentrem ruspare*r*, hep*a*tia suffoderem, ita ut apud te puerulus ille Sicinius Pudens | suomet obson⟨*i*⟩o discit, eam rem non putares accu*s*andam; atqui maius crimen est philosopho comesse piscis quam inspicere. an hariolis licet iocine*r*a rimari, philosopho

F 113ᵃ. φ 11ᵃ. 1 deniq; (φ) *em. v* lib*roſ (*eras. vid.* e) φ: libroſ ἀνατομῶν (' *et* ⌒ *al. m. add.*) 2 adeo♃ me (*φ, sed* ♃ *punctis del.*) *em. Salm* 3 dicatis *Koch* 4 locarū (φ) *cf. 49,20* 6 at (φ) ut *v cf. 40,6* 8 decere *Kr* queat (φ) *em. He cf. 71,6* si qua eat *vd Vl* 11 uocem *Colv sed interpretandum: 'nondum sat scio cui pisci id nomen indatur'* 17 ſi ūquā (φ) numquam (*omisso* si) *Goldbacher cf. 101,23* capenſ si ⟨scisset n⟩umquam *v* 18 *Arist f. 307. 1530ᵃ 25* 19 *cf. 39,7* 21 ꝓſcidiſti (ſ *ex* c *ead. m. inter scribend.*) 22 ruſpar& hepetia (φ) *em. v* 24 obſono (*φ, sed supra add.* i *al. m.*) accurandā (*φ, sed in mg. m. recentiss.* l' c accuſandā) 26 iocinena (φ) *prior* n *a librario ipso eff. ex* u

contemplari non licebit, qui se sciat omnium animalium haruspicem, omnium deum sacerdotem? hoc in me accusas,
494 quod ego et Maximus in Aristotele miramur? cuius nisi 52
libros bibliothecis exegeris et studiosorum manibus extorseris, accusare me non potes. sed de hoc paene plura quam debui.

. Nu*nc* praeterea uide, quam ipsi sese reuincant; aiunt mulierem magicis artibus, marinis illecebris a me petitam eo in tempore, quo me non negabunt in Gaetuliae mediterran⟨*e*⟩is montibus fuisse, ubi pisces per Deucalionis diluuia repperientur. quod ego gratulor nescire istos legisse me Theophrasti quoque *περὶ δακέτων καὶ βλητ⟨ικ⟩ῶν* et Nicandri *θηριακά*; ceterum me etiam *u*eneficii *r*eum postularent; *a*t quidem hoc negotium ex lectione et aemulatione
495 Aristoteli nactus sum, nonnihil et Platone meo adhortante, qui ait eum, qui ista uestiget, *ἀμεταμέλητον παιδιὰν ἐν βίῳ παίζειν.*

Nunc quoniam pisces horum satis patuerunt, accipe 42
aliud pari quidem stultitia, sed multo tanta uanius et nequius excogitatum. scierunt et ipsi argumentum piscarium futile et nihil futurum, praeterea nouitatem eius ridicul*a*m, (quis enim fando audiuit ad magica maleficia

F 113ᵃ. φ 11ᵃ. 7 nū (φ) *em. v* ipſi (p *ex* ſ *ead. m.*) 9 negabant (*ead. m. add.* ᵛ) 9/10 meditranif (φ) *fort. recte* —eis *v cf. Arch. f. l. Lex. I 179 Corp. Gloss. Lat. II 368,29* 11 repperient (φ, *sed altera* p *omissa*) reperiantur *v* reperiebantur *vir doctus* repperirentur *Kronenberg de claus. cf. 39,7 61,8* post Deuc. d. ⟨non⟩ repperiantur *vdVl et* ⟨uix⟩ *Ellis insulse, quod ironiam non perspexerunt; v. Phil. l. l. p. 571* ceterum *(ex v. 13)* ⟨si scirent⟩ quod *vdVl* 12 ΠΕΡΙ ΔΑΚΕΤΩΝ ΚΑΙ ΒΑΗΤΩΝ *Theophr. fr. 178 W de forma βλητῶν v. Ael. n. a. III 32 Schol. in Nic. Ther. 760. 764 βλητικῶν v* 13 ΘΗΡΙΑΚΑ beneficiiſ eū (φ) *in* b *vid. ras.* ueneficii *Fulv* reum *nescio quis in mg. Iunt. post.* 14 ut qdē (φ) ut qui *v* et quidem *Beyte* at quidem *He cf. 47,6 Phil. l. l. p. 572* 15 ſū (φ) sim *v* Nnihil (*in mg.* d.) *cf. praef. 34* φ : N · nichil 16/17 ΑΜΕ|ΤΑΜΒΔΗΤΟΝ ΠΑΙΔΙΑΝΕΝΒΙΩΠΕΖΕΙΝ *v. Plat. Tim. 59 D (Leg. III 685 A Parmenid. 137 B)* 19 multo tanta *cf. 4,20* 21 nihili *v v. Phil. l. l. p. 571* 22 ridiculū (φ) ridiculam *v*

disquamari et exdorsari piscis solere?), potius aliquid de rebus peruulgatioribus etiam creditis fingendum esse. igitur ad praescriptum opinio|nis et famae confinxere 53
496 puerum quempiam carmine cantatum ‖ remotis arbitris, secreto loco, arula et lucerna et paucis consciis testibus, ubi incantatus sit, corruisse, postea nesciente⟨*m*⟩ sui excitatum. nec ultra isti quidem progredi mendacio ausi; enim fabula ut impleretur, addendum etiam illud fuit, puerum eundem multa praesagio praedixisse. quippe hoc emolumentum canticis accipimus, praesagium et diuinationem, nec modo uulgi opinione, uerum etiam doctorum uirorum auctoritate hoc miraculum de pueris confirmatur.
497 memini me apud Varronem philosophum, uirum accuratissime doctum atque eruditum, cum alia eiusdem modi, tum hoc etiam legere: Trallibus de euentu Mithridatici belli magica percontatione consultantibus puerum in aqua simulacrum Mercuri contemplantem quae futura erant *C*LX uersibus cecinisse. itemque Fa*b*ium, cum quingentos denarium perdidisset, ad Nigidium consultum uenisse; ab eo pueros carmine instinctos indicauisse, ubi loc*o*rum defoss*a* esset crumina cum parti eorum, ceteri ut forent distributi; unum etiam denarium ex eo numero habere M. Catonem philosophum; quem se a pedisequo in stipe Apollinis accepisse Cato confessus est.

Haec et alia apud plerosque de magiis et pueris lego 43

F 113^{ab}. φ 11^{ab}. 1 desquamari *Casaub* exdorsuari *Casaub* 2 esset *v* 4 incantatum *Kr Novák coll. v. 6. 53,11. 17. 55,16. 19. 56,2 cf. Th. l. L. III 291,24* 5 arcula *Pric* 6 neſciente *em.* φ 6/7 excantatum *Burmann* 8 ⟨at⟩ enim *Pric* ⟨sed⟩enim *Bosscha* ⟨et⟩enim *v cf. Phil. l. l. p. 572* 10 praes. et diu. *del. Pric sed cf. Phil. l. l. p.521*
13 *cf. Aug. d. civ. d. VII 35* 15 leger& rallib; (*in mg.* d) *em. in* φ *cf. praef. 34* Trallensibus *He* 17 OLX φ: CLX (C *ex* O *ras. eff.*) 18 fauiũ (φ) 20 locarũ defoſſo (φ, *sed* a *eras. vid. et extr.* o *em. in* a) *cf. 47,4* 21 parti φ: parte (te *in ras.*) *cf. Neue Formenlehre* I^3 *p. 364* partim *Brant coll. Gell. X 13 cf. 31,17 63,23* 22 habere M.] habere* (*eras.* M, *in mg.* d) φ: haberẽ* (*eras.* ¯) *cf. v. 15* 23 ſtipem *Casaub* 25 magiiſ (φ) *i. e. artibus magicis* magicis *Ald Colv* (*deleto* et) magis *v*

equidem, sed dubius sententiae sum, dicamne fieri posse
498 an negem, quamquam Platoni credam inter deos atque
homines natura et loco medias quasdam diuorum potestates
intersitas, easque diuinationes cunctas et magorum mira-
cula gubernare; quin et illud mecum reputo posse animum
humanum, | praesertim puerilem et simplicem, seu carmi-
num auocamento siue odorum delenimento soporari et ad
obliuionem praesentium externari et paulisper remota cor- 54
poris memoria redigi ac redire ad naturam suam, quae
est immortalis scilicet et diuina, atque ita uelut quodam
sopore futura rerum praesagare. uerum enimuero, ut
ista sese habent, si qua fides hisce rebus impertienda est,
debet ille nescio qui puer prouidus, || quantum ego audio,
et corpore decorus atque integer deligi et animo sollers
et ore facundus, ut in eo aut diuina potestas quasi bonis
aedibus digne diuersetur, si tamen ea pueri corpore in-
499 cluditur, an ipse animus expergitus cito ad diuinationem
suam redigatur, quae ei prompte insita et nulla obliuione
saucia et hebes facile resumatur. non enim ex omni
ligno, ut Pythagoras dicebat, debet Mercurius exculpi.
quod si ita est, nominate, quis ille fuerit puer sanus,
incolumis, ingeniosus, decorus, quem ego carmine dignatus
sim initiare. ceterum Thallus, quem nominastis, medico
potius quam mago indiget; est enim miser morbo comi-
tiali ita confectus, ut ter an quater die saepe numero
sine ullis cantaminibus corruat omniaque membra con-
500 flictationibus debilitet, facie ulcerosus, fronte et occipitio
conquassatus, oculis hebes, naribus hiulcus, pedibus cadu-

F. 113[b]. φ 11[b]. 2 *Plat. conv. 202 E cf. de deo Socr. 6 (p. 13,18 sqq. Th.)* 4 intſitũſ (φ) *em. v* 9/10 quẽ Immortaliſ (ẽ *add. ead. m.*) 10 uelud (φ, *sed* d *mut. in* t) 11 utut *Colv sed interpretandum 'proinde, ut' vel 'pro rerum natura' cf. 16,2 de deo Socr. 20 (p. 29,14 Th)* 13 probus *Stewech* 17 an] aut *v fort. recte; aut Ap. deflexit quasi supra 'dubium' inseruisset; aliter 1,12. 50,25* diuinam naturam suam *Casaub* 20 pythagoraſ (y *ex* i *inter scribend. eff.*) *cf. Iambl. vit. Pyth. c. 34,245* 23 ceterum] certe enim *Iahn*

cus. maximus omnium magus est, quo praesente Thallus
diu steterit: ita plerumque morbo ceu somno uergens
inclinatur. eum tamen uos carminibus meis subuersum 44
dixistis, quod forte me coram semel decidit. conserui eius
plerique adsunt, quos ex⟨*h*⟩iberi denuntiastis. possunt dicere
omnes, quid in Thallo despuant, cur nemo | audeat cum
eo ex eodem catino cenare, eodem poculo bibere. et quid
ego de seruis? uos ipsi uidetis; negate Thallum multo
prius, quam ego Oeam uenirem, corruere eo morbo solitum,
medicis saepe numero ostensum, neg*e*nt hoc conserui eius
qui sunt in ministerio uestro; omnium rerum conuictum
me fatebor, nisi rus a † de omnium diu ablegatus est *55*
in longinquos *a*gros, ne familiam contaminaret: quod ita
factum nec ab illis negari potest. eo nec potuit hodie a
nobis exhiberi. nam ut omnis ista accusatio temeraria et
repentina fuit, nudius tertius nobis Aemilianus denuntiauit,
ut seruos numero quindecim apud te exhiberemus. adsunt
501 XIIII, || qui in oppido erant. Thallus solus, ut dixi, quod
ferme ad centesimum lapidem longe ex*u*l *est*, is Thallus
solus abest, sed misimus qui eum curriculo aduehat.
interroga, Maxime, XIIII seruos quos exhibemus, Thallus
puer ubi sit et quam salue agat, interroga seruos accusatorum meorum. non negabunt turpissimum puerum, corpore putri et morbido, caducum, barbarum, rusticanum.

F 113[b] 114[a]. φ 11[b] 12[a]. 12 seu *Casaub* 5 exhiberi (φ, *sed add.* [h]) *cf. 54,7* 8 uidetiſ (φ) *sc. quomodo res se habeat; def. Goldbacher cf. 55,6. 107,24 Cic. ac. I 2,5:* uides autem eadem ipse *praef. 24* si audetis *Salm* 10 negant (φ) *em. Salm* negant *in quaestione (post* eius? *repetito* negant) *Vallette p. 76* 12 niſi *del. Zink vd Vl* ruſa de oiū diu (φ) a sede *vel* a domo et sede *He* (omnium *sc. conseruorum v. 10 et 13) cf. Phil. l. l. 527 Cic. parad. 25, p. Sull. 6,18, Verr. II 2,65,157, p. Cluent. 66,188 ex.* rus de omnium consensu diu *Iunt. post.* r. ab ore omnium d. *Zink* r. a tuore omnium diu *Hild* r. adeo (adeo] ab *Becker*) omnium uisu *Kr* r. adeo iam diu *Goldbacher* r. adeo ab ore o. d. *vd Vl* r. a domino diu *Kroll* r. ideo omnium odio *Ellis* r. adeo [omnium] *Novák* r. a domo iam d. *Purser* 13 ḋgroſ (ḋ *vid. al. m. add.*) 14 *cf. 79,24* 17 numero] n̄ φ : nō 19 exolęiſ (φ) *em. Hild cf. Phil. l. l. 518* 22/23 accuratorū *em. v*

bellum uero puerum elegistis, quem quis sacrificio adhibeat, (55)
cuius caput contingat, quem puro pallio amiciat, a quo
responsum speret. uelle⟨*m*⟩ hercle adesset: tibi eum, Aemi-
liane, permisissem, et tenerem, si tu interrogares; iam
in media quaestione hic ibidem pro tribunali oculos trucis
in te inuertisset, faciem tuam spumabundus conspuisset,
manus contraxisset, caput succussisset, postremo in sinu
tuo corruisset.

XIIII seruos quos postulasti exhibeo. cur illis ad quae- 45
stionem nihil uteris? unum puerum atque eum caducum
requiris, quem | olim abesse pariter mecum scis. quae
alia est euidentior calumnia? XIIII serui petitu tuo ad-
sunt, eos dissimulas; unus puerulus abest, eum insimulas.
postremo quid uis? puta Thallum adesse: uis probare
eum praesente me concidisse? ultro confiteor. carmine id
factum dicis? hoc puer nescit, ego non factum reuinco;
n*a*m caducum esse puerum nec tu audebis negare. cur
ergo carmini potius quam morbo attribuatur eius ruina?
an euenire non potuit, ut forte praesente me idem pate-
502 retur, quod saepe alias multis praesentibus? quod si 56
magnum putarem caducum deicere, quid opus carmine fuit,
cum incensus gagates lapis, ut apud ph*y*sicos lego, pulchre
et facile hunc morbum exploret, cuius odore etiam in
uenaliciis uulgo sanitatem aut morbum uenalium experi-
antur? etiam orbis a figulo circumactus non difficile
eiusdem ualetudinis hominem ‖ uertigine sui corripit, ita
spectaculum rotationis eius animum saucium debilitat; ac
multo plus ad caducos[e] consternendos figulus ualet quam

F 114ᵃ. φ 12ᵃ. 2 capůt (u *vid. libr. ipse effecisse ex* t *et quia parum perspicua erat* ˇ *add.*) 3 uelle (φ, *sed al. m. post* ẹ *add. lineolam* ¯) belle *Rossbach* 4 tenerem *sc. causam* ut tēneres ipse ut *v* ut teneres, si tu *Kr* 14 *cf. 88,20 sq.* 15 c̄fiteor (o *in ras. ab ead. m. fact. ut vid.*) 17 num (φ) nunc *Groslot* nam *Bosscha* 22 phiſicoſ *cf. Plin. n. hist. XXXVI 19,34 (142) Orph. Lith. 478 sqq. Abel* 23 odoreſ (ſ *indux. ead. m.*) φ: odore 24 *offendit numerus clausulae cf. 48,11* 26 uertiginis ui *Oeri* 28 caduco ſe c̄ſternendoſ (φ, *sed erasa abundans* e)

magus. tu frustra postulasti, ut seruos exhiberem: ego (56)
non de nihilo postulo ut nomines, quinam testes huic
piaculari sacro adfuerint, cum ego ruentem Thallum im-
pellerem. unum omnino nominas puerulum illum Sici-
nium Pudentem, cuius me nomine accusas; is enim ad-
fuisse se dicit; cuius pueritia etsi nihil ad re⟨*li*⟩gionem
refragaretur, tamen accusatio fidem deroget. facilius
fuit, Aemiliane, ac multo grauius, tete ut ipsum dice-
503 res interfuisse et ex eo sacro coepisse dementire potius
quam totum negotium quasi ludicrum pueris donares.
puer cecidit, puer uidit: num etiam puer | aliqui incan-
tauit?

Hic satis ueteratorie Tannonius Pudens, cum hoc quo- 46
que mendacium frigere ac prope iam omnium uultu et
m*u*rmure explosum uideret, ut uel suspiciones quorundam
spe moraretur, ait pueros alios producturum, qui sint
aeque a me incantati, atque ita ad aliam speciem argu-
menti transgressus est. quod quamquam dissimulare potui,
tamen ut omnia, ita hoc quoque ultro prouoco. cupio
enim produci eos pueros, quos spe libertatis audio con- 57
firmatos ad mentiendum. sed nihil amplius dico: ut
producant. postulo igitur et flagito, Tannoni Pudens,
ut expleas quod pollicitus. cedo pueros istos, quibus
confiditis: produc, nomina qui sint. mea aqua licet
ad hoc utare. dic, inquam, Tannoni. quid taces, quid
cunctaris, quid respect*a*s? quod si hic nescit quid ⟨*di*⟩di-
cerit aut nomina oblitus est, at tu, Aemiliane, cede huc,

F 114^a. φ 12^{ab}. 3 thallũ (u *ex* o *ead. m.*) 6 regionẽ (*m. recentiss. add.* li) *em.* φ 7 refragaret (ref. *vid. eff. ex* ſef *a pr. m.*; ra *ead. m. ex* re *eff. et in mg. add.* fragaret) φ: ſuffragaret accusationi *Kr sed cf. 96,2sq.* 15 marmure (u *m. recentiss. add.*) *em.* φ 21 ut] tantum *Salm* tantum ut *Busscha* quam ut *v* 23 pollicit; φ: eſ pollicit⁹ pollicitus *i. e.* pollicitus es *He* 24 nomina] *recte cft. Novák 50,21. 53,2* aqua *cf. 32,23* 26 reſpectuſ *em.* φ 26/27 dicerit φ: dixit *em. vdVl*

dic quid aduocato tuo mandaueris, exhibe pueros. quid expalluisti? quid taces? hocine accusare est, hocine tantum crimen deferre an Claudium Maximum, tantum uirum, ludibrio habere, me calumnia insectari? quod si forte patronus tuus || uerbo prolapsus est et nullos pueros habes quos producas, saltem XIIII seruis quos ex⟨*h*⟩ibui ad
504 aliquid utere. aut cur sisti postulabas tant*am* familiam? 47
magiae accusans de XV seruis denuntiasti: quid, si de ui accusares, quo*t* tandem seruos postulares? sciunt ergo aliquid XV serui et occultum est. an occultum non est et magicum est? alterum horum fatearis necesse est, aut inlicitum non fuisse in quo tot conscios non timuerim, aut si inlicitum | fuit, scire tot conscios non debuisse. magia ista, quantum ego audio, res est legibus delegata, iam inde antiquitus XII tabulis propter incredundas frugum inlecebras interdicta, igitur et occulta non minus quam tetra et horribilis, plerumque noctibus uigilata et tenebris abstrusa et arbitris solitaria et carminibus murmurata, cui non modo seruorum, uerum etiam liberorum pauci adhibentur: et tu quindecim seruos uis interfuisse? nub- 58
tiaene illae fuerunt an aliud celebratum officium an conuiuium tempestiuum? XV serui sacrum magicum participant quasi XV uiri sacris faciundis creati? cui tamen rei tot numero adhibuissem, si conscientiae nimis multi sunt? XV liberi homines populus est, totidem serui familia, totidem uincti ergastulum. an adiutorio multitudo eorum necessaria fuit, qui diutine hostias lustralis

F 114^{ab}. φ 12^{b}. 2 *bis* hoccine (φ) *sed priore* c *induct.* 6 exibui (φ, *sed* h *add. al. m.*) 7 tantū (φ) *em. v* 9 quod (φ, *sed in mg. m. recentiss.* $\overset{e}{c}$ quot) 14 denegata *Fulv* relegata *Jungermann* 15 *cf. tab. VIII 8 Bruns Font. iur. Rom.* 16 igitur est occ. *Kr leviter ante* igitur *distinx. He* 17 t*—etra (*eras. vid.* a) φ: tetra 20 adhibeantur*? He cf. 52,24* tu* (*eras.*˜) φ: tu 24 conscientia unius *vel* ⟨unius⟩ nimis *Casaub* conscientiae unus *Groslot* conscientiae ⟨unus⟩ nimis *Novák* conscii duo terue nimis *vdVl sed interpretand.* '*quod ad conscientiam pertinet*'

Oud. Kr.

505 tenerent? a*t* nullas hostias nisi gallinas nominastis. an *u*t grana turis numerarent, an ut Thallum prosternerent?

Mulierem etiam liberam perductam ad me domum 48 dixistis eiusdem Thalli ualetudinis, quam ego pollicitus sim curaturum, eam quoque a me incantatam corruisse. ut uideo, uos palaestritam, non magum accusatum uenistis: ita omnis qui me accessere dicitis cecidisse. negauit tamen quaerente te, Maxime, Themison medicus, a quo mulier ad inspiciendum perducta est, quicquam ‖ ultra passam nisi quaesisse me, ecquid illi aures obtinnirent et utra earum magis; ubi responderit dexteram sibi aurem 506 nimis inquietam, | confestim discessisse. hic ego, Maxime, quanquam sedulo inpraesentiarum a laudibus tuis tempero, necubi tibi ob causam istam uidear blanditus, tamen sollertiam tuam in percontando nequeo quin laudem. dudum enim, cum haec agitarentur et illi incantatam mulierem dicerent, medicus qui adfuerat abnueret, quaesisti tu nimis quam prudenter, quod mihi em*o*lumentum fuerit incantandi. responderunt: 'ut mulier rueret'. 'quid deinde? mortua est?' inquis. negarunt. 'quid ergo dicitis? quod Apulei commodum, si ruisset?' ita enim pulchre ac perseueranter tertio quaesisti, ut qui scires omnium factorum 59 rationes diligentius examinandas ac saepius causas quaeri, facta concedi, eoque etiam patronos litigatorum causidicos nominari, quod cur quaeque facta sint expediant. ceterum negare factum facilis res est et nullo patrono indiget: recte factum uel perperam docere, id uero multo arduum et difficile est. frustra igitur an factum sit anquiritur, quod nullam malam causam habuit ut fieret. ita facti reus apud bonum iudicem scrupulo quaestionis liberatur,

F 114^{b}. φ 12^{b} 13^{a}. 1 ad (φ; *sed* t *eff. ex* d) *scil.* '*at*' *cf. Phil. l. l. p. 583* nominaſti ſancit φ: noīaſti^{s} (^{s} *al. m.*) *an ut (u *al. m. ex* ci) 2 mundarent *Pric* 4 Thallo *Casaub* 7 accesſero *em.* φ *cf. 52,24* 10 illiſ (ſ *induct.*) φ: illi* (*eras.* ſ) obtinnirent (b *ex* p) (φ) 18 emulumtū *em.* φ 19 incantandi (c *ex* t *ead. m.*) 22 t̃tio (φ) o *ex* a *ead. m eff.* ut qſ ei reſ (φ, *sed in ras. eff. al. m.* ut q ſcireſ)

si nulla fuit ei ratio peccandi. nunc quoniam neque (59)
incantatam neque prostratam mulierem probauerunt et
ego non nego petitu medici a me inspectam, dicam tibi,
Maxime, cur illud de aurium tinnitu quaesierim, non tam
purgandi mei gratia in ea re, quam tu iam praeiudicasti
neque culpae neque crimini confinem, quam ut ne quid
dignum auribus tuis et doctrinae tuae congruens reti-
507 cuerim. dicam igitur quam breuissime potuero; | etenim
admonendus es mihi, non docendus.

Plato philosophus in illo praeclarissimo Timaeo cae- 49
lesti quadam facundia uniuersum mundum molitus, ⟨*is*⟩ igitur
postquam de nostri quoque animi trinis potestatibus sol-
lertissime ‖ disseruit et, cur quaeque membra nobis diuina
prouidentia fabricata sint, aptissime docuit, causam mor-
borum omnium trifariam percenset. primam causam pri-
mordiis corporis adtribuit, si ipsae elementorum qualitates,
uuida et frigida et h[i]is duae aduorsae, non congruant; id
adeo euenit, cum quaepiam earum modo excessit aut loco
demigrauit. sequens causa morborum inest in eorum uitio,
quae iam concreta ex simplicibus elementis una tamen
specie coaluerunt, ut est sanguinis species et uisceris et
ossi et medullae, porro illa quae ex hisce singularibus
mixta sunt. tertio in corpore concrementa uarii fellis et 60
turbidi spiritus et pinguis humoris nouissima aegritudinum
incitamenta sunt. quorum e numero praecipuas*t* materia 50
508 morbi comitialis, de quo dicere exorsus sum, cum caro in
humorem crassum et spumidum inimico igni conliquescit
et spirit*u* indidem parto ex candore compressi aeris albida

F 114ᵇ 115ᵃ. φ 13ᵃ. 8 φ: potero *cf. Cic. de legg. II 18,45* 10 *Tim. 82 A sqq.* 11 molituſ. (φ) molitur *Rossbach* molitus (*omisso* igitur) *v* molitus, ⟨is⟩ *Ellis cf. Phil. l. l. p. 518 sq. flor. 19 (39,17) an* igitur *mediae sententiae interpositum est ut* enim *flor. c. 19 (40,5)?* 13 diſſeruit (t *emendando eff. ead. m.*) 14 apertissime *Goes* 17 uuida φ: humida (*sed* m *in ras.*) hiiſ (φ) 18 modum *Wower* 22 ossis *v* 23 concreta *Latin* amari *Wower* 24 nouiss. *cf. 13,3. 76,1* 25 ſi φ: ſiᵗ (ᵗ *al. m. add.*) praecipuast *He cf. 57,21* 28 ſpm (φ) spiritu *Colv* spiritum ind. parit et *Latin* calore *Pric*

et tumida tabes fluit. ea namque tabes si foras corporis (60) prospirauit, maiore dedecore quam noxa diffunditur; pectoris enim primorem cutim uitiligine in|signit et omnimodis maculationibus conuariat. sed cui hoc usu uenerit, numquam postea comitiali morbo adtemptatur; ita aegritudinem animi grauissimam leui turpitudine corporis com-
509 pensat. enimuero si perniciosa illa dulcedo intus cohibita et bili, atrae sociata uenis omnibus furens peruasit, dein ad summum caput uiam molita dirum fluxum cerebro immiscuit, ilico regalem partem animi debilitat, quae ratione pollens uerticem hominis uelu*t* arcem et regiam insedit. eius quippe diuinas uias et sapientis meatus obruit et obturbat; quod facit minore pernicie per soporem, cum potu et cibo plenos comitialis morbi praenuntia strangulatione modice angit. sed si usque adeo aucta est, ut etiam uigilantium capiti offundatur, tum uero repentino mentis nubilo obtorpescunt || et moribundo corpore, cessante animo cadunt. eum nostri non modo maiorem et comitialem, uerum etiam diuinum morbum, ita ut Graeci *ἱερὰν νόσον*, uere nuncuparunt, uidelicet quod animi partem rationalem, quae longe sanctissimast, eam uiolet.

51 Agnoscis, Maxime, rationem Platonis quantum potui pro tempore perspicue explicatam; cui ego fidem arbitratus
510 causam diuini morbi esse, cum illa pestis in caput redu⟨*n*⟩dauit, haudquaquam uideor de nihilo percontatus, an esset 61 mulieri illi caput graue, ceruix torpens, tempora pulsata, aures sonorae. [et] ceterum, | quod dexterae auris cre-

F 115^{a}. φ 13^{ab}. 2/3 corporis *Casaub* 7 albedo *Colv* (*τὸ λευκὸν φλέγμα Plato*) muccedo *Vulcan melius esset* putredo *sed v. Haupt Op. III 314* 11 uelud (*φ, sed* t *ex* d *al. m. eff.*) arcē & regiā (φ) *cf. Plat. Tim. 70 A mutavit man. vetustiss. aut eadem aut alia in* arcē egregiā, *in mg. addito* d *cf. praef. 34* 12/13 obstruit et obturat *Fulv* 14/15 ſtranguịlatione (*ead. m. delev. i*) 20 hίєpaɴ ɴό|coɴ (*spir. et acc. al. m. add.*) 21 ſc̄ſſimaſ teā (*eras.* ſ t *m. recentiss.* ē *supra voc. add.*) φ : ſciſſima ē (ē *in ras.*) 23 *cf. Plaut. Bacch. 570* 24/25 redudauit *em. m. rec. et φ* 26 caput. Graue (*em. al. m.*) pulsantia *Wower* 27 et *del. Salm*

Oud. *Kr.*

briores tinnitus fatebatur, signum erat morbi penitus adacti; nam dextera corporis ualidiora sunt eoque minus spei ad sanitatem relinquunt, cum et ipsa aegritudini *su*ccumbunt. Aristoteles adeo in problematis scriptum reliqui*t*, quibus*cum*que caducis a dextero morbus occipiat, eorum esse difficiliorem medelam. longum est, si uelim Theophrasti quoque sententiam de eodem morbo recensere;
511 est enim etiam eius egregius liber de caducis. quibus tamen in alio libro, quem de inuidentibus animalibus conscribsit, remedio esse ait exu*u*ias stelionum, quas uelut senium more ceterorum serpentium temporibus statutis exuant; sed nisi confestim eripias, malignone praesagio an naturali adpetentia ilico conuertuntur et deuorant. haec idcirco commemoraui, nobilium philosophorum disputata simul et libros sedulo nominaui nec ullum ex medicis aut poetis uolui attingere, ut isti desinant mirari, si philosophi suapte doctrina causas morborum et remedia nouerunt. igitur cum ad inspiciendum mulier aegra curationis
512 gratia ad me perducta sit atque hoc et medici confessione qui adduxit ad ⟨*me et*⟩ mea ratiocinatione recte factum esse conueniat, aut constituant magi et malefici hominis esse morbis mederi, aut si hoc dicere non audent, fateantur se in puero ‖ et muliere caducis uanas e*t* prorsus caducas calumnias intendisse.

Immo enim si uerum uelis, Aemiliane, tu potius 52 63

F 115ᵃᵇ. φ 13ᵇ. 3 adaucti *Groslot* 3/4 ęgritudiniſ accūbunt (φ) *em. v* 4 *Arist. fr. coll. Rose p. 181* 5 reliqd (*φ, sed* d *mut. in* t) qb; ęq; (*φ* : eq̄) quibuscumque *Scip. Gent* quibusque *contra us. Apul. Acidal.* aeque reliquit quibus *Jungermann* 7/9 *cf. Theophr. fr. 175 W. Diog. Laert. V 2, 13 (43) Plin. n. h. XXX 10, 88 sq.* 10 exubiaſ (*φ, sed* b *mut. in* u) 12 p̄ſagio* (o *ex* ū *ead. ut. vid. m.*) *φ* : p̄ſagio 19 *post* perducta sit *intercidisse nonnulla putat vd Vl, qualia:* et eam quaedam interrogauerim, *propter* hoc factum; *sed cf. Phil. l. l. p. 527 et 82, 11:* hoc perficere 20 ⟨me et⟩ *add. He φ* : meā *sed inducta virgula* ad meam ratiocinationem *v* ac (et *vd Vl*) mea ratiocinatione *Fulv* 23 uanaſ|ed (*al. m. distinx.*) *em. φ* 25 enim *del. Salm*

caducus qui iam tot calumniis cecidisti. neque enim grauius est corpore quam corde collabi, pede potius quam mente cor|ruere, in cubiculo despui quam in isto splendidissimo coetu detestari. at tu fortasse te putas sanum, quod non domi contineris, sed insaniam tuam, quoquo te duxerit, sequeris. atqui contende, *s*i uis, furorem tuum cum Thalli furore: inuenies non permultum interesse, nisi quod Thallus sibi, tu etiam aliis furis. ceterum Thallus oculos torquet, tu ueritatem, Thallus manus contrahit, tu patronos, Thallus pauimentis inliditur, tu tribunalibus; postremo ille quidquid agit in aegritudine facit, ignorans peccat: at tu, miser, prudens et sciens delinquis, tanta uis morbi te instigat; falsum pro uero insimulas, infectum pro facto criminaris, quem innocentem liquido scis, tamen accusas ut nocentem.

53 Quin etiam — quod praeterii — sunt quae fatearis nescire, et eadem rursus, quasi scias, criminari⟨*s*⟩. ais enim me habuisse quaedam sudariolo inuoluta apud lares Pontiani. ea inuoluta quae et cuius modi fuerint, nescisse te confiteris, neque praeterea quemquam esse qui uiderit; tamen illa contendis instrumenta magiae fuisse. nemo tibi blandiatur, Aemiliane: non est in accusando uersutia ac ne impudentia quidem, ne tu arbitreris. quid igitur? furor infelix acerbi animi et misera insania crudae senec-
513 tutis. his enim paene uerbis cum tam graui et perspicaci iudice egisti: 'habuit Apuleius quaepiam linteolo inuoluta apud lares Pontiani. haec quoniam ignoro quae fuerint, iccirco magica fuisse contendo. crede igitur mihi quod dico, quia id dico | quod nescio.' o pulchra argumenta et aperte crimen reuincentia. 'hoc fuit, quoniam quid

F 115b. φ 13b 14a. 1 *de numero clausulae cf. 55, 7*
6 c̄tenderi uiſ (φ, *sed* ri *mut. in* re) *em. Beyte coll. 62, 16* si contenderis *Iunt. post.* si contendere uis *v* contendere si uis *vdVl* 12 delinqui ſ (*in lac. alqd. eras. vid.*) φ: delinqſ 16 quod ⟨paene⟩ *vdVl cf. praef. 25* 17 criminari (*in mg.* d [*cf. praef. 34*], *m. recentiss. eff.* criminariſ·;) φ: criminariſ 22 non ⟨tibi⟩ *vdVl*
29 pulch$\overset{r}{a}$ (r *vid. ead. m. add.*)

Oud. Kr.

fuerit ignoro.' solus repertus es, Aemiliane, qui scias etiam
illa || quae nescis; tantum super omnis stultiti*a* euectus
es, quippe qui sollertissimi et acerrimi philosophorum ne 63
is quidem confidendum esse aiunt quae uidemus, at tu
de illis quoque adfirmas, quae neque conspexisti umquam neque audisti. Pontianus si uiueret atque eum interroga*res*, quae fuerint in illo inuolucro, nescire se responderet. libertus eccille, qui clauis eius loci in hodiernum
habet et a uobis stat, numquam se ait inspexisse, quanquam ipse aperiret utpote promus librorum, qui illic erant
conditi, paene cotidie et clauderet, saepe nobiscum, multo
saepius sol*us* intraret, linteum in mensa positum cerneret
sine ullo sigillo, sine uinculo. quidni enim? magicae
514 res in eo occultabantur: eo neglegentius adseruabam, sed
e*nim* libere scrutandum et inspiciendum, si liberet, etiam
auferendum temere exponebam, alienae custodiae commendabam, alieno arbitrio permittebam. quid igitur inpraesentiarum uis tibi credi? quodne Pontianus nescierit, qui
indiuiduo contubernio mecum uixit, id te scire, quem numquam uiderim nisi pro tribunali? an quod libertus adsiduus, cui omnis facultas inspiciendi fuit, quod is libertus
non uiderit, te qui numquam eo accesseris uidisse? denique ut, quod non uidisti, id tale fuerit, quale dicis: atqui, stulte, si hodie illud sudariolum tu intercepisses,
quicquid ex eo promeres, ego magicum negarem.

Tibi adeo permitto, finge quiduis, [r]eminiscere, excogita, 54
quod possit magicum uideri: tamen de eo tecum decertarem. | aut ego subiectum dicerem aut remedio acceptum

F 115b. φ 14ab. 2 ſtultitie uectuſ (φ) *em. Stewech* 3 quippini *Colv* qui *del. Iahn cf. 3, 12* 6/7 interrogar& (φ *sed in mg. m. recentiss.* l' c. res) *em.* *v* interrogaretis *? Kr* 8 etiam ille *v* clauiſ (φ) e *supra* i *add. m. recent.* 12 ſolăſ (*em. m. recentiss.*) φ: ſoluſ (u *ex* a *eff. al. m.*) 15 ſed eui φ: ſed enī scilicet. enim *Bosscha cf. Phil. l. l. p. 575* 16 exponebā (b *ex* n *librar. inter scribend.*) 26 reminiſcere (φ) comminiscere *Colv* eminiscere *Pric cf. 113, 13 praef. 25 idem mendum ap. Corn. Nep. v. Alcib. 2, 1*

Oud. *Kr.*

aut sacro traditum aut somnio imperatum; mille alia sunt quibus possem more communi et uulgatissima obseruationum consuetudine uere refutare. nunc id postulas, ut, quod *d*eprehensum et detentum tamen nihil me apud bonum iudicem laederet, id inani suspicione incertum et incognitum ‖ condemnet. haud sciam an rursus, ut soles, 64
dicas: 'quid ergo illud fuit, quod linteo tectum apud lares
515 potissimum deposuisti?' itane est, Aemiliane? sic accusas, ut omnia a reo percont*e*re, nihil ipse adferas cognitum. 'quam ob rem piscis quaeris?' 'cur aegram mulierem inspexisti?' 'quid in sudario habuisti?' ut*r*um tu accusatum an interrogatum uenisti? si accusatum, tute argue quae dicis, si interrogatum, noli praeiudicare, quid fuerit, quod ideo te necesse est interrogare, quia nescis. ceterum hoc quidem pacto omn*e*s homines rei constituentur, si ei, qui nomen cuiuspiam detulerit, nulla necessitas‸ sit probandi, omnis contra facultas percontandi. quippe omnibus sic, ut forte negotium magiae facessitur, quicquid omnino egerint obicietur. uotum in alicuius statuae femore signasti: igitur magus es; aut cur signasti? tacitas preces
516 in templo deis allegasti: igitur magus es; aut quid optasti? contra: nihil in templo precatus es: igitur magus es; aut cur deos non rogasti? similiter, si posueris donum aliquod, si sacrificaueris, si uerbenam sumpseris. dies me deficiet, si omnia uelim persequi, quorum rationem similiter calumniator flagitabit. | praesertim quod conditum cumque, quod obsignatum, quod inclusum domi ad-

F 115b 116a. φ 14b. 2/3 obsecrationum *Kr* 4 rep̄henſū (φ) *def. vdVl coll. flor. 19 (40, 1) Cic. pro Font. 2, 3 pro Cluent. 36, 98 Quint. inst. or. I 5, 33* deprehensum *v quod propter simile verborum initium* (*cf.* incert.—incogn.) *commendat Novák* re prehensum *Hild* detectum *Fulv* 8 *cf. 52, 24* 9 ꝑcontare (φ) *em. v* percontans *Kr* 11 ut ſūtu (φ) *em. Salm* accuſatā *em. ead. m.* φ : accuſatū 15 oiſ φ : om̄ſ omnes *v* 17 ſicut (φ) sicui *Melissus* sic (*i. e.* eo pacto *cf. v. 14 sq.*), ut *He cf. Phil. l. l. p. 576 Sen. ep. 94, 39 (414, 6 H)* 28 facessetur *Casaub* 19 ſtatu ęfemore (φ, *postea recte distinct.*) 20/21 *cf. 8, 16* 22 maguſ (u *librarius ipse ex* ȷ *eff.*) 27 cuique *Jungermann*

Oud. *Kr.*

seruatur, id omne eodem argumento magicum dicetur aut e cella promptaria in forum atque in iudicium proferetur.

55 Haec quanta sint et cuiusce modi, Maxime, quantusque campus calumniis hoc Aemiliani tramite aperiatur, quantique sudores innocentibus hoc uno sudariolo adferantur, possum equidem pluribus disputare, sed faciam quod institui: etiam quod non necesse est confitebor et interrogatus ab Aemiliano respondebo. interrogas, Aemiliane, quid in sudario habuerim. at ego quanquam omnino positum ullum sudarium meum in bybliotheca Pontiani possim negare ac, ⟨*si*⟩ maxime fuisse concedam, tamen *65* habeam dicere nihil in eo inuolutum fuisse, ‖ — quae si dicam, neque testimonio aliquo neque argumento reuincar, nemo est enim qui attigerit, unus libertus, ut ais, qui uiderit — tamen, inquam, per me licet fuerit re*f*ertissimum. sic enim, si uis, arbitrare, ut olim Vlixi socii thesaurum repperisse arbitrati sunt, cum utrem uentosissimum manti- *517* cularentur. uin dicam, cuius modi illas res in sudario obuolutas laribus Pontiani commendarim? mos tibi geretur.

Sacrorum pleraque initia in Graecia participaui. eorum quaedam signa et monumenta tradita mihi a sacerdotibus sedulo conseruo. nihil insolitum, nihil incognitum dico. uel unius Liberi patris m*y*stae qui adestis scitis, quid domi conditum celetis et absque omnibus pro*f*anis tacite ueneremini. at ego, ut dixi, multiiuga sacra et plurimos ritus et ua*r*ias cerimonias studio ueri et officio erga |

F 116ª. φ 14ᵇ. 1 aut] et *vdVl* promptuaria *v Plaut. Amph. 156 cft. vdVl* 3 cuiuſcemodi (φ) cuiusmodi *Kr certe ceteris locis* cuiuscemodi *significat 'cuiuscumque modi' cf. Neue Formenl. II³ p. 453 Arch. f. lat. Lex. X 386* 11 possem *Casaub* ac (φ) at *Salm* attamen *Iunt. post.* ac ⟨ut⟩ *vdVl* ac ⟨si⟩ *Koch Goldbacher* ac ⟨etsi⟩ *Kronenberg coll. 99, 13 cf. praef. 25* Maxime *edd. vett.* concedo *Kr* (*probato* at) tamen] cum *v* tamen ⟨cum⟩ *Kr* 15 reptiſſimũ (φ) *em. Wyttenbach* 16 *Hom. Od. κ 28 sqq.* 19 *in mg.* d *v. praef. 34 cf. 57, 11. 63, 22* 23 miſte (φ) symmystae *v* 24 ꝓphaniſ *em.* φ 25 atqui *Florid* 26 uanaſ (φ, *sed al. m. em.*) *cf. 77, 8*

deos didici. nec hoc ad tempus compono, sed abhinc
ferme triennium est, cum primis diebus quibus Oeam
ueneram p[l]ublice disserens de Aesculapii maiestate eadem
ista prae me tuli et quo*t* sacra nossem percensui. ea
disputatio celebratissima est, uulgo legitur, in omnibus
manibus uersatur, non tam facundia mea quam mentione
Aesculapii religiosis Oeensibus commendata. dicite aliquis,
si qui forte meminit, huius loci principium. — audisne,
Maxime, multos suggerentis? immo, ecce etiam liber offer-
518 tur. recitari ipsa haec iubebo, quoniam ostendis huma-
nissimo uultu auditionem te istam non grauari. — **56**

Etiamne cuiquam mirum uideri potest, cui sit ulla *66*
memoria religionis, hominem tot mysteriis deum conscium
quaedam sacrorum crepundia domi adseruare atque e*a*
lineo texto inuoluere, quod purissimum est rebus diuinis
uelamentum? quippe lana, segnissimi corporis excremen-
tum, pecori detracta iam inde ‖ Orphei et Pythagorae
scitis profanus uestitus est; sed enim mundissima lini
seges inter optumas fruges terra exorta non modo indutui
et amictui sanctissimis Aegyptiorum sacerdotibus, sed
opertui quoque rebus sacris usurpatur. atque ego scio
nonnullos et cum primis Aemilianum istum facetiae sibi
habere res diuinas deridere. nam, ut audio partim Oe⟨*e*⟩n-
sium qui istum nouere, nulli deo ad hoc aeui supplicauit,
519 nullum templum frequentauit, si fanum aliquod praetereat,

F 116[ab]. φ 15[a]. 3 plublice φ: publice (b *ex* p *eff.*) 3 prȩme *em.* φ qđ (φ) *em. Casaub* noſ ſēp cenſui (φ) 7 dicito *Kronenb* 8 si quis *Kr* 11 auditione* (*eras. vid.* ¯) φ: auditione iſta* (*eras.* ¯) φ: iſta *cf. 4, 12* 14 eo (φ) *em. v* 17 iam inde *def. Plasberg coll. 54, 15,* (*unde potius* i. inde ⟨antiquitus⟩ *He, ed cf. met. I 26 [23, 23]*), *aliter Heraeus Woch. f. klass. Phil. 1910, 261,* iam inde ⟨ab⟩ *Novák cf. 30, 16. 83, 14 met. V 29 (126, 13) VI 29 (151, 24) Plut. Capt. 645 Pseud. 970* 18 ꝑphan; (*in mg. ead. m.* fa) *em.* φ *cf. Herodot. II 81 Zeller Phil. d. Gr. I[5] 318 n. 5* 22 *in mg.* d *cf. praef. 34* 23 audio ⟨e⟩ *Gronov cf. 49, 21 rectene? an subaudiendum 'dicentes'?* 23/24 oenſiū̃ (φ) 24 ad * hoc (*eras.* u) φ: adıȷ hoc 24 ſupplicauit (φ) *alqs. vid. eradere conat. esse* 25 p̄t̃eat (*ultima* t *ex* d *eff.*) φ: p̄tereat (ereat *in ras. ead. m.*) ad

Oud. Kr.

nefas habet adorandi gratia[m] manum labris admouere. iste uero nec dis rurationis, qui eum pascunt ac uestiunt, segetis ullas aut uitis aut gregis primitias impertit; nullum in uilla eius delubrum situm, nullus locus aut lucus consecratus. ecquid ego de luco et delubro loquor? negant uidisse se qui fuere unum saltem in finibus eius aut lapidem unctum aut ramum coronatum. igitur adgnomenta ei duo indita: Charon, ut iam dixi, ob oris et animi diritatem, sed alterum, quod libentius audit, ob 67
deorum contemptum, Mezentius. quapropter facile intellego hasce ei tot initiorum enumerationes nugas uideri, et fors anne ob hanc diuini contumaciam non inducat animum uerum esse quod dixi, me sanctissime tot sacrorum signa
520 et memoracula custodire. sed ego, quid de me Mezentius sentiat, manum non uorterim, ceteris autem clarissima uoce profiteor: si qui forte adest eorundem sollemnium mihi particeps, signum dato, et audias licet quae ego adseruem. nam equidem nullo umquam periculo compellar, quae reticenda accepi, haec ad profanos enuntiare.

Vt puto, Maxime, satis uideor cuiuis uel iniquissimo 57
521 animum explesse et, quod ad sudarium pertineat, omnem

F 116ᵇ. φ 15ᵃ. 1 gr͞am (φ, *sed al. m. punctis del.* m) admouere ista uero nec (*pr. m. add.*) φ : isti *em. v* 4 locus aut *del. Iahn sed cf. flor. 1 (1, 1)* lucus aut locus *Vahlen fort. recte* 5 eqcd *def. H Mueller* φ : & qd sed quid *Groslot cf. tamen 9, 18. 10, 22. 51, 7* 6 affuere *Pric conicias* qui ⟨ibi⟩ f.; *sed cf. Vahlen Herm. XXXIII 253* in finibus eius *post* fuere *transposuit Kr* 7/8 adgnom͞—τα ¦ ει ¦ duo (τα ει *litteris paulo maiorib.*) φ : agnomenta ei (enta ei *ead. m. postea vid. addidisse litt. paulo maior.*) 8 *p. 27, 21* 9 audit ob (φ) (ob *in ras. pr. m., vid. antea scripsisse* audito) 10 contēptu m ezētiuſ (m *ex* ˜ *et lineolam supra* e *add. pr. m.; in mg. ead. add.* mezen) *cf. Verg. Aen. VII 648* 12 inducat animū (*quia charta pertenuis est, perspicitur post* t *litt.* u *vocis* facundia *quae legitur in fol. rect. col. 2 p. 63, 6*) φ : inducatṳ animū *v. praef. 30* 15 *cf. Otto Sprichw. d. Röm. 211* 17 sign. *cf. Plaut. mil. gl. 1016* audiaſ (φ) *def. Sauppe coll. 73, 14; cf. tamen 102, 16. 105, 8. 107, 24* audiat *v* 19 ꝓphanoſ (φ)

criminis maculam detersisse, ac bono iam periculo ad (67)
testimonium illud Crassi, quod post ista quasi grauissimum legerunt, a su||spicionibus Aemiliani transcensurus.
testimonium ex libello legi audisti gumiae cuiusdam et
desperati lurconis Iuni Crassi, me in eius domo nocturna
sacra cum Appio Quintiano amico meo factitasse, qui ibi
mercede deuersabatur. | idque se ait Crassus, quamquam
in eo tempore uel Alexandreae fuerit, tamen taedae fumo
et auium plumis comperisse. scilicet eum, cum Alexandreae symposia obiret — est enim Crassus iste, qui non
inuitus de die in ganeas conrepat —, in illo cauponi*i*
522 nidore pinnas de penatibus suis aduectas aucupatum,
fumum domus suae adgnouisse patrio culmine longe exortum. quem si oculis uidit, ultra *V*lixi uota et desideria 68
hic quidem est oculatus; Vlixes fumum terra su*a* *e*mergentem compluribus annis e litore prospectans frustra captauit: Crassus in paucis quibus afuit mensibus eundem
fumum sine labore in taberna uinaria sedens conspexit.
sin uero naribus nidorem domesticum praesensit, uincit
idem sagacitate odorandi canes et uulturios; cui enim
cani, cui uulturio Alexandrini caeli quicquam abusque
Oeensium finibus oboleat? est quidem Crassus iste
summus helluo et omnis fumi non imperitus, sed profecto pro studio bibendi, quo solo censetur, facilius ad
523 eum Alexandria⟨*m*⟩ uini aura quam fumi perueniret. in- 58
tellexit hoc et ipse incredibile futurum; nam dicitur ante

F 116b. φ 15ab. 3 ſuſpicioneb; (*ex* e *eff.* b; *ead m.*) 8 in *del. Kr. v. 42,20* uł *prors. evan.* φ: ł tam|tae da|e| fumo (*signa distinctionis al. m. add.*) φ: atedae *an* taedae *sit non dispicitur; in mg. all. m. add.* c atede e taedae *Salm* a taedae *Hild v. Phil. l. l. p. 577* 9 eum *falso del. Iahn cf. 34,1* 10 iste] is *Iahn* 11 cauponiſ (φ) cauponio *Scriver* cauponae *vel* cauponii *Brant* 12 aucupantem *Casaub* 14 alixi (*em. m. recentior*) *em.* φ *cf. Hom. Od.* α *58* 15 ſuę mergentē (φ) *em. Casaub* 23 fumi (φ) *vid. fuisse* fumu, *sed emendat. a pr. m.* 25 alexandria (φ) *em. Casaub*

Oud. *Kr.*

hor*am* diei secundam ieiunus adhuc et abstemius testimonium istud uendidisse. igitur scripsit haec se ad hunc modum comperisse: postquam Alexandria reuenerit, domum suam recta contendisse, qua iam Quintianus migrarat; ibi in uestibulo multas auium pinnas offendisse, praeterea parietes fuligine deformatos; quaesisse causas ex seruo suo, quem Oeae reliquerit, eumque sibi de meis et Quintiani nocturnis sacris indicasse. quam uero subtiliter compositum et uerisimiliter commentum me, si quid eius facere uellem, non domi meae potius facturum fuisse, Quintianum || istum, qui mihi assistit, quem ego pro amicitia quae mihi cum eo artissima est proque eius egregia eruditione et perfectissima eloquentia honoris et laudis gratia nomino, hunc igitur Quintianum, | si quas auis in cena habuisset aut, quod aiunt, magiae causa interemisset, puerum nullum habuisse, qui pinnas conuerreret et foras abiceret; praeterea fumi tantam uim fuisse, ut parietes atros redderet, eamque deformitatem, quoad habitauit, passum in cubiculo suo Quintianum. nihil dicis, Aemiliane, non est ueri 69
simile, nisi forte Crassus non in cubiculum reuersus per-
524 rexit, sed suo more recta ad focum. unde autem seruus Crassi suspicatus est noctu potissimum parietes fumigat*os*? an ex fumi colore? uidelicet fumus nocturnus nigrior est eoque diurno fumo differt. cur autem suspicax seruus ac tam diligens passus est Quintianum migrare prius quam mundam domum redderet? cur ill*ae* plumae quasi plumbea*e* ta*m* diu aduentum Crassi manserunt? non

F $116^b 117^a$. φ 15^b. 1 horū (φ *supra voc. add. schol.* c horam) Ieīun; (φ) e *ex* u *ead. m.* 7 reliquerat *Elmenhorst cf. v. 3* 12 egregiȩ—ruditione (*em. ead. m.*) φ: eggia eruditione 13 no*|mino (*eras.* m) 15 intere | misset (*lineola deleta, in lac. nihil umquam fuit*) φ: interemisse (*add. schol.* set) 18 quo adhabitauit *recte distinx* φ. 19/20 ueri* | simile (*eras.* s *in fine vers.*) 21 aū (*i. e.* autem) (φ) 22 fumigat; (φ, *add. in mg.* tos) 26 ille (φ) 27 plūbe|ac tandiu (φ, *add. in mg.* c bee, *sed* tam) plumbariae *Hild* plumbeae ⟨haeserunt⟩

Oud. *Kr.*

insimulet Crassus seruum suum: ipse haec potius de fuligine *(69)*
et pinnis mentitus est, dum non potest nec in testimonio
dando discedere longius a culina.

Cur autem testimonium ex libello legistis? Crassus 59
ipse ubi gentium est? an Alexandriam taedio domus
remeauit? an parietes suos detergit? an, quod uerius est,
ex crapula helluo adtemptatur? nam equidem hic Sabratae
*e*um hesterna die animaduerti satis notabiliter in medio
525 foro tibi, Aemiliane, obructantem. quaere a nomenclato-
526 ribus tuis, Maxime, quamquam est ille cauponibus quam
nomenclatoribus notior, tamen, inquam, interroga, an hic
Iunium Crassum Oeensem uiderint; non negabunt. ex-
hibeat nobis Aemilianus iuuenem honestissimum, cuius
testimonio nititur. quid sit diei uides: dico Crassum iam
dudum ebrium stertere, aut secundo lauacro ad repotia
cenae obeunda uinulentum || sudorem in balneo desudare.
is tecum, Maxime, praesens per libellum loquitur, non
quin adeo sit alienatus omni pudore, ut etiam, sub *70*
oculis tuis si foret, sine rubore ullo mentiretur, sed for-
tasse nec tantulum potuit | ebria⟨*mine*⟩ sibi temperare,
ut hanc horam sobrie expectaret: aut potius Aemilianus
de consilio fecit, ne eum sub tam seueris oculis tuis con-
stitueret, ne tu beluam illam uulsis maxillis foedo aspectu
de facie improbares, cum animaduertisses caput iuuenis
barba et capillo populatum, madentis oculos, cilia turgentia,

ac *vd Vl* plumbeae [ac] *Kr* plumbeae *He cf. praef. 44 Phil. l. l. p. 577*

F 117ᵃ. φ 15ᵇ16ᵃ. 1 Insimul & (φ) 8 cū (φ) eum *Salm* nauseabiliter? *Colv* 9 obructa^{n}tē (*ead. m. em.*) aṇ φ:an 11 notior (φ) *pars litt.* n *et* o *eras., sed perspicua* 17 iſte cū (φ) *recte distinx. Acidal* 17/18 q n̄ qn (*prius* q *del. ead. m.*) φ:nō qn 20 ebria (φ) ebrius *v* a bria *Hild coll. Arnob. VII 29* (*263, 14 Reiff*) *v. Corp. Gloss. Lat. VI 152* bria *Kr* ebriacus *vdVl* ebriamine He ebriositate *Novák* 21 ſobrię (*'del.*) 23 baluā (*φ, sed em. ead. m.*) 25 marcentes *Heins* cilia^{2}t—gentia (φ)

Oud. *Kr.*

rictum ⟨*latum*⟩, sali*u*osa labia, uocem absonam, manuum tremorem, ructus⟨*s*⟩pi*r*am⟨*en*⟩. patrimonium omne iam pridem abligurriuit, nec quicquam ei de bonis paternis superest, 527 nisi una domus ad calumniam uenditandam, quam tamen numquam carius quam in hoc testimonio locauit; n*a*m temulentum istud mendacium tribus milibus nummis Aemi-528 liano huic uendidit, idque Oeae nemini ignoratur.

Omnes hoc, antequam fieret, cognouimus, et potui de- 60 nuntiatione impedire, nisi scirem mendacium tam stultum potius Aemiliano, qui frustra redimebat, quam mihi, qui merito contemnebam, obfuturum. uolui et Aemilianum damn*o* *a*df*i*ci et Crassum testimonii sui dedecore prostitui. ceterum nudiustertius haudquaquam occulta res acta est in Rufini cuiusdam domo, de quo mox dicam, intercessoribus et deprecatoribus ipso Rufino et Calpurniano. quod eo libentius Rufinus perfecit, quod erat certus ad uxorem 71 suam, cuius stupra sciens dissimulat, non minimam partem praemii eius Crassum relaturum. uidi te quoque, Maxime, coitionem aduersum me et co*ni*urationem eorum pro tua sapientia suspicatum, simul libellus ille prolatus est, totam rem uultu aspernantem. denique quamquam 529 sunt ⟨*in*⟩solita audacia et importuna impudentia praediti tamen testimonio Crassi, cuius oboluisse faecem uidebant,

F 117a. φ 16a. 1 rictum ⟨restrictum⟩ *Acidal* ⟨apertum⟩ *Gentil* ⟨hiantem⟩ *Wower* ⟨hiulcum⟩ *Brakman* ⟨tetrum⟩ vel ⟨spurcum⟩ *Hild* ⟨diductum⟩ *Iahn* ⟨latum⟩ *He cf. Ov. met. II 481 III 674* ſaliboſa (*al. m. ex* b *eff.*) *em.* φ 2 ructu ſpinã (φ) ructus spumam *Rutgers* r. popinam *Pric coll. Cic. in Pis. 6, 13* (*sed debebat:* ructum popinae) r. poenam *Lennep* r. fremorem *Hild* ructum spumam *Ellis* ructus sentinam *Purser* ructus spiram̃ *He cf. 64, 7 sq.*, ſpectam̃ *met. VII 13* (*163,25*), adcognom̃ *flor. 6* (*7,1*) 4 uenditanda *Vulc* 5 nũ (φ) *em. v* 10 redimebat (b *ex* r *inter scribend. librar. eff.*) 12 dãna id faci& (φ) *em. v* damni id pati et *Rohde* 13 occultareſ *em.* φ occulto *Casaub* 14 *p. 83,5 sqq. cf. 75,18* 15 depectoribus *Kronenberg* 18 p̄mi^{i} (*ead. m. add.*) 19 curationē (φ) *em. v* 22 ſolita (φ) insolita *Iahn* soluta *edd. vett.* stolida *Ellis* 23 teſtimonio (φ) *pertinet ad* niti; *mutavit A. sententiam* testimonium *Colv*

— nec ipsi ausi sunt perlegere nec quicquam eo niti. *(71)* uerum ‖ ego ista propterea commemoraui, non quod pinnarum formidines et fuliginis maculam te praesertim iudice timerem, sed ut ne impunitum ⟨*Crasso*⟩ foret, crassum quod Aemiliano, homini rustico, fumum uendidit.

Un*um* etiam crimen ab illis, cum Pudentillae litteras 61
530 legerent, de cuiusdam sigilli fabricatione pro|latum est, quod me aiunt ad magica maleficia occulta fabrica ligno exquisitissimo comparasse et, cum sit ⟨*s*⟩celeti forma turpe et horribile, tamen impendio colere et Graeco uocabulo
531 *βασιλέα* nuncupare. nisi fallor, ordine eorum uestigia persequ*o*r et singillatim apprehendens omnem calumniae textum retexo.

Occulta fuisse fabricatio sigilli quod dicitis qui potest, cuius uos adeo artificem non ignorastis, ut ei, praesto
532 adesset, denuntiaueritis? en adest Cornelius Saturninus artifex, uir inter suos et arte laudatus et moribus comprobatus, qui tibi, Maxime, paulo ante diligenter sciscitanti omnem ordinem gestae rei summa cum fide et ueritate percensuit: me, cum apud eum multas geometricas formas e *bu*xo uidissem subtiliter et adfabre factas, inuitatum eius artificio quaedam mechanica ut mihi elaborasset petisse, simul et aliquod simulacrum cuiuscumque uellet dei, cui ex more meo supplicassem, quacumque *72*
materia, dummodo lignea, exculperet. igitur primo buxeam

F 117ᵇ. φ 16ᵃ. 2 cōmemoraui (co *ex* eu *eff. ead. m.*) 3 maculā p̄ſertĩ (te *add. ead. m.*) φ: maculā te (*distinx. al. m.*) 4 "for& "craſſū (*vid. ead. m. ordinem mut.*) φ: craſſū for& ⟨Crasso⟩ *add. He; omissa scil. altera voce quae supervacanea videbatur librar. ordinem archetypi restituere voluit; cf. 58,23 sq. 70,23. 71,13. 72,1 sq.* 6 Unde φ: Vn̄ inde *Acidal* unum *Salm* 9 celeti (φ) *em. Casaub.* 11 βαcιλεαν *em. v* 12 perſequar (φ) *em. v* 15 cuI; (cu *eff. ex* hi *al. m., sed prior m. in mg. add.* cu) φ: cui; ignoraſtiſ (ſt *ex* t *ead m. inter scribend.*) (φ) 15/16 ut ei p̄ſto | ädeſſ& *in mg. ead. m.* ł üt φ: ut ei p̄ſto ade&̃ (ut *m. recens*) 18 paulo (u *ex* l *inter scribend. eff.*) 21 euoxo (φ) *em. Colv post Erasmum* 22/23 elaboraret *Acidal cf. v. 24 113,2*

Oud. Kr.

temptasse[t]. interim dum ego ruri ago, Sicinium Pontianum (72) priuignum meum, qui mihi factum uolebat, impetratos hebeni loculos a muliere honestissima Capitolina ad se attulisse, ex illa potius materia rariore et durabiliore uti faceret adhortatum: id munus cum primis mihi gratum 533 fore. secundum ea se fecisse, proinde ut loculi[s] suppetebant. ita minutatim ex tabellis compacta crassitudine Mercuriolum expediri potuisse.

62 Haec ut dico omnia audisti. praeterea a filio Capitolinae probissimo adulescente, ‖ qui praesens est, sciscitante te eadem dicta sunt: Pontianum loculos petisse, Pontianum Saturnino artifici detulisse. etiam illud non negatur, Pontianum a Saturnino perfectum sigillum recepisse, postea mihi dono dedisse. his omnibus palam atque aperte probatis quid omnino superest, in quo suspicio aliqua magiae delitescat? immo | quid omnino est, quod uos manifesti mendacii non reuincat? occulte fabricatum esse dixistis quo⟨*d*⟩ Pontianus splendidissimus eques fieri curauit, quod Saturninus uir grauis et probe inter suos cognitus in taberna sua sedens propalam exculpsit, quod ornatissima matrona munere suo adiuuit, quod et futurum et factum multi cum seruorum tum amicorum qui ad me uentitabant scierunt. lignum a me toto oppido et quidem oppido quaesitum non piguit uos commentiri, quem [quem] afuisse in eo tempore scitis, quem ius⟨*s*⟩isse fieri qualicumque materia probatum est.

63 Tertium mendacium uestrum fuit macilentam uel omnino euisceratam formam *diri* cadaueris fabricatam, 73

F 117b. φ 16ab. 1 tēptaſſ& Interim (rĩ supra) (m. *del. et* rĩ *supra voc. add. m. recentiss.*) φ:tėptaſſ& intī *em. v* Sed interim *Beyte* 2 ⟨gratum⟩ factum *vdVl; sed Symm. epist. I 66 cft. Novák aut interpretand. 'qui id (sc. simulacrum) mihi fieri volebat'* 3 baculos *Scal* 6 loculiſ (φ) *em. v* 7 ita* (*eras.* ˜) 16 qđ uoſ (*linea inferior induct.*) 18 quo φ:ẹọ (q̊ supra) (*in mg.* c̊ *quod m. recent.*) 24 quēquē φ:q q (ā supra) (*sed prior* a *mut. in* e) quem *v* 25 iuſiſſe *em.* φ 27 *euiſceratā (*eras.* e, *prior* e *ex* u *eff. ead. m.*) duri (φ) *em. v*

Oud. Kr.

534 prorsus horribilem et laru*a*lem. quodsi compertum habeba- (73)
tis tam e[n]uidens signum magiae, cur mihi ut exhiberem non denuntiastis? an ut possetis in rem absentem libere mentiri? cuius tamen falsi facultas opportunitate quadam meae consuetudinis uobis adempta est. nam morem mihi habeo, qu⟨*o*⟩quo eam, simulacrum alicuius dei inter libellos conditum gestare eique diebus festis ture et mero et aliquando uictima[s] supplicare. dudum ergo cum audire⟨*m*⟩ sceletum perquam impudenti mendacio dictitari, iussi, curriculo iret aliquis et ex hospitio meo Mercuriolum afferret, quem mihi Saturninus iste Oeae fabricatus est. cedo tu eum, uideant, teneant, considerent. em uobis, quem scele⟨*s*⟩tus ille sceletum nominabat. auditisne reclamationem omnium qui adsunt? auditisne mendacii uestri damnationem? non uos tot calumniarum tandem dispudet? hiccine est sceletus, haeccine est larua, ‖ hoccine est quod appellitabatis daemonium? magicumne istud an sollemne et commune simulacrum est? accipe quaeso, Maxime, et contemplare; bene tam puris et tam piis manibus tuis traditur res consecrata. em uide, quam facies eius decora et suci palaestrici plena sit, quam hilaris | dei uultus, ut
535 decenter utrimque lanugo malis deserpat, ut in capite crispatus capillus sub imo pillei umbraculo appareat, quam lepide super tempora pares pinnulae emineant, quam autem festiue circa humeros uestis substricta sit. hunc qui sceletum audet dicere, profecto ille simulacra deorum nulla

F 117ᵇ 118ᵃ. φ 16ᵇ. 1 laruilē (φ, *in mg. add.* [te]c laruale3) 2 tam̄|uidenſ φ:tn̄ uidenſ *em. Lips* 6 ququo (*sic*) *em.* φ 8 uictimaſ (φ, *sed in mg. m. rec.* [e]c mis) *em. Hild* audire *em.* φ 12 tu] ut *Kr del. Salm cf. 78,10* em φ:em en *v* 13 ſcelet; φ:ſceleſt[9] sceletus *def. Kronenb coll. 64,8 75,9* scelus? *He cf. Plaut. Bacch. 1094 Ter. Andr. 607* 16 ſcel[s]et; ([s] *m. rec. add.*) φ:ſceleſt[9] 21 pala ē rici (c *mut. in* ſ) (φ, *supra* c *add.* ſ) 24 timpora (φ) āū (φ) (*i. e.* autem) *del. Riese* 26 ⟨aut⟩ nulla *Riese*

Oud. *Kr.*

uidet aut omnia neglegit; hunc denique qui laruam putat, 74 ipse est laruans.

At tibi, Aemiliane, pro isto mendacio duit deus iste 64 superum et inferum commeator utrorumque deorum malam gratiam semperque obuias species mortuorum, quidquid umbrarum est usquam, quidquid lemurum, quidquid manium, quidquid lar*u*arum, oc[c]ulis tuis oggerat, omnia noctium occursacula, omnia bustorum formidamina, omnia sepulchrorum terriculamenta, a quibus tamen aeuo et merito
536 haud longe abes[t]. ceterum Platonica familia nihil nouimus nisi festum et laetum et sollemne et superum et caeleste. quin altitudinis studio secta ista etiam caelo ipso sublimiora quaepiam uesti⟨*ga*⟩uit et in e*x*timo mundi tergo *s*tetit. scit me uera dicere Maximus, qui *τὸν ὑπερουράνιον τόπον* et *οὐρανοῦ νῶτον* legit in *Ph*aedro diligenter. idem Maximus optime intellegit, ut de nomine etiam uobis respondeam, quisnam sit ille non a me primo, sed a Platone *βασιλεύς* nuncupatus: *περὶ τὸν πάντων βασιλέα πάντ' ἐστὶ καὶ ἐκείνου ἕνεκα πάντα*, quisnam sit ille basileus, totius rerum naturae causa et ratio et origo initialis,

F 118ᵃ. φ 16ᵇ. 1 uidit *Iahn fort. recte* 2 laruatus *v* 3 aut (a *in ras. al. m. eff., perspicua sunt vestigia:* dı, *ut fuerit* duit; *in mg. fuit, quod iam eras. est, script. a m. admodum antiqua* dui) φ: d& (duit *al. m. add.*) 4 *cf. met. XI 11 (274,19)* malã (***** *eras.* magnã) φ: magna (+ malã) *(sic)* 6 qcqd (c *mut. ead. m. in* d) lemurũ 7 larbarũ (b *in* v *mut. al. m.*) occulis *em.* φ 10 abeſt (φ, *add. in mg.* c abeſ) 13 ueſtiuit (ga *al. m. em.*) φ: ueſtiuit Ineſtimo (x *in mg.* d *pr. m. add. cf. praef. 34*) φ: in eſtimo 14 tḡo|retit (φ) *al. m. distinx.* degit *v* restitit *Spengel* retexit *Kr* stetit *Vahlen* 14/15 ΤΟΥΤΕΡΟΥΡΑΝΙΟΝ ΤΟΠΟΝ ΕΤΟΥΡΑ|ΝΟΥΩΤΟ̃ et *οὐρανοῦ Vahlen* *ἐπὶ τῷ τοῦ οὐρανοῦ v secund. Plat. Phaedr. 247 C* 15 fędro (φ) 18 ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΠΕΡΙ ΤΩΝΠΑΝΤΟΝ ΒΑΣΙΛΕΑ| ΠΑΝΤΕΣΤΙΚΑΙΚΕΙΝΟſeneka (k *ex* c *ead. m.*) ΠΑΝΤΑ *Plat. epist. II 312 E ut gloss. damnat Bosscha* *περὶ*—basileus *del. Spengel def. Vahlen cf. Phil. l. l. p. 551* 20 origo. Initialis et origo *del. Iahn sed cf. met. IV 30 (98,8)*

summus animi genitor, aeternus animantum sospitator, assiduus mundi sui opifex, sed enim sine opera opifex, sine 75 cura sospitator, sine propagatione genitor, neque loco neque tempore neque uice || ulla comprehensus eoque paucis
537 cogitabilis, nemini effabilis. en ultro augeo magiae suspi- 65 cionem: non respondeo tibi, Aemiliane, quem colam *βασιλέα*; quin si ipse proconsul interroget, quid sit deus meus, taceo. |

De nomine ut inpraesentiarum satis dixi. quod superest, nec ipse sum nescius quosdam circumstantium cupere audire, cur non argento uel auro, sed potissimum ex ligno simulacrum fieri uoluerim, idque eos arbitror non tam ignoscendi quam cognoscendi causa desiderare, ut hoc etiam scrupulo liberentur, cum uideant omnem suspicionem criminis abunde confutatam. audi igitur cui cura cognoscere est, sed animo quantum potes erecto et attento, quasi uerba ipsa Platonis iam senis de nouissimo legum libro auditurus: *θεοῖσιν δὲ ἀναθήματα χρεὼν ἔμμετρα τὸν μέτριον ἄνδρα ἀνατιθέντα δωρεῖσθαι. γῆ μὲν οὖν ἑστία τε οἰκήσεως ἱερὰ πᾶσι πάντων θεῶν· μηδεὶς οὖν δευτέρως ἱερὰ καθιερούτω θεοῖς* — hoc eo prohibet, ut delubra nemo audeat priuatim constituere; censet enim satis esse ciuibus ad immolandas uictimas templa publica — deinde subnectit: *χρυσὸς δὲ καὶ ἄργυρος ἐν ἄλλαις πόλεσιν ἰδίᾳ καὶ ἐν ἱεροῖς ἐστιν ἐπίφθονον κτῆμα, ἐλέφας δὲ ἀπὸ λελοιπότος ψυχὴν σώματος οὐκ εὔχαρι ἀνάθημα,* 76 *σίδηρος δὲ καὶ χαλκὸς πολέμων ὄργανα· ξύλου δὲ μονόξυλον ὅ τι ἂν θέλῃ τις ἀνατιθέτω, καὶ λίθου ὡσαύτως.*

F 118[a]. φ 16[b] 17[a]. 2 o ſui (o *del.*) 4 uoce *Casaub* 6 βαϲιλεα 7 tacebo *v* 14 audi] *cf. 64, 16 sq.* 17—20 οετιϲιnδεανα | θhματαχρωνεν μερατaιnμετριαι | nανdραανπ θεntαdωρειϲ θαιrhμε | νοϲ νεϲπατεοι κhϲεωϲιερα ττaϲιπαn | τοn (o *indux. ead. m. et superscrips.* ω) θεωnμhdειϲ ουndεyτεροϲιεραkα | θιεροyτωθεοyιϲ *legg. XII 955 E* 22 immolan∗daſ (*eras.* ſ) 23—27 χρyϲτοϲdεκαλαργy | ροϲεnαλλαιϲ πολεϲιnιdιακαιεnιεροιϲ | εϲτιn επιφεοnοnκτhμαελεφαϲdεαπο | λελοιποτοϲ+yχhnϲωματοϲ ουκ εyχερι ανα θεμαϲιδhροϲ dε και χαλκοϲ πολεμωnο | prαnα ξyλοy dε μοnοξy λοnοπαnθελh | τιϲαnατιθϲτω και λιθουωϲαyτωϲ *legg. XII 955 E sq.* 24 *ἰδίᾳ τε καὶ codd. Plat.* 25 *εὐαγὲς codd. Plat. εὐχερὲς v em. He*

Oud. *Kr.*

ut omnium assensus declarauit, Maxime qu*i*qu*e* in consilio estis, competentissime uideor usus Platone ut uitae magistro, ita causae patrono, cuius legibus obedientem me uidetis. ‖ | (76)

538 Nunc tempus est ad epistulas Pudentillae praeuerti, uel adeo totius rei ordinem paulo altius petere, ut omnibus manifestissime pateat me, quem lucri cupiditate inuasisse Pudentillae domum dictitant, si ullum lucrum cogitarem, fugere semper a domo ista debuisse, quin et in ceteris causis minime prosperum matrimonium, — nisi ipsa mulier tot incommoda uirtutibus suis repensaret, in*im*icum. 66

Neque enim ulla alia causa praeter cassam inuidiam repperiri potest, quae iudicium istud mihi et multa antea pericula uitae conflauerit. ceterum cur Aemilianus commoueretur, etsi uere magum me comperisset, qui non modo ullo facto, sed ne tantulo quidem dicto meo laesus est, ut uideretur se merito ultum ire? neque autem gloriae causa me accusat, ut M. Antonius Cn. Carbonem, C. Mucius A. Albu*c*ium, P. Sulpicius Cn. Norbanum, C. Furius 77

F 118ᵃᵇ. φ 17ᵃ. 1 q; q (φ) *cf. 1,2. 76,8* 4 Ego . G. CRISPVS SA|LVSTIVS EMENDAVI ROME FELIX · ~|APVLEI PLATONICI MADAVRNSIS|PRŌ SĒ APVT · CL · MAXĪMVM · PRŌCŌS DE | MĀGĪA LĪB · Ī · EXPLICIT · INCIP · LIB · II · | LEGE FELICITER · — 5 reuerti *? He cf. 69,6* 6 repetere *Iahn* 7 quę̄ 10 casibus *Colv* ⟨et⟩ nisi *v* 11 inunicū (φ) *em. v* iniquum *vir doct. in mg. ed. Iunt.* inicum *Rossbach* 14 cur (φ) *fere evan.* 16 laeſuſ ē (φ) ſ ē *paene evan., vid. al. m. ex* u *efficere voluisse* o 17 uidet (*ead. m. add.* re, *quo effectum est ut compendium* ² *iam vix conspicuum sit*) φ: uid& (= uideret) *del. extrema parte compendii & superscr. m. recentior* t 18 cauſa* (*eras.* ˜) φ: causa accuſat * (*eras. est litt. antea inducta*) *cf. Cic. ad fam. IX 21,3* 18/19 mutiuſ (φ) *Cic. Brut. 26,102 de or. II 70,281; sed T. Albucius Q. Mucium accusavit* C. Iulius T. Albucium *Sauppe coll. Cic. de off. II 14,50* 19 albutiū (φ) C. Norbanum *Kr. coll. Cic. de off. II 14,49 de or. II 21,89* L. Fufius *Kr coll. Cic. Brut. 62,222 de off. II 14,50 erravit A. in nominibus*

Oud Kr.

M'Aquilium, C. Curio Q. Metellum. quippe homines eru- (77)
539 ditissimi iuuenes laudis gratia primum hoc rudimentum forensis operae subibant, ut aliquo insigni iudicio ciuibus suis noscerentur. qui mos incipientibus adulescentulis ad illustrandum ingenii florem apud antiquos concessus diu exoleuit. quod si nunc quoque frequens esset, tamen ab hoc procul a*b*fuisset; nam neque facundiae ostentatio rudi et indocto neque gloriae cupido rustico et barbaro neque inceptio patrociniorum capulari seni congruisset; nisi forte Aemilianus pro sua seueritate exemplum dedit et ipsis maleficiis infensus accusationem istam pro morum integritate suscepit. a*t* hoc ego Aemiliano, non huic Afro, sed illi Africano et Numantino et praeterea Censorio uix credidissem: ne huic frutici credam non modo odium peccatorum, sed saltem intellectum inesse.

Quid igitur est? cuiuis clar*ius* di|lucet aliam rem 67
inuidia nullam esse quae hunc et Herennium Rufinum, 78
impulsorem huius, ‖ de quo mox dicam, ceterosque inimicos meos ad nectendas magiae calumnias prouocarit. quin-
540 ⟨*que*⟩ igitur res sunt, quas me oportet disputare. nam si probe memini, quod ad Pudentillam attinet, haec obiecere: una res est, quod numquam eam uoluisse nubere post priorem maritum, sed meis carminibus coactam dixere; altera res est de epistulis eius, quam confessionem magiae putant; deinde sexagesimo anno aetatis ad lubidinem nubsisse, et quod in uilla ac non in oppido tabulae nubtiales

F 118ᵇ. φ 17ᵃᵇ. 1 M· (φ) M' *Casaub cf. Ascon. in Cornel. 63* hominesſ (φ) hi omnes *Bosscha cum Abramio* 3 indicio *Meurs* 7 am|fuiſſ& φ:affuiſſ& (ᵘ *al. m. add.*) *em. v* 12 ad (φ) *cf. 55, 1* 16 claridiluc& (φ) clare dilucet *v* clari⁹ d. *He cf. Phil. l. l. p. 578* clarius die lucet *Iahn cf. 92, 14* claridie *Ellis coll. 'postridie' (i. e. 'in clear day')* aliã (˜ *evan., al. m. add.* ‾) 17 inuidia* (*eras.*˜) φ:īuidia :18 de quo mox dicam *(sc. 83, 5 sqq.) del. Kr coll. 68, 14* 19/20 Quin (φ) quinque *v* 20 quaſ (*al. m. erasa* ſ *effec.* quo, *m. tertia superscr.* quaſ) φ:qſ 24 epiťiſ (φ) 25 lubidinē (d *ex* u *ead. m. eff. inter scribend., punct. al. m. add. sub* u)

Oud. *Kr.*

sint consignatae, tertio et quarto loco obiecere; nouissima (78) et eadem inuidiosissima criminatio de dote fuit. ibi omne uirus totis uiribus adn*i*xi effu[n]dere, ibi maxime angebantur, atque ita dixere me grandem dotem mox in principio coniunctionis nostrae mulieri amanti remotis arbitris in uilla extorsisse. quae omnia tam falsa, tam nihili, tam inania ostendam adeoque facile et sine ulla controuersia refutabo, ut medius fidius uerear, Maxime quique in consilio estis, ne demissum et subornatum a me accusatorem putetis, ut inuidiam meam reperta occasione palam restinguerem. mihi credite, quod reabse intelle⟨*ge*⟩tur: oppido quam mihi laborandum est, ne tam friuolam accusationem me potius callide excogitasse quam illos stulte suscepisse existimetis.

541 Nunc dum ordinem rei breuiter persequor et *e*fficio, 68
ut ipse Aemilianus re cognita falso se ad inuidiam meam inductum et longe a vero aberrasse necesse habeat confiteri, quaeso, uti adhuc feci*sti*s uel si quo magis etiam *79* potestis, ipsum fontem et fundamentum iudicii huiusce diligentissime cognoscatis.

Aemilia Pudentilla, quae nunc mihi uxor est, ex quodam Sicinio Amico, quicum antea nubta fuerat, Pontianum et Pudentem filios genuit eosque pupillos relictos in potestate paterni aui — nam superstite patre Amicus decesserat — | per annos ferme quattuordecim memorabili pietate sedulo aluit, non tamen libenter in ipso aetatis suae flore tam diu uidua. sed puerorum auus inuita⟨*m*⟩

F 118^{b}. φ 17^{b}. 3 adnexi (φ) *em. v* '*sc. sunt*' *Hild* effundere (φ) *em. v cf. 81, 9* 5 mulieri amanti (*inter* i *et* a *lac. 3 litt., in qua nihil script. fuit; in mg. m. pr.* d *cf. praef. 34*) φ *parvam lac. servavit* perdite *vel* misere *inseruit Rossbach* deamanti *Purser* 8 *cf. praef. 22* 9 submissum *Wower* immissum *Lips* emissum *Casaub* 11 reabſe (φ) intelle$\overset{2}{\text{t}}$ (*m. recentiss. add.* ^{gere}) φ: intellege$\overset{\text{s}}{\text{t}}$ 15 et *del. H Mueller* officio (φ) *em. v* 17 ^{ab}erraſſe (*em. ead. m.*) φ: aberraſſe 18 feciroſ (φ) fecistis *Pric* fecistis uos *Ellis cf. praef. 25 sq.* si qua *vd Vl* 19 mendacii *edd. vett.* inuidiae *Gruter* 27 inuitā (*lineolam al. m. add., ut apparet ex forma*) φ: inuita

Oud. Kr.

eam conci||liare studebat ⟨*in*⟩ ceterum filio[s] suo[s] Sičinio (79) Claro eoque ceteros procos absterrebat; et praeterea minabatur, si extrario nubsisse⟨*t*⟩, nihil se filiis eius ex paternis eorum bonis testamento relicturum. quam condi*c*ione⟨*m*⟩ cum obstinate propositam uideret mulier sapiens et egregie pia, ne quid filiis suis eo nomine incommodaret, facit quidem tabulas nubtiales cum quo iubebatur, cum Sicinio Claro, uerum enimuero ua*r*iis frustrationibus nuptias eludit eo ad, dum puerorum auus fato concessit relictis filiis eius heredibus ita, ut Pontianus, qui maior natu erat, fratri
542 suo tutor esset. 69 eo scrupulo liberata cum a principibus uiris in matrimonium peteretur, decreuit sibi diutius in uiduitate non permanendum; quippe ut solitudinis taedium perpeti posset, tamen aegritudine⟨*m*⟩ corporis ferre non poterat. mulier sancte pudica, tot annis uiduitatis sine culpa, sine fabula, assuetudine coniugis torpens et diutino situ uiscerum saucia, uitiatis intimis uteri saepe ad extremum uitae discrimen doloribus obortis exanimabatur. medici cum *o*bstetricibus consentiebant penuria 80 matrimonii morbum quaesitum, malum in dies augeri, aegritudinem ingrauescere; dum aetatis aliquid supersit, nubtiis ualitudinem medicandum. consilium istud cum alii

F 119ᵃ. φ 17ᵇ. 1 ſtudebat. ceterũ (φ) cet. *del. Novák ut dittogr.* (*v. 2* ceteros) iterum *Riese* alteri *v* cetero (*i. e.* τῷ λοιπῷ υἱῷ) *Kroll* in cet. *He sc.* ἐς τὸ λοιπόν *cf. Sen. ep. 78, 16* (*p. 280, 2 H*) filioſ ſuoſ (φ) *em. v* suo scilicet *Brakman* 2 mirabatur (ci) *em. ead. m.* 3 nubſiſſe (φ, *sed* pſ) *al. m. add.* t 4 c̄ditionē (ci *et lineolam supra* e *add. m. recentiss.*) *em.* φ 7 cum Sic. Cl. *del. Brant cf. Phil. l. l. p. 517* 8 uaniſ (φ) uariis *Lips cf. 62, 26 si vanae fuissent, nemo eis deceptus fuisset* 8/9 eo addũ (φ) coad (*i. e.* quoad) dum *vir doct. in Iunt. post.* adeo *Kr* quoad [dum] *Goldbacher* et eo id *Koziol* eoad *ex* eludit *ortum putat Novák* 14 egritudine (φ) *supra extrem.* e *al. m. add.* m 16 aſſuetudine (φ) *supra extrem.* e *ras. parva* desuetudine *Casaub cf. flor. 17 (32, 2) sed torpebat quia assueta erat coniuge uti* coniugii ? *He cf. 65, 11. 102, 6* 18 extremũ (u *ex* a) φ: extremạ (ũ) (*em. ead. m.*) 22 ualẹtudinē (i) (*em. ead. m.*) medicandam *Novák*

Oud. *Kr.*

approbant, tum maxime Aemilianus iste, qui paulo prius *(80)* confidentissimo mendacio adseuerabat numquam de nubtiis Pudentillam· cogitasse, priusquam foret magicis maleficiis a me coacta, me solum repertum, qui uiduitatis eius uelut quandam uirginitatem carminibus et uenenis uiolarem. saepe audiui non de nihilo dici mendacem memorem esse *543* oportere; at tibi, Aemiliane, non uenit in mentem, priusquam ego Oeam uenirem, te litteras etiam, uti nuberet, scribsisse ad | filium eius Pontianum, qui tum adultus Romae a*g*ebat. cedo tu epistolam uel potius da ipsi: legat, sua sibi uoce suisque uerbis sese reuincat.

Estne haec tua epistola? quid palluisti? nam erubescere tu quidem non potes. estne tua ista subscribtio? — reci‖ta quaeso clarius, ut omnes intellegant, quantum lingua eius manu discrepet, quantumque minor illi[s] sit mecum quam secum dissen*s*io. —

70 Scripsistine haec, Aemiliane, quae lecta sunt? ‘nubere illam uelle et debere scio, sed quem eligat nescio.’ recte tu quidem: nesciebas; Pudentilla enim tibi, cuius infesta⟨*m*⟩ malignitatem probe norat, de ipsa re tantum, ceterum de petitore nihil fatebatur. at tu dum eam putas etiamnum Claro fratri tuo denubturam, falsa spe inductus filio quoque eius Pontiano auctor adsentiendi fuisti. igitur si Claro nubsisset, homini rusticano et decrepito seni, sponte eam diceres sine ulla magia iam olim nubturisse: quoniam *81* iuuenem talem qualem dicitis elegit, coact*a*m fecisse ais, ceterum semper nubtias aspernatam. nescisti, improbe, epistulam tuam de ista re teneri, nescisti te tuomet testimonio conuictum iri. quam tamen epistolam Pudentilla

F 119ª φ 17ᵇ 18ª. 1 apꝓbant φ: apꝓbabāt approbarunt *Jungermann* 4 ⟨florem⟩ eius *Bosscha cum cod. Dorvill.* ⟨sanctitatem⟩ eius *Hild* 5 *de numero cf. 52, 24* 10 alebat (φ, *supra voc. add. m. recent.* $\overset{e}{o}$ age) 12 *et* 14 *cf. praef. 26* 15 manu* (*eras.* d) φ: manū (*m. recentiss. add.* $\overset{e}{o}$ nu) quantoque *Pric cf. 23, 7* illiſ (φ) *em. v* 16 diſſentio (φ) *em. v* 18 uelle* (*eras. et lineola deleta* ˜) 19 infesta *em. al. m. et* φ 25 *cf. 32, 22* 26 coactū (φ) *em. v* 28 epłā

testem et indicem tuae uoluntatis, ut quae te leuem et (81) mutabilem nec minus mendacem et inpudentem scire⟨*t*⟩, maluit retinere quam mittere. ceterum ipsa de ea re Pontiano suo Romam scripsit, etiam causas consilii sui plene allegauit. dixit illa omnia de ualetudine: nihil praeterea esse, cur amplius deberet obdurare, hereditatem auitam longa uiduitate cum despectu salutis suae quaesisse, eandem summa industria auxisse; iam deum uoluntate ipsum uxori, fratrem eius uirili togae idoneos esse; tandem aliquando se quoque paterentur solitudini[s] suae et aegritudini subuenire; ceterum de pietate sua et supremo iudicio nihil metuerent; qualis uidua eis fuerit, talem nuptam futuram. recitari iubebo exemplum epistolae huius ad filium missae. —

Satis puto ex [h]istis posse cuiuis liquere | Pudentillam 71 non meis carminibus ab obstinata uiduitate compulsam, sed olim sua sponte a nubendo non alienam ⟨*uti*⟩quam 544 me fortasse prae ceteris maluisse. quae electio tam grauis feminae cur mihi crimini potius quam honori danda sit, non reperio, nisi tamen miror ‖ quod Aemilianus et Rufinus id iudicium mulieris aegre ferant, cum hi, qui Pudentillam in matrimonium petiuerunt, aequo animo patiantur me sibi praelatum. quod quidem illa ut faceret, filio suo potius quam animo obsecuta est. ita factum nec Aemilianus poterit negare. nam Pontianus acceptis litteris matris confestim Roma[m] aduolauit metuens, ne si quem auarum uirum nacta esset, omnia, ut saepe fit, in mariti 82

F 119ᵃᵇ. φ 18ᵃ. 1 uolunta | tatiſ (*ead. m. punct. add.*) 2 ſcire[t] ([t] *al. m. add.*) φ:ſcire (*m. recentiss. add.* [e ret]) 5 ualetudine ([i] *al. m.*) φ:ualitudine 9 ẽẽ 10 ſolitudiniſ (φ) *infra extrem.* ſ *postea punct. add.* 15 hiſtiſ *em.* φ 16 conuulsam *Gruter cf. 81, 1* 17. quã (φ) *del. Novák* eam *vir doct. in Iunt. post.* quidni *Bosscha* ⟨uti⟩ quam *He cf. Phil. l. l. p. 541* 19 honori* (*eras.* ſ) 21 hi] ii *v* 24 *ita (*eras.* &, i *al. m. refinx.*) φ:ita factũ. Nec *em. v cf. 51, 13 sq.* 25 nan *ead. m. em. in* nã 26 romã (φ) Roma Oeam *Casaub* Roma *Stewech an:* Romam (*sc.* acceptis) confestim *? He*

Oud. *Kr.*

domum conferret. ea sollicitudo non mediocriter animum (82)
angebat, omnes illi fratrique diuitiarum spes in faculta⟨*ti*⟩-
bus matris sitae erant. auus modicum reliquerat, mater
sestertium quadragies po⟨*s*⟩sidebat, ex quo sane aliquantam
pecuniam nullis tabulis, sed, ut aequum erat, mera fide
acceptam filiis debebat. hunc ille timorem mus⟨*s*⟩itabat;
a⟨*d*⟩uersari propalam non audebat, ne uideretur diffidere.

545 Cum in hoc statu res esset inter pr*o*cationem matris 72
et metum fili, fortene an fato ego aduenio pergens Ale-
xandream. dixissem hercule 'quod utinam numquam eue-
nisset', ni me uxoris meae respectus prohiberet. hiemps
anni erat. ego ex fatigatione itineris aduectus apud Ap-
pios i⟨*s*⟩tos amicos meos, quos honoris et amoris gratia
nomino, aliquam multis diebus decumbo. eo uenit ad me
546 Pontianus; nam fuerat mihi non ita pridem ante multos
annos Athenis per quosdam communis amicos conciliatus
et arto postea contubernio intime iunctus. facit omnia
circa ho⟨*no*⟩rem meum obseruanter, circa salut*e*m sollicite,
circa amorem callide; quippe etenim uidebatur sibi per-
idoneum maritum matri repperisse, cui bono periculo
totam | domus fortunam concrederet. ac primo quidem
uoluntatem meam uerbis inuersis periclitabundus, quoniam

F 119ab. φ 18ab 2 frĩ q; (q; *redintegrat., sed vid. fuisse*) φ: frĩq; facult^ti^ab; (*al. m. add.* ti) 3 reliquerant (n *puncto del. m. pr., sed quia videbatur etiam* t *ligatur cum* n *coniunct. deleta esse, m. rec. supra voc. add.* t) φ: reliq̃rat 4 quadragienſ φ: quadragieſ po^ſ^ſidebat (ſ *al. m. add.*) 5 ęquũ (φ) *in mg. ead. m.* äecũ 6 muſitabat (φ) 7 aũſari (φ) adversari *v* 8 int̃pta-tionẽ (φ) *em. Casaub* 9 filij (j *al. m. add.*) 10 nũqua*m* (*fuit* nũquã me) φ: nũ^a^q 12 adfectus *Wower sed nisi fatigatione adductus esset, ad oppidum non advectus esset* 12/13 appio ſitoſ (φ) *em. Kr.* 15 pridem *del. Casaub* ante m. a. *del. Kr sed orator ipse* pridem *accuratius circumscribit cf. 76, 4 Phil. l. l. p. 524* ⟨id est⟩ ante *Purser fort. recte cf. Cic. d. nat. d. II 126:* nuper, id est paucis ante saeclis 18 ho^no^rẽ (*m. recentiss. em.*) (φ, *sed ead. m. em.*) ſalutũ (°*supra extrem.* u *add. m. rec. ut vid., in mg. pr. m. add.* ·l· *cf. praef. 34*) *em.* φ

me uiae cupidum et conuersum ab uxoria re uidebat, orat, saltem paulisper manerem: uelle se mecum proficisci. hiemem alteram propter Syrtis aestus et bestias opperiendam, quod illam mihi infirmitas exemisset. multis etiam precibus meis Appiis aufert, ut || ad sese in domum matris suae transferar; salubriorem mihi habitationem 83
547 futuram; praeterea prospectum maris, qui mihi gratissimus est, liberius me ex ea fruiturum.

Haec omnia adnixus impenso studio persuadet, matrem 73
suam suumque fratrem, puerum istum, mihi commendat. non nihil a me in communibus studiis adiuuantur, augetur oppido familiaritas. interibi reualesco; dissero aliquid postulantibus amicis publice; omnes qui aderant ingenti celebritate basilicam, qui locus auditorii erat, complentes inter alia pleraque congruentissima uoce 'insigniter' adclamant petentes, ut remanerem, fierem ciuis Oéensium. mox auditorio misso Pontianus eo principio me adortus consensum publicae uocis pro diuino auspicio interpretatur aperitque consilium sibi esse, si ego non nolim, matrem suam, cui plurimi inhient, mecum coniungere (mihi quoniam soli ait rerum omnium confidere sese et credere);
548 ni id onus recipiam, (quoniam non formosa pupilla, sed mediocri facie mater liberorum mihi offeratur) — si haec reputans formae et diuitiarum gratia me ad aliam condicionem reseruarem, neque pro amico neque pro philosopho

F 119b. φ 18b. 1 cupidū* (*quod eras., antea induct.*) auersum *Casaub cf. 79,16* 5 meis ⟨ab⟩ *Hild post Bosscham* ⟨me⟩ meis *vd Vl sed Appiis extorsit, ut eqs. cf. Cic. Verr. II 2,59,145* 7 prospect. *de acc. cf. met. VIII 12 (186,19)* 8 *cf. 52,24* 11 adiuu^{n}atur (*em. ead. m.*) 13 pu^{p}blice (*al. m. ut vid. mut.*) φ:puplice 14 qui—erat *del. Scriver* 18 pu^{p}blice (*al. m. ut vid. mut.*) φ:puplice 19 ẽẽ 20 c̄Iungere (ger. *in ras. a pr. m. scr., quae ut vid.* Iun *bis scripserat*) 20/21 quoniam *del. Kr locum iniuria varie temptarunt; cf. Plaut. Asin. 459 Truc. 307* 22 nud (*m. recentiss. supra voc. add.* ut) φ:ut *em. ed. Iunt. post. cf. 86,12. 109,21* respuam *Haupt; sed cf. Phil. l. l. p. 556* 23 sin *Casaub* hęc (e *vid. in ras. esse*) φ:h̄

facturum. nimis multa oratio est, si uelim memorare,
quae ego contra responderim, quam diu et quotiens inter
549 nos uerbigeratum sit, quot et qualibus precibus me ad-
gressus haud prius omiserit quam de⟨*ni*⟩que impetrarit,
non quin ego Pudentillam iam anno perpeti adsiduo con- 84
uictu probe | spectassem et uirtutium eius dotes explo-
rassem, sed utpote peregrinationis cupiens impedimentum
matrimoni aliquantisper recusaueram. mox tamen talem
feminam nihilo segnius uolui quam si ultro appetissem.
persuaserat idem Pontianus matri suae, ut me aliis om-
nibus mallet, et quam primum hoc perficere incredibili
studio auebat. uix ab eo tantulam moram impetramus,
dum prius ipse uxorem duceret, frater eius uirilis togae
usum auspicaretur: tunc deinde ut nos coniungeremur.

Vtinam hercule possem quae deinde dicenda sunt || 74
sine maximo causae dispendio tran⟨*s*⟩gredi, ne Pontiano, cui
[h]errorem suum deprecanti simpliciter ignoui, uidear nunc
leuitatem exprobrare. confiteor enim, quod mihi obiectum
est, eum, postquam uxorem duxerit, a co*m*pecti fide de-
sciuisse ac derepente animi mutatum quod antea nimio
studio festinarat pari pertinacia prohibitum isse, denique
550 ne matrimonium nostrum coalesceret, quiduis pati, quiduis
facere paratum fuisse, quamquam omnis illa t*a*m foeda
animi mutatio et suscepta contra matrem simultas non
ipsi uitio uortenda sit, sed socero eius eccilli Herennio
Rufino, qui unum neminem in terris uiliorem se aut im-

F 119b 120a. φ 18b. 4 deq; (*m. recentiss. supra voc. add.* deoq;) φ: qandoq; (o *induct.*, d *mut. in* d', *in mg. m. rec.* ce qa deniq;) 6 ꝓbe | ſ pectaſſē (a *et* ſē *al. m. in ras.*) φ: ꝓbeſ | ſpectaſſem (ſ *ante* p *et supra* ſ *al. m. add.*) φ: uirtutū *cf. Neue Formenl. I³ 411* 8 matrimoniali quantiſp (φ) *recte distinx. al. m. et supra* ni *add.* i 16 transgredi (s *al. m. add.*) 17 herrorē (φ, *sed del.* h) depcanti | ſ ĩplicit (*recte distinx. ead. m.*) 19 a conſpecti (φ) *in mg. add.* d *cf. praef. 34 em. Hild* compecta *Colv* 23 tū (φ) tam *vd Vl* (*cf. 108,14*) *sed. cf. Kühner Lat. Gr. II 165*

probiorem aut inquinatiorem reliquit. paucis hominem,
quam modestissime potero, necessario demonstrabo, ne, si
omnino de eo reticuero, operam perdiderit, quod negotium
istud mihi ex summis uiribus conflauit.

Hic est enim pueruli huius instigator, hic accusationis
auctor, hic aduocatorum conductor, hic testium coemptor,
hic totius calumniae fornacula, hic Aemiliani huius fax et
flagellum, idque apud omnis intemperantissime gloriatur,
me suo machinatu reum postulatum. et sane habet in 85
[h]istis | quod sibi plaudat. est enim omnium litium de-
pector, omnium falsorum commentator, omnium simulatio-
num architectus, omnium malorum seminarium, nec non
551 idem libidinum ganearumque locus, lustrum, lupanar, iam
inde ab ineunte aeuo cunctis probris palam notus, olim
in pueritia, priusquam isto caluitio deformaretur, emascu-
latoribus suis ad omnia infanda morigerus, mox in iuuen-
tute saltandis fabulis exossis plane et eneruis, sed, ut
audio, indocta et rudi mollitia; negatur enim quicquam
histrionis habuisse praeter impudicitiam. in hac etiam 75
aetate qua nunc est — qui istum di perduint! multus
552 honos auribus praefandus est — domus eius tota lenonia,
tota familia contaminata: ipse propudiosus, uxor lupa,
filii similes: prorsus diebus ac noctibus ludibrio iuuentutis ||

F 120ᵃ. φ 18ᵇ19ᵃ. 1 reliqd. ᴷpaucis φ: reliqt (t *ex* d *eff.*) *cf.* *v. 5. 7,17. 84,7 Phil. l. l. p. 529* 2 nisi φ: ⁱn *em. Casaub.* nam si *Lindenbrog* 5 ᴷhic *cf. v. 1* 8 idemque *Kr cf. Phil. l. l. p. 523* intēpᵒ|rantissime (ᵒ *m. recentiss. add.*) 10 histis *em.* φ *cf. Hor. sat. I 1,66* 11 commentor *Oud vulgat. defend. Petschenig coll. Ennod. ep. 1,7 (16,11 H.) Lucif. Cal. de n. conv. c. haer. 5 (12,15 H.) de sanct. Ath. II 7 (160,18 H.)* 13 locus *def. Bosscha* lutum (*fort.* lutus *cf. Non. 212,16 M. 313 L.*) *Kr coll. Catull. 42,13* lacus *Brant* loculus *Vulcan* 17 exoms *vel* exonis (*m. recentiss. superscr.* ᵉc exoſſis) φ: exoms *uel* exonis *mut. in* exoſſis 20 φ: in qua depduint φ: depdunt *em. Casaub* 21 p̄fundus (φ) *em. v* 23 filj (j *refict., aut fuit* ii *aut al. m.* ii *effic. conat.*) φ: filii similes: prorsus *vd Vl* similes prorsus: *v cf. 25,10. 105,15 flor. 3 (3,15) 9 (13,15).*

Oud. *Kr.*

ianua calcibus propulsata, fenestrae canticis circumstrepitae,
triclinium comisatoribus inquietum, cubiculum adulteris
peruium; neque enim ulli ad introeundum metus est, nisi
qui pretium marito non attulit. ita ei lecti sui contu-
553 melia uectigalis est. olim sollers suo, nunc coniugis cor-
pore uulgo meret; cum ipso plerique, nec mentior, cum
ipso, inquam, de uxoris noctibus paciscuntur. iam illa
inter uirum et uxorem no[n]ta[m] conlusio: qui
amplam stipem mulieri detulerunt, nemo eos obseruat,
suo arbitratu discedunt; qui inaniores uenere, signo dato
pro adulteris deprehenduntur, et quasi ad discendum
uenerint, non prius abeunt quam aliquid scripserint. quid
enim faciat homo miser ampliuscula fortuna deuolutus, 86
554 quam tamen fraude patris ex inopinato inuenerat? pater
eius plurimis creditoribus defaeneratus maluit pecuniam
quam pudorem; nam cum undique uersum tabulis flagita-
retur et quasi insanus ab omnibus obuiis teneretur, '*p*ax'
inqui*t*, negat posse dissoluere, anulos aureos et omnia
insignia di|gnitatis abicit, cum creditoribus depaciscitur.
555 pleraque tamen rei familiaris in nomen uxoris callidissima
fraude confert: ipse egens, nudus et ignominia sua tutus
reliqui*t* Rufino huic, non mentior, sestertium $\overline{XXX}$ deuo-
randum; tantum enim ad eum ex bonis matris liberum
uenit praeter quod ei uxor sua cotidianis dotibus quae-
siuit. quae tamen omnia in paucis annis ita hic degu-

F 120ᵃ. φ 19ᵃ. 1 circū|ſtrepite (φ) re *corr. ex* rio *ut vid. ead. m.* 2 comiſatorib; (*al. m. eff.* e *ex* i *priore*) φ:comeſatorib; 7 [E] Iā (*in mg. al. m. reccent.* [hic]) *cf. 83,1.5* φ: [h]Ic iā ([h] *al. m. add.; in mg. leg.* c[e] hinc) illa[inquam] (*add. al. m.* [inquam], *ut apparet ex forma litt.* a *et subtiliore ductu litt.*) φ:īq[a] illa *cf. Phil. l. l. p. 529* 8 n̄ tā (φ) nota *v* non tam ⟨concordia quam⟩ *He* 11 & quaſi[qui] ([qui] *add. m. rec.*) φ:& q quasi (q *induct.*) 17 flax φ:f[l]ax) ([l] *postea add.*) *em. Lips* 18 inqd 21 *cf. 101,25* et] at *Scal* sed *Bosscha* 22 reliqd (φ, *sed* d *mut. in* t) $\overline{XXX}$ (φ) *i. e.* tricies triginta *v ante Colv*

Oud. *Kr.*

lator studiose in uentrem condidit et omnimodis con- (86) lurchinationibus dilapidauit, ut crederes metuere, ne quid habere ex fraude paterna diceretur; homo iustus et morum
556 dedit operam, quod male partum erat ut male periret,
557 nec quicquam ei relictum est ex largiore fortuna praeter ambitionem miseram et profundam gulam.

Ceterum uxor iam propemodum uetula et effeta totam 76
domum contumeliis ⟨*alere*⟩ abnuit; filia autem per adulescentulos ditiores inuitamento matris suae nequicquam circum||lata, quibusdam etiam procis ad experiundum permissa, nisi in facilitatem Pontiani incidisset, fortasse an
558 adhuc uidua ante quam nubta domi sedisset. Pontianus ei multum quidem dehortantibus nobis nuptiarum titulum falsum et *i*maginarium donauit, non nescius eam paulo ante, quam duceret, a quodam honestissimo iuuene, cui prius pacta fuerat, post satietatem derelict*a*m. uenit igitur 87
ad eum noua nupta secura et intrepida, pudore dispoliato, flore exsoleto, flammeo obsoleto, uirgo rursum post recens repudium, nomen potius adferens puellae quam integritatem. uectabatur octaphoro, uidistis profecto qui adfuistis, quam improba iuuenum circumspectatrix, quam inmodica sui ostentatrix. quis non disciplina⟨*m*⟩ matris agnouit, cum in puella uideret i⟨*m*⟩medicatum os et pur-

F 120ᵃᵇ. φ 19ᵃ. 1/2 conlucernationibus ? *Engelbrecht cf. Claud. Mam. p. 137, 4* 3 et morum] scilicet m. *Acidal* ex more *Stewech* et uerus *Casaub* *post* morum *add.* integer *Colv,* haut spernendus *Scip Gent,* ueterum *Scriver,* maiorum *Gruter,* uindex *vel* proborum *vd Vl* morum *interpretatur* '*bonorum morum*' *Bosscha Löfstedt Eran. VIII (1908) 93* 7 effecta (c *induct.*) φ: effeta totã domũ (φ) *servato* abnuit *coni.:* nunc (iam *Florid*) demum *Casaub,* tota demum *Hild,* tot iam domus *vd Vl* *cf. 84, 4* 8 ⟨alere⟩ *add. He* *cf. Phil. l. l. p. 530* obvolvit *Colv* obruit *Acidal* absolvit *Brant* 16 derelictũ (*al. m. punct.* u *delevit et* a *supra voc. add.*) φ: derelictã (a *ex* u *eff.*) 17 pudore diſpolito (ᵃ *ead. m. add., prior.* i *mut. in* e *ut vid. ead. m., in mg. ead. m.* diſpoliato) φ: diſpoliato pudore 22 diſciplinã (φ) *lineolam al. m. add.* 23 imeditatũ φ: meditatũ *em. v* medicatum *Hild*

559 purissatas genas et inlices oculos. dos erat a creditore (87) omnis ad ter*r*un*c*ium pridie sumpta et quidem | grandior quam domus exhausta et plena liberis postulabat.

Sed enim iste, ut est rei modicus, spei immodicus, 77 pari auaritia et egestate totum Pudentillae quadr*a*giens praesumptione cassa deuorarat eoque me amoliendum ratus, quo facilius Pontiani facilitatem, Pudentillae solitudinem circumueniret, infit generum suum obiurgare, quod matrem suam mihi desponderat; suadet, quam primum ex tanto periculo, dum licet, pedem *r*eferat, rem matris ipse potius habeat quam homini extrario sciens transmittat; ni ita faciat, inicit scrupulum amanti adulescentulo ueterator, minatur se filiam abducturum. quid multis? iuuenem simplicem, praeterea nouae nuptae inlecebris obfrenatum suo arbitratu de uia deflectit. it ille ad matrem uerborum Rufini gerulus, sed nequicquam temptata eius grauitate ultro ipse leuitatis et inconstantiae increpitus repor||tat ad socerum haud mollia: matri suae praeter ingenium placidissimum immobil*i* iram quoque sua expostulatione accessisse, non mediocre pertinaciae *ad*iumentum; respondisse eam denique non clam se esse Rufini exoratione secum expostulari; eo uel magis sibi auxilium mariti 88 aduersum eius desperatam auaritiam comparandum.

Hisce auditis exacerbatus aquariolus iste uxoris suae 78 ita ira extumuit, ita exarsit furore, ut in feminam sanctissimam et pudicissimam praesente filio eius digna cubi-

F 120ᵇ. φ 19ᵃᵇ. 1 illitos *Pric* 2 ternuntiū (φ) teruncium *v* terruncium *Plasberg cf. Mommsen Phil. Schr. 763 Buecheler Rh. M. XLVI (1891) 236* 3 *cf. 101, 25 sqq.* 5 pudentillæ* (*vid. eras.* ˉ) quadrigienſ (*em. al. m.*) φ:qdragieſ (a *in ras.*) 6 deuorarat (φ) u *redintegr., sed fuit* 8 circūueni*r& (r *ex* ſ, *eras.* ſ, *in mg. m. vetusta add.* r&) 10 ſe ferat (φ) *em. v* 12 faciat* (*vid. fuisse* faciant, *in mg. m. vet.* t) φ:faciat 13 minator (o *mut. in* u *ead. m.*) abducturam (φ) *sed vid. pr. m. ex* am *eff.* vm 19 immobile (φ) *em. Iahn* 20 alumtū (I *vid. eff. ex* l) φ:adiumtū alimentum *cod. Fulv.* *an* alumentum ? *He* 21/22 exoratione (φ) exhortatione *codd. dett.* ex oratione *v def. Hild* (*i. e. ex verbis*) *cf. 90, 10* 24 *cf. Brandtii adnot. ad Ovid. art. am. III 96. 620*

Oud. Kr.

560 culo suo diceret, amatricem eam, me magum et ueneficum (88)
clamitaret multis audientibus (quos, si uoles, nominabo): se mihi sua manu mor*tem* allaturum. uix hercule possum irae moderari, ingens indignatio animo oboritur. tune, effeminatissime, tua manu cuiquam uiro mortem minitari⟨*s*⟩? at qua tandem manu? Philomelae an Medeae an Cl*y*teme[n]strae? quas tamen *cum* saltas — tanta mo⟨*l*⟩litia animi, | tanta formido ferri est —, sine cludine saltas. sed ne longius ab ordine digrediar: Pudentilla postquam filium uidet praeter opinionem contra suam esse sententiam deprauatum, rus profecta scripsit ad eum obiurgandi gratia illas famosissimas litteras, quibus, ut isti aiebant, confessa est sese mea magia in amorem inductam demen-
561 tire; quas tamen litteras tabulario Pontiani praesente et contra scribente Aemiliano nudius tertius tuo iussu, Maxime, testato describsimus; in quibus omnia contra praedicationem istorum pro me reperiuntur.
79 quamquam, etsi destrictius magum me dixisset, posset uideri excusabund*a* se filio uim meam quam uoluntatem suam causari maluisse. an sola Phaedra falsum epistolium de amore commenta est, a*c* non omnibus mulieribus haec ars usitata est, ut, cum aliquid eius modi uelle coeperunt, malint coactae uideri? quod si etiam animo ita putauit, me magum esse, idcir- 89

F 120^b. φ 19^b. 3 mortẽ (te *redintegr. ab al. m., fort. fuit* morã) φ: mortē (tē *al. m. in ras.*) 4 tune (φ) tene—minitari *Hild* 5 minitari (φ) minitaris *v cf. 52, 24* 6/7 clite=m̄ſtrae (t *prior in ras., in mg.* d· *cf. praef. 34*) φ: clite mͤſtrae (*supra* m *eras. lineola*˚ *add. al. m.*) 7 c̄ſultaſ (a *ex* u *ead. m.*) φ: cōſultaſ *em. Lips* mo͏ˡlitia (ˡ *add. m. recent.*) *em.* φ 8 *cf. 52, 24* 10 contra suam *et* sententiam *del Kr.* contra *et* sententiam *del. vdVl vulgat. recte def. Goldbacher v. Phil. l. l. p. 525 sc. contra quam antea senserat* 12 famoſiſſimaſ (*m. recentior superscr.* formoſiſſimaſ) φ: formoſiſſimaſ 14 tabulario (*i. e. servo ab epistulis*) ⟨e⟩ tabulario publico *Casaub* ⟨inlatas a⟩ Pontiano *Mommsen Strafrecht p. 420* 18 excuſabunduſ e filio (φ) *em. v* 21 at (φ) an *v* ac *Novák Plasberg* 22 coaͨte (ᶜ *add. ead. m.*) 23 ⟨ex⟩ animo *vdVl* omnino *Acidal* ita] illa *vdVl cf. Phil. l. l. p. 523*

Oud. *Kr.*

cone magus habear, quia hoc scripsit Pudentilla? uos tot (89) argumentis, ‖ tot testibus, tanta oratione magum me non probatis: illa uno uerbo probaret? et quanto tandem grauius habendum est quod in iudicio subscribitur quam quod in epistola scribitur. quin tu me meismet factis, non alienis uerbis reuincis? ceterum eadem uia multi rei cuiusuis maleficii postulabuntur, si ratum futurum est quod quisque in epistola sua uel amore uel odio cuiuspiam scripserit. 'magum te scripsit Pudentilla: igitur
562 magus es.' quid, si consulem me scripsisset: consul essem? quid enim, si pictorem, si medicum, quid denique, si innocentem? num aliquid horum putares idcirco, quod illa dixisset? nihil scilicet. atqui periniurium est ei fidem in peioribus ⟨*habere, cui in melioribus*⟩ non haberes, posse litteras eius ad perniciem, non posse ad salutem. 'sed' inqui*t* 'animi ⟨*furens*⟩ fuit, efflict*i*m te amabat.' concedo interim. num tamen omnes qui amantur magi sunt, si hoc forte qui amat scripserit? c⟨*r*⟩edo nunc quod Pudentilla me in eo tempore non amabat, siquidem id foras scripsit, | quod palam erat mihi obfuturum. po- 80
stremo quid uis, sanam an insanam fuisse, dum scriberet? sanam dices? nihil ergo erat magicis artibus passa. insanam respondebis? n*e*sciit ergo quid scribserit, eoque ei fides non habenda est; immo etiam, si fuisset insana, insanam se esse nescisset. nam ut absurde facit qui tacere se dicit, quod ibidem dicendo tacere sese non tacet

F 120[b] 121[a]. φ 19[b] 20[a]. 2 operatione *Kr sed orationem accusatoris longam fuisse demonstrat defensio Apulei cf. 32,22* 3 tamen *Iahn* 5 Quintũ e meiſm& *em. al. m. in* φ 12 horum ⟨uerum⟩ *Iahn* 14 habere—melioribus *adduntur v* φ: habẽſ (*m. recentiss. in mg. inferiore add.*" cuȷ In melioribus nõ haberes) 16 inqd (φ, *sed* d *mut. in* t) inquieti *v* inquies *Hild* inquit ⟨impos⟩ *vdVl coll. 89, 5* ⟨ita⟩ *Purser* ⟨furens⟩ fuit *He cf. 32, 3. 46, 20. 47, 19 Phil. l. l. p. 531* efflictũ u *mut. al. m. in* ȷ (φ) 18 cedo (φ) *em. Salm cf. met. III 14 (62, 17)* cedo nunc: ⟨quid⟩ *Thomas* 20/21 *cf. 52, 14* 21 dũ (*ante* d *parva ras.*, d *emendando eff. m. pr.*) 23 niſciit ([e] *al. m. add.*) *em.* φ 26 idem *Scal cf. Madvig. ad Cic. de fin. I 6, 19*

et ipsa professione quod profitetur infirmat, ita uel magis hoc repugnat: 'ego insanio', quod uerum non est, nisi sciens dicit; porro sanus est, qui scit quid sit insania, quippe insania scire se non potest, non magis quam caecitas se uidere. igitur Pudentilla compos mentis fuit, si compotem mentis se non putabat. possum, si uelim, 90
pluribus, sed mitto dialectica. ipsas litteras longe aliud clamantis et quasi dedita opera ad iudicium istud prae-
563 paratas et accommodatas recitabo. accipe tu et lege, usque dum ego interloquar. —

Sustine paulisper quae secuntur; nam ad deuerticulum rei uentum est. adhuc enim, Maxime, quantum equidem animaduerti, nusquam mulier || magiam nominauit, sed ordinem repetiuit eundem, quem ego paulo prius, de longa uiduitate, de remedio ualetudinis, de uoluntate nubendi, de meis laudibus, quas ex Pontiano cognouerat, de suasu ipsius, ut mihi potissimum nuberet.

Haec usque adhuc lecta sunt. superest ea pars epi- 81
stulae, quae similiter pro me scripta in memet ipsum uertit cornua, ad expellendum a me crimen magiae sedulo [o]missa memorabili laude Rufini uice⟨*m*⟩ mutauit et ultro contrariam mihi opinionem quorundam Oeensium quasi
564 mago quaesiuit. multa fando, Maxime, audisti, etiam plura legendo didicisti, non pauca experiendo comperisti: sed enim uersutiam tam insidiosam, tam admirabili scelere conflatam negabis te umquam cognouisse. quis Palamedes, qui⟨*s*⟩ Sisyph*us*, quis denique Eur*y*bates aut

F 121ᵃ. φ 20ᵃ. 3 insciens *inepte Kr* 6 n̄ (φ) *m. rec delere conat.* 8 clamantiſ (e e suprascr.) *m. rec. add.* (φ) 9 *cf. 52, 24* 11 deūticulū (e *ras. mut. in* i) φ: diūticulū 15 ualetudiniſ (*ras.* e *mut. in* i) φ: ualitudiniſ 20 ūtit· cornua (φ) ⟨nam⟩ ad *Kronenberg* 21 omiſſa (φ) missa *Casaub* emissa *Lips* dimissa *Bosscha cf. praef. 48* laude (φ) fraude *Acidal sed Rufinus fallacia laudem sibi paravit memoria dignam cf. 90, 1 sqq.* uice (φ) uicem *Lips* uocem *Casaub* 27 pala*|medeſ (*eras.* ˜, medeſ *in ras. al. m.*) q ſiſyphaſ (φ) *post prior.* ſ *distinx. al. m. em. v* euribateſ (φ) Eurybatus *Colv*

Oud. *Kr.*

Phry*nondas talem excogitasset? omnes isti quos nominaui
et si qui praeterea fuerunt dolo memorandi, si cum hac una 91
565 Rufini | fallacia contendantur, macc[h]i prorsus et bucc[h]ones
uidebuntur. o mirum commentum! o subtilitas digna
carcere et robore! quis credat effici potuisse, ut quae
defensio fuerat, eadem manentibus eisdem litteris in accu-
sationem transuerteretur? est hercule incredibile. sed
hoc incredibile qui sit factum, probabo.

Obiurgatio erat matris ad filium, quod me, talem 82
uirum qualem sibi praedicasset, nunc de Rufini sententia
magum dictitaret. uerba ipsa ad hunc modum se habe-
bant: *Ἀπολέϊος μάγος, καὶ ἐγὼ ὑπ' αὐτοῦ μεμάγευμαι καὶ*
566 *ἐρῶ. ἐλθὲ τοίνυν πρὸς ἐμέ, ἕως ἔτι σωφρονῶ.* haec ipsa
uerba Rufinus quae Graece interposui sola excerpta et ab
ordine suo seiugata quasi confessionem mulieris circum-
ferens et Pontianum flentem per forum ductans uulgo
ostendebat, ipsas mulieris litteras illatenus qua dixi legen-
das praebebat, cetera supra et infra scribta occultabat;
turpiora esse quam ut ostende||rentur dictitabat: satis esse
confessionem mulieris de magia cognosci. quid quaeris?
uerisimile omnibus uisum; quae purgandi mei gratia
scripta erant, eadem mihi immanem inuidiam apud im-
peritos conciuere. turbabat impurus hic in medio foro
bacchabundus, epistulam saepe aperiens proquiritabat:
'Apuleius magus; dicit ipsa quae sentit et patitur; quid
uultis amplius?' nemo erat qui pro me ferret ac sic

F 121[ab]. φ 20[a]. 1 phrinondaſ (φ, *sed* fri—) *v. Aeschin. in Ctesiph. 137 Plat. Protag. 327 D Luc. Alex. 4* 3 macchi (φ, *sed. om. alter.* c) *em. v* bocchoneſ (φ) *em. v* 4 mirũ (φ) *al. m. vid.* i *mutav. in* e 10 sibi ⟨ipse⟩ *vdVl* 11 dic^{ti}taret (*ead. m. add.* ^{ti}) 12/13 απωλειοσμαγοσ · καιε|γωνπαυτουμεμαγευμαι και επαιελθετω'νυν προσ εμε εωc ετι cωφρονω *cf. 91,15 sqq. 96,19* 13 *ἐλθέτω νῦν v* (*sc. τὶς Spengel*) *ἐλθὲ τοίνυν Bosscha ναὶ ἐρῶ. ἔλθετε Casaub v. Phil. l. l. p. 545* 14 quae Gr. interposui *del. Acidal* 18 occultaba*t (*eras.* [1]) 23 c̄ciuere (φ) ſ *supra* er *add. al. m.* 24 eptã 26 qui ⟨sententiam⟩ *Novák* faceret *Colv* staret *Stewech* foret *Acidal*

Oud. Kr.

responderet: 'totam sodes epistulam cedo: sine omnia
567 inspiciam, ⟨*a*⟩ principio ad finem perlegam. multa sunt, quae sola prolata calumniae possint uideri obnoxia. cuiauis oratio insimulari potest, si ea quae ex prioribus
nexa sunt principio sui defrudentur, si quaedam ex 92
ordine scriptorum ad lubidinem supprimantur, si quae simulationis causa dicta sunt adseuerantis pronuntiatione quam exprobrantis legantur'. haec et id genus ea quam merito tunc dici potuerunt; ipse ordo epistulae ostendat.

83 At tu, Aemiliane, recognosce, an et haec mecum testato | descripseris: *βουλομένην γάρ με δι' ἃς εἶπον αἰτίας γαμηθῆναι, αὐτὸς ἔπεισας τοῦτον ἀντὶ πάντων αἱρεῖσθαι, θαυμάζων τὸν ἄνδρα καὶ σπουδάζων αὐτὸν οἰκεῖον ὑμῖν δι' ἐμοῦ ποιεῖσθαι. νῦν δὲ ὡς κατ⟨ήγ⟩οροι ἡμῶν*
568 *κακοήθεις σε ἀναπείθουσιν, αἰφνίδιον ἐγένετο Ἀπολέϊος μάγος, καὶ ἐγὼ μεμάγευμαι ὑπ' αὐτοῦ ·καὶ ἐρῶ. ἐλθὲ τοίνυν πρὸς ἐμέ, ἕως ἔτι σωφρονῶ.*

F 121b. φ 20ab. 2 a *add. Kr* 3 calūniæ (e *del.*) φ: calūpnie 5 defrudent (φ) *al. m. supra* u *add.* 7 quasi *vel* tamquam *Acidal sed* potius *supplendum cf. 33, 11 Phil. l. l. p. 579* 9 ea] alia *Fulv* cetera *Ellis* φ: potuer̄t potuerint *v* *post* potuerunt *graviter distinx. Rossbach*

12—18 ΒΟΥΛΟΜΕ | ΝΟΝ ΓΑΡΜΕΔΙΑ (*al. m. add.*) ΣΕΙΠΟΝ ΑΙΤΙΑΣ ΓΑΜΙΘΗΝΑ | ΙΑΥΤΟΣ ΕΠΕΙΣΑΣ ΤΟΥΤΟΝ ΑΝΤΙΠΑΝΤΟΝΑΙ | ΡΕΙΣΘΑΙ ΘΑΥΜΑΖΩΝ ΤΟΝ ΑΝΔΡΑΚΑΙΣΠΟΥ | ΔΑΖΩΝΑΥΤΟΝ ΟΙΚΙΟΝ ΗΜΕΙΝ ΔΙΕΜΟΥΠΟ | ΘΙΣΑΙ ΝΥΝΔΕΩΣ ΜΑΚΑΡΟΙΗΜΩ̄ ΚΑΙΚΟΗ | ΘΕΙΣ ΤΕ ΑΝΑ ΠΕΙΘΟΥΣΙ ΑΙΦΝΙΔΙΟΝ ΕΓΕΝΕΤΟ | ΑΠΟ ΛΕΙΟΣΜΑΓΟΣΚΑΙΕΓΑΜΕΜΑΓΕΥΜΑΙ | ΥΠΑΥΤΟΥ. ΚΑΙ ΕΡΩΣΛΘΕΠΟΝΥΝΙΤΡΟΕΝΙΕΩ | ΣΕΓΙΣΑΦΡΟΝΩ *cf. 90, 12. 96, 19 in mg. al. m. Graeca repetivit qualia vulgo eduntur* (*v.* 14 *σπουδάζων ἡμῖν αὐτὸν οἰκεῖον ἡμῖν— ποιῆσαι*) 15 *ὑμῖν* Salm *ποιῆσαι v ποιεῖσθαι Spengel πορίσαι Petschenig* *μακάριοι* (*μοχθηροι* supra) *in mg. al. m.* *μοχθηροὶ ὑμᾶς* (*servato τε*) *Casaub* *μοχθηροὶ ἡμῖν Bosscha* *διάφοροι ἡμῶν Kr* *βάσκανοι Petschenig* *φθονεροὶ ?vd Vl* *ἀναγκαῖοι Novák* *κακήγοροι* (*κα* supra) *He v. Phil. l. l. p. 546* *κατήγοροι* (*ματηγοροι script. in archetypo*) *Diels* 16 *καὶ κακοήθεις He* *σε Bosscha* 17 *ναὶ ἐρῶ καὶ ἔλθετε Casaub* *καὶ ἔρως ἐλθέτω νῦν in mg. al. m.*

Oud. Kr.

(568) Oro te, Maxime, si litterae ita, ut partim uocales dicuntur, etiam propriam uocem usurparent, si uerba ita, ut poetae aiunt, pinnis apta uulgo uol*a*rent, nonne, cum primum epistolam istam Rufinus mala fide excerperet, pauca legeret, multa et meliora sciens reticeret, nonne tunc ceterae litterae sceleste se detineri proclamassent, uerba suppressa de Rufini manibus foras euolassent, ‖ totum forum tumultu complessent: 'se quoque a Pudentilla missas, sibi etiam quae dicerent mandata; improbo ac nefario homini per alienas litteras falsum facere temptanti 93 nec auscultarent, sibi potius audirent; Apuleium magiae non accusatum a Pudentilla, sed accusante Rufino absolutum'? quae omnia etsi tum dicta non sunt, tamen nunc, cum magis prosunt, luce inlustrius apparent. patent artes tuae, Rufine, fraudes hiant, detectum mendacium est: ueritas olim interuersa nun⟨*c*⟩ se fert et uelut alto barathro calumnia se mergit.

Ad litteras Pudentillae prouocastis: litteris uinco, 84 quarum si uultis extremam quoque clausulam audire, non inuidebo. dic tu, quibus uerbis epistulam finierit mulier obcantata, uecors, amens, amans: *Ἐγὼ οὔτε μεμάγευμαι οὔ[τε]τ' ἐρῶ. τὴν εἱμαρμένην ἐκφ.* etiamne amplius?

F 121[b]. φ 20[b]. 3 *Hom. Od. α, 122 cf. Enn. scen. 403* uulgo *ante* poetae *transponend. censet Pric* uolerent (e *indux. et* [a] *superscr. al. m.*) 6 ſe (ſ *ex* d *inter scribend. ead. m. eff.*)

8 tumultu* (*eras.* ˜) 16 nun (*al. m. add* c) φ: n̄c fert (φ, *in mg. add. m. recentiss.* i. effert l'oſtendit) *cf. Cic. Lael. 27, 100* ⟨ef⟩fert *v* ⟨solutam⟩ se fert *He* ⟨liberam⟩ nunc s. f. *Brakman* caluminaſ emergit (φ, *sed* calũpniaſ) calumniae em. *Casaub* calumnia em. *edd. Altenb Bip* calumniis em. *Novák* calumniae se emergit *Lips* calumnia se mergit *Elmenhorst cf. praef. 26*

17 ⟨istis⟩ litt. *Haupt* ⟨his⟩ l. *Sauppe* 19 epł̃a 20/21 ϵгo ογτϵмϵмαгϵιмαι ογτϲτϵρω τhɴ ϵιмαρмϵɴhɴ ϵκφ. *οὔτε μεμάγευμαι· ὅτι δ' ἐρῶ, αἰτία ἡ εἱμαρμένη ἔφυ Casaub οὔτ' ἐρῶ τὴν εἱμαρμένην ἐκφέρουσα Spengel οὔτε γ' ἐρῶ· τὴν εἱμαρμένην ἔχω Rossbach ⟨παρὰ⟩ τὴν εἱμαρμένην ἐκφ⟨ερομένη⟩ He Phil. l. l. p. 547; praestat post ἐρῶ graviter interpungere, ut destricte negetur illud μεμάγευμαι καὶ ἐρῶ (90, 12. 91, 16) sequens autem enuntiatum putare ab Apuleio ipso in legendo non*

Oud. *Kr.*

569 reclamat uobis Pudentilla et sanitatem suam a uestris (93) calumniis quodam praeconio uindicat. nubendi autem seu rationem seu necessitatem fato | adscribit, a quo multum magia remota est uel potius omnino sublata. quae enim relinquitur uis cantaminibus et ueneficiis, si fatum rei cuiusque ueluti uiolentissimus torrens neque retineri potest neque impelli? igitur hac sententia sua Pudentilla non modo me magum, sed omnino esse magiam negauit. bene, quod integras epistolas matris Pontianus ex more adseruau*i*t; bene, quod uos festinatio iudicii anteuortit, ne quid in istis litteris ex otio nouaretis. tuum hoc, Maxime, tuaeque prouidentiae beneficium est, quod a principio intellectas calumnias, ne corroborarentur tempore, praecipitasti et nulla[m] impertita mora subneruiasti. finge nunc 94 aliquid matrem filio secretis litteris de amore, uti adsolet, confessam. hocine uerum fuit, Rufine, hoc non dico pium, sed saltem humanum, prouulgari eas litteras et potissimum fili praeconio puplicari? sed sum⟨*ne*⟩ ego insci⟨*t*⟩us, qui
570 postulo, ut alienum pudorem conserues qui tuum perdideris?

Cur autem praeterita conqueror, cum non sint minus 85 acerba praesentia? hocusque ‖ a uobis miserum istum puerum deprauatum, ut matris suae epistulas quas putat amatorias pro tribunali procons(ulari) recitet apud uirum sanctissimum Cl(audium) Maximum, ante has imp(eratoris)

terminatum esse, quod fort. sic suppletur: τὴν ⟨δὲ⟩ εἱμαρμένην ἐκφεύγειν ⟨τίς ἂν δύναιτο⟩ *cf. 93, 3. 5 Plat. Gorg. 512 E Herodot. I 91 in.* τῇ δὲ εἱμαρμένῃ εἴκω *Diels*

F 121ᵇ 122ᵃ. φ 20ᵇ. 9/10 adſeruabit (φ) *em. v* 12/13 intellectaſ (a *corr. ex*;, *in mg.* a) 14 nullã imptitã ora (φ) *em. v* subneruasti *v sed cf.* neruia 15 adſolet (d *ead. m. inter scribend. ex* ſ *eff.*) uti adsolet *ante* litteris *transpos. vdVl*

16 hocine (ᶜ *al. m. add.*) φ: hoccine 17 promulgari *Ald Oud coll. 13, 23* potiſſimũ (t *ex* ſ *inter scribend. eff.*) 18 sumne *Acidal cf. 13, 5 Plaut. Pers. 75 Cic. ac. I 5, 18:* sumne sanus qui haec uos doceo inſciuſ (φ) inscitus *Vulc cf. de deo Socr. prol. 4, 3 Th.* 22 eptaſ 23 pcõſ (φ) proconsuli *v* proconsulis *vdVl* proconsulari *He* 24 Cl. Maximũ (φ) im · p̄ ·

Oud. *Kr.*

Pii statuas filius matri suae pudenda exprobret stupra et
amores obiectet? quis tam est mitis quin exacerbescat?
tun*e*, ultim*e*, parentis tuae animum in istis scrutaris,
oculos obseruas, suspiritus numeras, adfectiones exploras,
tabulas intercipis, amorem reuincis? tune, quid in cubi-
† culo agat, perquiris, ne mater tua non dico amatrix, sed
571 ne omnino femina est. ⟨*nihil*⟩ne tu in ea cogitas nisi
unam parentis religionem? o infelix uterum tuum, Puden-
tilla, o sterilitas liberis potior, o infausti decem menses,
o ingrati XIIII anni uiduitatis! uipera, ut | audio, exeso
matris utero in lucem proserpit atque ita parricidio gi-
gnitur: at enim tibi a filio iam adulto acerbiores morsus
uiuenti et uidenti offeruntur. silentium tuum laniatur,
pudor tuus carpitur, pectus tuum foditur, uiscera intima
protrahuntur. hascine gratias bonus filius matri rependis
ob datam uitam, ob adquisitam hereditatem, ob XIIII
annorum longas alimonias? hiscine te patruus disciplinis *95*
erudiuit, ut, si compertum habeas filios tibi similes futuros,
non audeas ducere uxorem? est ille poetae uersus non
572 ignotus: 'odi puerulos praecoqui sapientia', sed enim mali-
tia praecoqui puerum quis non auersetur atque oderit,
cum uideat uelut monstrum quoddam prius robust*um*
scelere quam tempore, ante nocentem quam potentem, uiridi
pueritia, cana malitia? uel potius hoc magis noxium,

F 122ᵃ. φ 20ᵇ 21ᵃ. 1 ſtatuaſ (*poster.* a *ex* ſ *eff.*) 3 Tunc ^{ti}ultimo (ti *in lin. vid. al. m. eff.*, ti *supra pr. m. add.*) φ: Tūc ultimo tune *v* ultro *v* ultime *Pric* uolpio *Ellis coll. 95, 25* in *del. Elmenh* ſcrutariſ (ri *ead. m. eff. ex* ti) insistis scrutari *Haupt* 6 perquiris, ⟨tune postulas⟩ *vdVl* ⟨tibi⟩ne mater . . . ., sed nec o. f. est *? Haupt* ne *del. Kr post* tua *lac. statuit Iahn* non dico *del. Casaub* 6/7 sed nec *Iahn* sed enim *Bosscha* 7 femina ē (φ) femina sit. ne t. i. e. ⟨nihil⟩ cogitas *vdVl* estne ut in ea cogites *Casaub* sit. ⟨nihil⟩ne *He* ⟨sit, sollicitus⟩ es neque in ea *Novák* rogites *HMueller* 8 *cf. praef. 26* 12 acerbioreſ, b *ex* u *ead. m. eff.* (φ) 16 hereditatē (φ) *extrem.* e *ex* a *aut* t *ead. m. eff.* 20 *et* 21 p̄co q *em. al. m.* (φ) praecoci *v* *Ribbeck Sc. R. P. F. II³ 151 inc. inc. fab. fr. 78* 22 robuſtoſ (φ) robusto *Bosscha* robustum *Colv*

quod cum uenia perniciosus est et nondum poenae, iam (95) iniuriae sufficit — iniuriae dico? immo enim sceleri aduersum parentem nefando, immani, impetibili.

Athenienses quidem propter commune ius humanitatis 86 ex captiuis epistulis Philippi Macedonis hostis sui unam epistulam, cum singulae publice legerentur, recitari prohibuerunt, quae erat ad uxorem Ol*y*mpiade*m* conscripta; ‖ hosti potius pepercerunt, ne maritale secretum diuulgarent, praeferendum rati fas commune propriae ultioni. tales hostes aduersum hostem: tu qualis filius aduersum matrem. uides, quam similia contendam. tu tamen filius matris epistulas de amore, ut ais, scriptas in isto coetu legis, in quo si aliquem poetam lasciuiorem iubereris
573 legere, profecto non auderes; pudore tamen aliquo impedirere. immo enim nunquam matris tuae litteras attigisses, si ullas alias litteras attigisses. a*t* quam ausus es tuam ipsius epistulam legendam dare, quam nimis irreuerenter, nimis contumeliose et turpiter | de matre tua scriptam, cum adhuc in eius sinu alerere, miseras clanculo ad Pontianum, scilicet ne semel peccasses ac tam bonum tuum factum optut*u* capesseret. miser, non in- 96 tellegis iccirco patruum tuum hoc fieri passum, quod se hominibus purgaret, si ex litteris *t*uis nosceretur te etiam prius, quam ad eum commigrasses, etiam cum matri blandirere, tamen iam tum uolpionem et impium fuisse.

F 122ª. φ 21ª. 4 quondam *Casaub* *cf. Plut. Demetr. c. 22* 5 eptiſ 6 ẹptã 7 olīpiaden (en *ex* iſ *eff. ead. m.*) φ: olīpiadem 10 Tu (T *ex* t *eff*) 12 ẹptaſ (φ) 14 abnueres *Wower* *cf. Phil. l. l. p. 581* 15 *cf. praef. 26* 16 ad quã (φ) *i. e.* at quam *sc. qualem cf. 104, 18* (*cf. Phil. l. l. p. 582*) unquam *Rohde* (*ad sentent. anteced. relat.*) atquin *Colv* at etiam *Acidal* at quam ⟨nequiter⟩ *Vulc* 20 ad tã (^c *ead. m. add.*) 21 optuto (φ) obliuio *Casaub* actutum *Colv* obtutu careret *Vulc* obtutu capesseretur *Bosscha* capeſcer& *em.* φ (*sc. Pontianus; ex negatione* ne *supplend.* ut *cf. Phaedr. I 3, 2*) *cf. Phil. l. l. p. 583* 22 iccirco *suo loco, sed in mg. add. ead. m.* qđ φ: q̧ quo *v* 23 fuiſ φ: ſuiſ *em. v*

Oud. *Kr.*

ceterum nequeo in animum inducere tam stultum Aemi- 87
lianum esse, ut arbitretur mihi litteras pueri et eiusdem (96)
accusatoris me⟨*i*⟩ offuturas.

Fuit et illa commenticia epistula neque mea manu
scripta neque uerisimiliter conficta, qua uideri uolebant
blanditiis a me mulierem sollicitatam. cur ego blandirem,
si magia confidebam? qua autem uia ad istos peruenit
epistula, ad Pudentillam scilicet per aliquem fidelem missa,
574 ut in re tali accu*r*ari solet? cur praeterea tam uitiosis
uerbis, tam barbaro sermone ego scriberem, quem idem
dicunt nequaquam Graecae linguae imperitum? cur autem
tam absurdis tamque tabernariis blanditiis subigitarem,
quem idem aiunt uersibus amatoriis satis scite lasciuire?
sic est profecto, ‖ cuiuis palam est: hic, qui epistulam
Pudentillae Graecatiorem legere non potuerat, hanc ut
suam facilius legit et aptius commendauit.

Sed iam de epistulis satis dictum habebo, si hoc unum
addidero: Pudentillam, quae scribserat dissimulamenti causa
et deridiculi: *ἐλθὲ τοίνυν, ἕως ἔτι σωφρονῶ*, post hasce
litteras euocasse ad se filios et nurum, cum his ferme
duobus mensibus conuersatam. dicat hic pius filius, quid
in eo tempore sequius agentem uel loquentem matrem 97
575 suam propter insaniam uiderit; neget eam rationibus uil-
liconum et upilionum et equisonum sollertissime sub-
scripsisse; neget fratrem suum Pontianum grauiter ab ea |
monitum, ut sibi ab insidiis Rufini caueret; neget uere
obiurgatum, quod litteras, quas ad eum miserat, uulgo
circumtulisset nec tamen bona fide legisset; neget post

F 122[ab]. φ 21[a]. 1 neq; (φ: n̄q) * inanimū *prior* i *ex* u *eff. erasa hasta em. v* 3 me (φ, *sed em. al. m.*) 4 epła 6 *cf. 52, 24* 8 ępła 9 accuſari (φ) *em. Hild* actitari *v* 14 epłã 16 apertius commentauit *Lips* 17 epłiſ 18 ſcribſer(a)it ((a) *add. ead. m.*) φ: ſcribſerat 19 ελθετωΝΥΝεωCετιCοφΡΟΝΟ *cf. p. 90 et 91* 24 eqſin(o)ũ (*em. ead. m.*) 26 φ: uero seuere *Kr* uere *ut ex* caueret *falso repetit. del. Novák; cf.* uere reprehendere *Cic. pro Flacc. 32, 78 de off. II 16, 56*

Oud. *Kr.*

ista quae dixi matrem suam mihi apud uillam iam pridem (97)
condicto loco nubsisse. quippe ita placuerat, in suburbana
uilla potius ut coniungeremur, ne ciues denuo ad sportulas
conuolarent, cum haud pridem Pudentilla de suo quinqua-
ginta milia nummum ⟨*in*⟩ populum expunxisset ea die,
qua Pontianus uxorem duxit et hic puerulus toga est in-
uolutus, praeterea, ut conuiuiis multis ac molestiis super-
sederemus, quae ferme ex more nouis maritis obeunda sunt.

Habes, Aemiliane, causam totam, cur tabulae nubtiales 88
inter me ac Pudentillam non in oppido sint, sed in uilla
suburbana consignatae: ne quinquaginta milia nummum
denuo profundenda essent nec tecum aut apud te cenandum.
estne causa idonea? miror tamen, quod tu a[m] uilla[m]
tantopere abhorreas, qui plerumque rure uersere. lex
quidem Iulia de maritandis ordinibus nu*s*quam sui ad
hunc modum ‖ interdicit: 'uxorem in uilla ne ducito';
immo si uerum uelis, uxor ad prolem multo auspica*t*ius
in uilla quam in oppido ducitur, in solo uberi quam in
576 loco sterili, in agri cespite quam in fori silice. mater
futura in ipso materno si⟨*nu*⟩ nubat, in segete adulta,
super fecundam glebam, uel enim sub ulmo marita cubet, 98
in ipso gremio terrae matr*i*s, inter suboles herbarum et
propagines uitium et arborum germina. ibi et ille cele-
berrimus in comoediis uersus de proximo congruit: *παίδων*
577 *ἐπ' ἀρότῳ γνησίων* [*ἐπὶ σπορᾷ*]. Romanorum etiam maio-

F 122b. φ 21b. 5 mit̄ nūmo͂l (ol del. et ͂v add. ead. m.) φ: mit̄ nūmū (ead. m. add. mit̄) popl̄m (in om.) in add. m. recentiss. in φ 7 molestis *Salm* 13 tuā uillā (φ) *sed compend.* ‾ *posterius induct. vid. em. v* tu eam uillam *Plasberg* 14 ruri *Colv* 15 Iulia (li *in ras. pr. m.*) nūquā ſui (φ) nusquam sui *Koch coll. 105, 11* 17 auſpicaciuſ (φ) 19 ſcilice (*prior.* c *induct.*) φ: ſilice 20 ſi nubat (φ) sinu nubat *Acidal* ⟨sinu⟩ si nubat *Schickerad* 21 *cf. Catull. 62, 54* cub& ∗ (*eras. sign. distinctionis*) 22 matreſ (φ) *em. Casaub* ſu͗boleſ (u *ex* o *eff. ead. m., quae etiam* ˅ *supra voc. add.*) φ: ſoboleſ 24/25 παιδωΝΕπαροΓΟΝΙΝΙCΙΟΝ ΕπιC|ποΡα *παίϑων παρ' ἀγρῷ* (*ἐπ' ἀγρῶν Bosscha*) *γνησίων εἰσὶ σπόροι in mg. ed. Elmenhorst*

Oud. *Kr.*

ribus Quintis et Serranis et multis aliis similibus non modo uxores, uerum etiam consulatus et dictaturae in agris offerebantur. cohibe[b]am me in tam prolixo loco, ne tibi gratum faciam, si uillam laudauero.

De aetate uero Pudentillae, de qua post ista satis 89
confidenter mentitus es, ut etiam sexaginta annos natam diceres nubsisse, de ea tibi paucis respondebo: nam ⟨*non*⟩ necesse est in re tam perspicua pluribus dispu|tare.

Pater eius natam sibi filiam more ceterorum professus est. tabulae eius partim tabulario publico partim 99
domo adseruantur, quae iam tibi ob os obiciuntur. porrige tu Aemiliano tabulas istas: linum consideret, signa
578 quae impressa sunt recognoscat, consules legat, annos computet, quos sexaginta mulieri adsignabat. probet quinque et quinquaginta: lustro mentitus sit. parum hoc est, liberalius agam, — nam et ipse Pudentillae multos annos largitus est, redonabo igitur uicissim decem annos — Mezentius cum Vlixe errauit: quinquaginta saltem annorum mulierem ostendat. quid multis? ut cum quadruplatore agam, bis duplum quinquennium faciam, uiginti annos semel detraham. iube, Maxime, consules computari: nisi fallor, inuenies nunc Pudentillae haud multo amplius

παιδων ἐπ' ἀρότῳ γνησίων ἐνὶ σπόροι vel ἐπίσπορα Iahn παίδων ἐπ' ἀρότῳ γνησίων τε καὶ σπόρῳ Peerlkamp ἐπὶ σπορᾷ ut explicationis causa additum del. Meineke et Spengel cf. Clem. Alex. Strom. II 23, 137 Pap. Oxyrh. 211 v. 38 (vol. II p. 16) 429 (vol. III p. 73) Menandrea ed. Koerte p. 139 Per. 435 παίδων ἐπ' ἀρότῳ, γνησίων ἐπὶ σπορᾷ ? vdVl cf. schol. ad Eur. Andr. 4 ad Luc. Tim. 17 (p. 112, 4 Rabe) Alciphr. I 6, 1 Aristaen. I 19

F 122ᵛ. φ 21ᵇ. 1 Quintiis *v* *sed cf. 44, 4. 103, 17 Phil. l. l. p. 570* 2 cohibebã (φ) cohibebo *v* cohibeo *vdVl* cohibeam *He Phil. l. l. p. 585* 7/8 neceſſe $\overset{\text{nō}}{\text{ē}}$ (eſſe ē *aliquis lineolis delere, quas postea rursus erasit, aut mutare conat.;* nō *m. recent. add., exstat in* φ) non necesse *Novák secund. usum Apul.* 11 adferuan$\overset{2}{\text{t}}$ (φ) *in mg. ead. m.* ſe 15 sit] est *v* 18 *cf. 64, 10* 19 ut ⟨qui⟩ cum *He cf. 79, 1. 111, 22* 20 biſ* (b *ex* h *ead. m.,* ſ *in ras., vid. fuisse* huiſ) φ:hiſ 21 simul *Bosscha*

quadragensimum annum aetatis ire. o falsum audax et (99)
nimium, o mendacium uiginti annorum exilio puniendum.
579 dimidio tanta, Aemiliane, mentiris, falsa audes sesquealtera.
si triginta annos||pro decem dixisses, posses uideri computationis gestu errasse, quos circulare debueris digitos ad*gess*isse. cum uero quadraginta, quae facilius ceteris porrecta palma significantur, ea quadraginta tu dimidio auges, non potes[t] digitorum gestu errasse, nisi forte triginta annorum Pudentillam ratus binos cuiusque anni consules numerasti.

580 Missa haec facio. uenio nunc ad ipsum stirpem accu- 90
sationis, ad ipsam causam maleficii. respondeat Aemilianus et Rufinus, ob quod emolumentum, etsi maxime magus forem, Pudentillam carminibus et uenenis ad matrimonium pellexissem. atque ego scio plerosque reos ali- 100
cuius facinoris postulatos, si fuisse quaepiam causae probarentur, hoc uno se tamen [h]abunde defendisse, uitam suam procul ab huiusmodi sceleribus abhorrere nec id sibi obesse debere, quod uideantur quaedam fuisse ad maleficiundum inuitamenta; non enim omnia quae fieri pot⟨*u*⟩erint pro factis habenda, rerum uices uarias euenire: certum indicem cuiusque animum esse; qui semper eodem ingenio | ad uirtutem uel malitiam moratus firmum argu-

F 122ᵇ 123ᵃ. φ 21ᵇ 22ᵃ. 3 audeſſeſq; altera (φ) *def. Plasberg coll. Skutsch ann. phil. suppl. XXVII 88 Arnob. II 24 p. 68, 2 Reiff.* sesqui altera *v* 4 anno* (*vid. eras.* ꝝ, *ead. m. add.* ˢ) 5 adperiſſe (*parva ras. supra* p) φ: apiſſe aperuisse *v* adpressisse *Purser* adgessisse *He cf. 108, 12. 109, 7 praef. 45 Beda op. Colon. MDCXII vol. I p. 132b: 'quum dicis decem, unguem indicis in medio figes artu pollicis', 'quum dicis triginta, unguem indicis et pollicis blando coniunges amplexu'* 7 poteſt φ: pot *em. v* 8 geſtu (*in* g *parva ras., vid. fuisse* e) φ: egeſtu 10 *cf. praef. 27* ipſū φ: ipm ipsam *v fort. recte, sed cf. Neue Formenl. I³ 993* 14 atqui *Vulc* 16 hab⌊un|de defen⌋diſſe (*litt. quas notavi in ras., sed a pr. m. script.*) φ: habūde 17 abhorrere (h *ex* o *inter scribend. ead. m. eff.*) 19 maleficiundū (φ) malefaciundum *aut* maleficium perpetrandum *v* 20 poterint φ: potuerint (ue *in ras. ead. m. eff.*) euenire (*ead. m. eff.* eue *ex* em) 21 ẽẽ 22 uṫ ạḍ (*ead. m. punctis del.*) φ: ṫ ad

mentum est accipiendi criminis aut respuendi. haec ego quamquam possim merito dicere, tamen uobis condono nec satis mihi duco, si me omnium quae insimulastis abunde purgaui, ⟨*ni*⟩si nusquam passus sum uel exiguam suspicionem magiae consistere. reputate uobiscum, quanta fiducia innocentiae meae quantoque despectu uestri agam: si una causa uel minima fuerit inuenta, cur ego debuerim Pudentillae nubtias ob aliquod meum commodum appetere, si quamlibet modicum emolumentum probaueritis, ego ille sim Carmendas uel Damigeron uel † his Moses uel I[oh]annes uel Apollo*bex* uel ipse Dardanus uel quicum- *101*
581 que ali*us* post Zoroastren et Hostanen inter magos celebratus est.

Vide quaeso, Maxime, quem tumultum suscitarint, 91
quoniam ego paucos magorum nominatim percensui. quid faciam tam rudibus, tam barbaris? doceam rursum haec et multo plura alia nomina in bybliothecis ‖ publicis apud clarissimos scriptores me legisse an disputem longe aliud esse notitiam nominum, aliud artis eiusdem communionem
582 nec debere doctrinae instrumentum et eruditionis memoriam pro confessione criminis haberi an, quod multo praestabilius est, tua doctrina, Claudi Maxime, tuaque perfecta eruditione fretus contemnam stultis et impolitis

F 123ᵃ. φ 22ᵃ. 4 ſin; quā φ: ſinuſq̄ . nisi nusquam *Acidal v. Phil. l. l. p. 534* sin nusquam *Bosscha inepte, idem Kr graviter ante distincto* si usquam *Kroll* 10 carm̄daſ (φ) Tarmoendas *Plin. n. h. XXX 5 Dieterich ann. phil. suppl. XVI 757* hiſ | moſeſ φ: hiſmeſoſ is Moses *Ian. Parrhas* hic M. *Olear* iste M. *Brakman* ⟨Ue⟩lus (*sc.* Belus) ⟨uel⟩ M. *Kr coniect. Meursii secut. cf. Arnob. I 52* Hisus (*sc.* Iesus) ⟨uel⟩ M. *Bosscha* Iudaeus M. *? He* Hebraeus M. *Wuensch ap. Abt; post* his *comparativ. intercidisse putat vdVl; suppleas* ⟨maiores⟩ 11 ioħ (φ) Iannes *Colv cf. Exod. 7, 10 sqq. Paul. ep. ad Timoth. II 3, 8 Plin. n. h. XXX 11* apollo hęc φ: apollo ħ Apollobeches *Kr cf. Plin. n. h. XXX 9* Apollobex *He cf. Dieterich l. l. p. 753* 12 aliaˢ (φ) *em. v* hoſtanen (φ) *cf. 31, 24 Cypr. I p. 24, 2 Hartel Min. Fel. 26, 11 Tertull. de an. c. 57* 19 communionem ⟨habere⟩ *Kr post alios* 20 inſtrum̄tū (*male redintegr. m. rec., cum ex* um̄ *efficeret* m̄ñ)

Oud. *Kr.*

ad haec respondere? ita potius faciam: quid illi existiment, na*u*ci non putabo; quod institui pergam disputare: nullam mihi causam fuisse Pudentillam ueneficiis ad nuptias prolectandi.

Formam mulieris et aetatem ipsi ultro improbauerunt idque mihi uitio dederunt, talem uxorem causa auaritiae concupisse atque adeo primo dotem in congressu gran- 102
dem et uberem rapuisse. ad haec, Maxime, longa oratione fatigare te non est consilium; nihil uerbis opus est, cum multo disertius ipsae tabulae loquantur, in quibus omnia contra, quam isti ex sua rapacitate de me quoque coniectauerunt, facta impraesentiarum et prouisa in posterum deprehendis: iam primum mulieris locupletissimae modicam dotem neque eam datam, sed tan|tum modo ⟨*creditam*⟩, praeter haec ea condicione factam coni*un*ctionem, nullis ex me susceptis liberis ⟨*si*⟩ uita demigrasset, uti dos omnis apud filios eius Pontianum et Pudentem maneret, sin uero uno unaue superstite diem suum obisset, uti tum diuidua
583 pars dotis posteriori filio, reliqua prioribus cederet.

Haec, ut dico, tabulis ipsis docebo. fors fuat an ne 92
sic quidem credat Aemilianus sola trecenta milia nummum scripta eorumque repetitionem filiis Pudentillae pacto datam. cape *sis* ipse tu manibus tuis tabulas istas, da impulsori tuo Rufino: legat, pudeat illum tumidi animi sui et ambitiosae mendicitatis; quippe ipse egens, nudus

F 123ᵃ. φ 22ᵃ. 2 nacci (φ, *in mg. m. recent.* c̊ nauci) naccae (*cum antecedent. coniunct.*) *Turn* 11 me q̃q 11/12 c̄lectauer⁊ (*al. m. recent. supra add.* coniectauerūt) φ:coniectauer' 13 iam] nam *Kr* 14 promissam *m. recentiss. add. in mg.* φ tantum] pactam *Hild* dandam *Beyte* tantummodo ⟨pactam⟩ *vd Vl* ⟨commodatam⟩ *Purser* ⟨creditam⟩ *vel* ⟨pacto creditam⟩ *He; nam erat data, sed repetitio filiis pacto concessa cf. v. 16 sq., 22. 112,23 praef. 27* 15 c̄lectionē φ:coniectatiōe' *em. Casaub* conexionem *Lips* conuentionem *Acidal* compectionem *Hild* 16 si *ante* nullis *add. v, post* liberis *Hild* 18 dimidia *v* 23 capenſ φ:capenſ (i *supra*) cape sis *Iahn cf. 35,5* cape[ns] *Novák* 25 *cf. 84,21*

Oud. *Kr.*

CCCC milibus nummum a creditore ‖ acceptis filiam dotauit, Pudentilla locuples femina trecentis milibus dotis fuit contenta et maritum habet, et multis saepe et ingentibus dotibus spretis, inani nomine tantulae dotis contentum, ceterum praeter uxorem suam nihil computantem, omnem supellectilem cunctasque diuitias in concordia coniugi*i* et mu*tu*o amore ponentem. quamquam quis omnium uel exigue rerum peritus culpare auderet, si mulier uidua et mediocri forma, at non aetate mediocri, nubere uolens 103
584 longa dote et molli condicione inuitasset iuuenem neque corpore neque animo neque fortuna paenitendum? uirgo formosa etsi sit oppido pauper, tamen [h]abunde dotata est; affert quippe ad maritum nouum animi indolem, pulchritudinis gratiam, floris rudimentum. ipsa uirginitatis commendatio iure meritoque omnibus maritis acceptissima est; nam quodcumque aliud in dotem acceperi*s*, potes, cum libuit, ne sis beneficio obstrictus, omne ut acceperas retribuere, pecuniam renumerare, mancipia restituere, domo demigrare, praediis cedere: sola uirginitas cum semel accepta est, reddi nequitur, sola apud maritum ex rebus dotalibus remanet. uidua autem qualis nuptiis uenit, talis diuortio digreditur; nihil affert inreposcibile, sed
585 uenit iam ab alio praeflorata, certe tibi ad quae uelis minime docilis, non minus suspectans nouam domum quam ipsa iam ob unum diuortium suspectanda, siue illa morte amisit maritum, ut scaeui ominis mulier et infausti coniugii minime appetenda, seu repudio digressa est, utr*a*muis

F 123ᵇ. φ 22ᵃᵇ. 3 [et] multis *Iahn* ea multis *Colv cf. 103,22* 6/7 c̄Iugiſ & multo (φ) coniugii *Casaub cf. 65,11* coniugali *Scal cf. Vell. Pat. II 65 (76,2 H)* mutuo *Lipsius* 9 at (φ) t *ex* d *ead. m.* 10 larga *vel* lauta *Stewech* uncta *Colv cf. Hor. c. II 15,13 Th. l. L. II 2181,76 sqq.* 12 habunde (φ) 13 nouū (φ, *sed ex* u *effect. vid.* a) *def. Bosscha concinnitate verborum* nouam *Schickerad* 16 acceperit (φ) *em. v* 17 libuerit *Pric* 22 inrepoſſibile (φ, *sed mut.* n *in* r *et posterior.* ſ *in* c) 24 expectanſ (ex *del. et* ſuſ *add. ead. m.*) φ: ſuſpectanſ 26 infandi *Elmenh* 27 ⟨ut⟩ utramuis *Kr* utrūuiſ (φ) utramuis *v*

Oud. Kr.

habe⟨*n*⟩s culpam mulier, quae aut tam intolerabilis fuit, ut (103)
repudiaretur, aut tam insolens, ut repudiaret. ob haec
et alia ‖ uiduae dote aucta procos sollicitant. quod Pudentilla quoque in alio marito fecisset, si philosophum spernentem dotis non rep⟨*p*⟩erisset.

Age uero, si auaritiae causa mulierem concupissem, 93
quid mihi utilius ad possidendam domum eius fuit quam simultatem inter matrem et filios serere, alienare ab eius animo liberorum caritatem, quo liberius et artius desolatam mulierem solus possiderem? fuitne hoc praedonis? quod
uos fingitis. ego uero quietis et concordiae et pietatis 104
auctor, conciliator, fauisor non modo noua odia non serui, sed uetera quoque funditus extirpaui. suasi uxori meae,
586 cuius, ut isti aiunt, iam uniuersas opes transuoraram, suasi, inquam, ac denique persuasi, ut filiis pecuniam suam reposcentibus, de qu*a* supra dixeram, ut eam pecuniam sine mora redderet in praedis uili aestimatis et quanto ipsi uolebant, praeterea ex *r*e familiari sua fructuosissimos agros et grandem domum opulente ornatam magnamque uim tritici et ordei et uini et oliui ceterorumque fructuum, seruos quoque haud minus CCCC, pecora amplius neque pauca neque abiecti pretii donaret, ut eos et ex ea parte quam tribuisset securos haberet et ad cetera hereditatis bona spe[i] inuitaret. haec ergo ab in-
587 uita Pudentilla — patietur enim me, uti res fuit, | ita dicere — aegre extudi, ingentibus precibus inuitae et

F 123^b. φ 22^b. 1 habeſ (φ, *supra add. recentiss.* $\overset{e}{c}$ bet) *em. v* habebat *Colv* habebit *Wower* 3 uncta *Colv* auctae *Heins* 5 reperiſſ& (φ, *em. al. m.*) 10 fuit ne (φ) fuit nae *dubitanter Hild* qđ (đ *eff. ex* uẽ, *quod eras. est, pr. m.*) φ:ꝗ quod ⟨me⟩ *Salm* quem (*cf. 110,17*) *Sauppe post Hild; cf. Kuehner Lat. Gr. II*^{2} *p. 33; sed* quod *potius intellegendum 'me praedonem esse'* 12 seui *Elmenhorst* 16 quo (φ) qua *Casaub v. 80,4 sqq.* iam dixi *Scal cf. Blase Hist. Gr. III 1 p. 211 sq.* 17 praediis *v cf. 44,4. 98,1* uilia eſtimatiſ (φ, *al. m. recte distinx.*) uili aestimatu *Wower* 18 ſe (φ) *em. v* 24 ſpei (φ) *em. v* ego *v*

Oud. Kr.

iratae extorsi, matrem filiis reconciliaui, priuignos meos (104)
primo hoc uitrici beneficio grandi pecunia auxi.

Cognitum hoc est tota ciuitate. Rufinum omnes exe- 94
crati me laudibus tulere. uenerat ad nos, priusquam
istam donationem perficeret, cum dissimili isto fratre suo
Pontianus, pedes nostros aduolutus ueniam et obliuionem
praeteritorum omnium postularat, flens et manus nostras
osculabundus ac dicens paenitere quod Rufino et similibus
auscultarit. petit postea suppliciter, uti se Lolliano quo-
que Auito C. V. purgem, cui haud pridem tirocinio ora-
tionis suae fuerat || a me commendatus; quippe compererat
ante paucos dies omnia me, ut acta erant, ad eum per-
588 scripsisse. id quoque a me impetrat. itaque acceptis 105
litteris Carthaginem pergit, ubi iam prope exacto con-
sulatus sui munere Lollianus Auitus te, Maxime, opperie-
batur. [h]is epistulis meis lectis pro sua eximia humanitate
gratulatus Pontiano, quod cito [h]errorem suum correxisset,
rescripsit mihi per eum quas litteras, di boni, qua doc-
trina, quo lepore, qua uerborum amoenitate simul et
iucunditate, prorsus ut 'uir bonus dicendi peritus'. scio
te, Maxime, libenter eius litteras auditurum; et quide⟨*m*⟩
si praelegam, mea uoce pronuntiabo. cedo tu Auiti epi-
stulas, ut quae semper ornamento mihi fuerunt sint nunc
etiam saluti. *at* tu licebit aquam sinas fluere; namque
optimi uiri litteras ter et quater a*u*eo quantouis tempor*is*
dispendio lectitare. —

F 123ᵇ124ᵃ. φ 22ᵇ. 2 uitricus *Casaub* 5 iſtã (φ) ista *Hild* ⟨mater⟩ perficeret *v malim* ⟨illa⟩ istam; *sed v. 95,21 et Phil. l. l. p. 584* 7 postulat *v* 9 post ea *Kronenberg* 12/13 p̄ſcripſiſſe (φ) perscripsisse *v* 13 utceptiſ (ac *supra*) *em. ead. m.* φ: acceptis 16 hiſ (φ) is *Vulcan* eptiſ (φ) 17 herrorẽ *em.* φ 20 *v. Cat. fr. p. 80 Iord.* 21/22 Et qdẽ ſi p̄legã (φ) (*compendium* ˜ *in* qdẽ *al. m. vid. addidisse*) *ad ea quae antecedunt refert Pric; sed interpretand.: 'et quidem si veniam praelegendi accepero' cf. 89,9 Phil. l. l. p. 585* si prael.] ipse legam *Rohde* 22/23 eptaſ (φ) 24 ut (φ) *em. v cf. 43,8* 25 ab eo (φ) *em. Gruter* tẽpore (φ) *em.* φ *genetivum putat Leo De trag. Rom. Gotting. 1910 p. 6*

Oud. Kr.

Non sum nescius debuisse me post istas Auiti litteras 95
589 perorare. quem enim laudatorem locupletiorem, quem testem uitae meae sanctiorem producam, quem denique aduocatum facundiorem? multos in uita mea Romani nominis disertos uiros sedulo cognoui, sed sum [m]aeque | neminem ammiratus. nemo est hodie, quantum mea opinio fert, alicuius in eloquentia laudis et spei, quin Auitus esse longe mali*t*, si cu⟨*m*⟩ eo se remota inuidia uelit conferre; quippe omnes fandi uirtutes paene diuersae in illo uiro congruunt. quamcumque ora⟨*tio*⟩nem struxerit Auitus, ita illa erit undique sui perfecte absoluta, ut in illa *106*
neque Cato grauitatem requirat neque Laelius lenitatem nec Gracchus impetum nec Caesar calorem nec ⟨*H*⟩ortensius distributionem nec Caluus argutias nec parsimoniam Salustius nec opulentiam Cicero: prorsus, inquam, ne omnis persequar, si Auitum audias, neque additum quicquam uelis neque detractum neque autem aliquid commutatum.

Video, Maxime, quam benigne audias, quae in amico tuo Auito recognosces. tua me comitas, ut uel pau¦ca dicerem de eo, inuitauit. at non usque adeo tuae beniuolentiae indulgebo, ut mihi permittam iam propemodum fesso in causa prorsus ad finem inclinata de egregiis uirtutibus eius nunc demum incipere, quin potius eas integris uiribus et tempori libero seruem. nunc enim mihi, quod 96
aegre fero, a commemoratione tanti uiri ad pestes istas oratio reuoluenda est.

Audesne te ergo, Aemiliane, cum Auito conferre?

F 124^a. φ $22^b 23^a$. 1 a$\overset{v}{\text{b}}$iti *em. ead. m.* 4 facundiorē . . *duo puncta add. pr. m.* 5 ſed ſūmeq; (φ) 7 aut spei *Pric* 8 ēē̃ maliſ (φ, *in mg. m. recentiss.* $\overset{e}{\text{c}}$ lit) cū (*lineolam add. al. m.*) 9 plane *Sauppe* 10 ora$\overset{ti}{\text{n}}$ē (^{ti} *add. m. recent.*) (*sic*) *em.* φ 12 *cf. praef. 27* 13 ortenſiuſ (φ) 16 omnia *Elmenh* 17 detractū (φ) d *ex* r *effect. vid.* 20 recognoscis *v* 28 ″ergo ″te (*pr. m. vid. ordin. mutasse*) φ: te $\overset{o}{\text{g}}$

Oud. Kr.

quemme ille bonum uirum ait, cuius animi disputationem 106
tam plene suis litteris collaudat, *e*um tu magiae maleficii
590 criminis insectabere? an inuasisse me domum Pudentillae
et concipilare bona eius tu magis dolere debes quam
doluisset Pontianus, qui mihi ob paucorum dierum uestro
scilicet instinctu ortas simultates etiam absenti apud
Auitum satisfecit, qui mihi apud tantum uirum gratias
egit? puta me acta apud Auitum, non litteras ipsius
† legisse. quid posses uel quas quis in isto negotio accusare?
Pontia|nus ipse quod a matre donatum acceperat meo
muneri acceptum ferebat, Pontianus me uitricum sibi contigisse
intimis affectionibus laetabatur. quod utinam incolumis
Carthagine reuertisset. uel, quoniam sic ei fuerat
fato decretum, utinam tu, Rufine, supremum eius iudicium 107
non impedisses. quas mihi aut coram aut denique in testamento
gratias egisset. litteras tamen, quas ad me Carthagine[m]
uel iam aduениens ex itinere praemisit, quas adhuc
ualidus, quas iam aeger, plenas honoris, plenas amoris,
quaeso, Maxime, paulisper recitari sinas, ut sciat frater
eius, accusator meus, quam in omnibus minor u⟨*it*⟩ae curri-
591 culum cum fratre optumae memoriae uiro[c] currat. —

F 124ᵃ. φ 23ᵃ. 1 animi] Auitus *Casaub* diſputationē (φ) dispositionem *Fulv Iungermann* Auitus disciplinae rationem *Lennep* dispositam rationem *Koziol* dispunctionem (*i. e. rationem redditam*) *He cf. 97,5 an idem significat* disputatio? *cf. d. d. Socr. 3* (*10,13 Th*) 2 cū (φ, *add. m. recentiss.* ͤ ͦ eum) magiae ⟨et⟩ maleficii criminibus *Bosscha sed cf. p. 10,13 86,17* maleficii *del. Scriver; sed cf. Plaut. Amph. 882 sq. Cic. pro Rosc. 42,122 exstat gradatio ad minora cf. 29,11;* 5 pontian;.. (*duo puncta post voc. add. pr. m.*) 9 quaſ qſ (φ) quas⟨res⟩quis *He cf. met. IX 13* (*212,11*) *Iuv. VI 286 Min. Fel. c. 10,3* quisquis *Colv* quos quires *Stewech* quasuis *Ellis* (*sc. litteras*) uel ⟨tu uel⟩ quisquis *vd Vl ft. recte* quid? possesne uel quisquilias *Kr* 17 carthaginē (φ *omiss.* h) *em. v,* p̄miſit (p̄ *ex* ꝓ *pr. m. ut vid. eff.*) φ: ꝓmiſit (*m. recent. add.* ͤ ͦ pre) 18 amoris ⟨scripsit⟩ *Iahn* 20 quantum *He cf. 78,15* quam⟨nusquam⟩*Brakman* (*servat. cod. lection.*) in oīb; minerue (φ) in⟨faustis⟩ ominibus M. *Stewech* ⟨inuita⟩ i. o. Minerua *Haupt* i. o. diuersum (diuerse *Gruter*) *Casaub* i. o. minor uitae *Lennep cf. d. d. Socr. 15* (*24,13 Th*) i. o. impar *Lips* i. o. minor ipse *vel* ille *Ellis* 21 uir occurrat (φ) *em. v*

Audistine uocabula, quae mihi Pontianus frater tuus 97
tribuerat me parentem suum, me dominum, me magistrum|| (107)
cum saepe alias, tum in extremo te⟨*m*⟩pore uitae uocans,
postquam . . . . . .; tuas quoque paris epistolas promerem,
si uel exiguam moram tanti putarem. potius testamentum
illud recens tui fratris quamquam inperfectum tamen pro-
ferri cuperem, in quo mei officiosissime et honestissime
592 meminit. quod tamen testamentum Rufinus neque com-
parari neque perfici passus est pudore perditae hereditatis,
quam ⟨*praemium*⟩ paucorum mensium, quibus socer Pon-
tiani fuit, magno quidem pretio noctium computarat.
praeterea nescio quos Chaldaeos consuluerat, quo lucro
filiam collocaret, qui, ut audio, utinam illud non uere
respondissent, primum eius maritum in paucis mensibus
moriturum; cetera enim de hereditate, ut adsolent, ad
consulentis uotum confinxerunt. uerum, ut dii uoluere,
quasi caeca bestia in cassum hiauit. Pontianus enim
filiam Rufini male compertam non modo heredem non
reliqui*t*, sed ne honesto quidem legato impertiuit, quippe 108
qui ei ad ignominiam lintea adscribi ducentorum fere
denariorum iusserit, ut intellegeretur iratus potius aesti-
593 masse eam quam | oblitus praeterisse. scribsit autem
heredes tam hoc testamento quam priore, quod lectum
est, matrem cum fratre, cui, u*t* uides, admodum puero
*e*andem illam filiae suae machinam Rufinus admouet ac

F 124ᵃᵇ. φ 23ᵃᵇ. 2 tribuebat *Iahn; sed cf.* saepe alias *v. 3* 3 tepore *em.* φ 4 postquā—ꝓmerē (φ) possem—promere *Bosscha* post quae (post quam *Ellis*) —promerem *Beyte* post quirem—promere *Hild* possem—⟨promere et⟩ promerem *Kr lac. post* postquam *statuta, in qua talia fere interciderint:* mecum rediit in gratiam, *interpunct. mutav. He cf. Phil. l. l. p. 536* 8/9 comparere *Lips* compleri *Casaub* 10 praemium *add. He cf. Phil. l. l. p. 538; an* pauc. m. *gen. pretii est?* 12 chaldęoſ (*al. m. redintegr. litt. eff.* chaldeuſ) 18 mali *Casaub cf.* male audire 19 reliqt (t *m. rec. redintegr. litt. eff., fuit* d) φ:reliqt (t *in ras. ex* d *eff.*) 22 scribſit (*al. m. redint. litt.* p *ex* b *eff.*) 24 cuI; (φ) cui ut *v* 25 tandē (φ) *em. Casaub*

mulierem aliquam multo natu maiorem, nuperrime uxorem (108)
fratris, misero puero obicit et obsternit.

A[i]t ille puellae meretricis blandimentis et lenonis 98
patris illectamentis captus et possessus, exinde ut frater
eius animam edidit, relicta matre ad patruum commigra-
uit, quo facilius remotis nobis coepta perficerentur; fauet
enim Rufino Aemilianus et prouentum cupit. — ehem, recte
uos ammonetis: etiam suam spem bonus patruus temperat
in isto ac fouet, qui sciat intestati pueri legitimum | magis
quam iustum heredem futurum. nollem hercule hoc a me
594 profectum; non fuit meae moderationis tacitas omnium
suspiciones palam abrumpere; male uos, qui sugge⟨*s*⟩sistis.
plane quidem, si [p]uerum uelis, multi mirantur, Aemiliane,
tam repentinam circa puerum istum pietatem tuam, post-
quam frater eius Pontianus est mortuus, cum antea tam
ignotus illi fueris, ut saepe ne in occursu quidem filium
fratris tui de facie agnosceres. at nunc adeo patientem
te ei praebes itaque eum indulgentia corrumpis, adeo ei
nulla re aduersare, ut per haec suspicacioribus fidem facias.
inuestem a nobis accepisti: uesticipem ilico reddidisti;
cum a nobis regeretur, ad magistros itabat: ab iis nunc 109
magna fugela in ganeum fugit, amicos serios aspernatur,
cum adulescentulis postremissumis inter scorta et pocula
puer hoc aeui conuiuium agitat. ipse domi tuae rector,
595 ipse familiae dominus, ipse magister conuiuio; in ludo
quoque gladiatorio frequens uisi⟨*ta*⟩t¦or nomina gladia-

F 124b. φ 23b. 1 aliquē *em.* φ *et Salm.* alioqui *v* 3 Ait (φ, *in mg. add. m. recentiss.* e c at) meretriciis—lenoniis *Casaub* 8 tēper& at (*em. ead. m.*) φ: tempat 9 iſto^ac (^ac *ead. m. add., exstat in* φ) 11 hominum *Fulv* 12 ſuggeſiſtiſ *em.* φ 13 puerū (φ) *em. Casaub cf. 15,1* peruerum *Hild* 15 Pontianus *del. Kr cf. Phil. l. l. p. 517* 19 aduersaris *Novák* 21 magiſtroſ it abatabiiſ (ſ i *al. m. redintegr. litt. parvo spatio separavit, ut verba distingueret*) 25 conuiuii *Kr* in conuiuio *v cf. Draeger Synt. d. Tac.*³ *p. 25 sq.* 26 uiſitor (φ) uisitur *v* uisitator *He Phil. l. l. p. 539*

torum et pugnas et uulnera plane quidem ut puer hone- (109) stus ab ipso lanista docetur; loquitur nunquam nisi Punice et si quid adhuc a matre graecissat; enim Latine loqui neque uult neque potest. audisti, Maxime, paulo ante, | pro nefas, priuignum meum, fratrem Pontiani, diserti iuuenis, uix singulas *syllabas* fringultientem, cum ab eo quaereres, dona⟨*s*⟩setne illis mater quae ego dicebam me adnitente donata.

Testor igitur te, Claudi Maxime, uosque, qui in con- 99
silio estis, uosque etiam, qui tribunal mecum adsistitis, haec damna et dedecora morum eius patruo huic et candidato illo socero adsignanda meque posthac boni consulturum, quod talis priuignus curae meae iugum ceruice excusserit, neque postea pro eo matri eius supplicaturum. nam, quod paenissime oblitus sum, nuperrime cum testamentum Pudentilla post mortem Pontiani filii sui in mala ualetudine scrib[s]eret, diu sum aduersus illam renisus, ne hunc ob tot insignis contumelias, ob tot iniurias ‖ exhere-
596 daret; elogium grauissimum iam totum medius fidius perscriptum ut aboleret, impensis precibus oraui[t]; postremo, ni impetrarem, diuersurum me ab ea comminatus sum: mihi hanc ueniam tribueret, malum filium beneficio uinceret, me inuidia omni liberaret. nec prius destiti quam ita fecit. doleo me huncce scrupulum Aemiliano demp-

F 124b 125a. φ 23b. 1 "honeſtuſ "puer (*ead. m. ord. mut.*) φ: puer honeſt9 3 φ: latine e (i *supra*) at enim *Iahn v. Phil. l. l. p. 572* 4 pᵛalo (*ead. m. em.*) 6 ſillabaſ (φ) 7 donaſ&ne (φ, *sed. em. al. m.*) 9 *cf. 1, 2* 10 etiā∗ (*nota distinct. eras.*) 13 qd *mut. in* qđ 16 pudentilla (a *mut. in* ę, *quae litt. rurs. deleta est*) φ: pudentille (*m. recentiss. supra voc. add.* e/o la) 17 ſcribſer& (*ex* b *vid. eff.* p) φ: ſcribſ& (ſ *ead. m. add.*) scripsit *Salm* scripserit *v* scriberet *Kr* 18/19 exʰeredar& (ʰ *add. et* d *ex* r *eff. ead. m., inter* x *et* e *litt. exstat, quae nec* b *nec* h *est, sed utrique similis*) φ: exheredar& 19 iam tum *Scal* 20 orauit (φ, *sed punct. del.* t) 22/23 uincer& (φ) *in ras. pr. m.* 24 hunc ſe φ: hūc ce (*posterior* c *ex* ſ *eff.*)

Oud. *Kr.*

sisse, tam inopinatam *r*em e*i* indicasse. specta quaeso, Maxime, ut hisce auditis subito obstipuerit, ut oculos ad *110* terram demiserit; enim longe sequius rat*us* fuerat, nec inmerito: mulierem filii contumeliis infectam, meis officiis deuinctam sciebat. de me quoque fuit quod timeret: quiuis uel aeque ut ego spernens hereditatis tamen uindicari de tam inofficioso priuigno non recusasset. haec praecipue sollicitudo eos ad accusationem mei stimulauit: hereditatem omnem mihi relictam falso ex sua auaritia coniectauere. soluo uos in praeteritum isto metu. namque animum meum neque hereditatis neque ultionis occasio potuit loco demouere. pugnaui cum irata matre pro priuigno malo uitricus, ueluti pater pro optimo filio aduersus nouercam, nec satis fuit, ni bonae uxoris prolixam *597* | liberalitatem circa me nimio plus aequo coercerem.

100 Cedo tu testamentum iam inimico filio a matre factum me, quem isti praedonem dicunt, uerba singula cum precibus praeeunte[m]. rumpi tabulas istas iube, Maxime: inuenies filium heredem, mihi uero tenue nescio quid honoris gratia legatum, ne, si quid ei humanitus attigisset, nomen maritus in uxoris tabulis non haberem. cape ist[a]ut matris tuae testamentum, uere hoc quidem inofficiosum; qui⟨*d*⟩ni? in quo obsequentissimum maritum exheredauit, inimicissimum filium scribsit heredem, immo enimuero non filium, sed Aemiliani spes et Rufini nuptias, set temulentum illud collegium, parasitos tuos. accipe, inquam, filiorum optime, et positis paulisper epistulis amatoriis matris lege potius testamentum: si quid quasi insana scripsit, hic reperies

F 125^a. φ $23^b 24^a$. 1 ſem& (φ, *in mg.* d *cf. praef. 34*) semitam *v* sententiam *vir doct. in ed. Iunt. post.* rem *Lips* rem ei *Bosscha cf. praef. 45* 3 ratiſ φ:rat⁹ (⁹*in ras. ex* i^s) 4 infestam *Casaub* 6 quis *Kr* 15 plus aequò *del. Scriver* 17 quȩ̃ φ:quē 18 p̄euntē (φ) *em. v* 20 eam *Elmenh cf. Hey Arch. f. l. Lex. XIII 211 Thes. l. Lat. II 1146, 55* obtigisset *Burmann* 21 tabuliſ (φ) ſ *in ras. eff. ead. m.; vid. fuisse* n *verbi sequent.* iſta ut (φ) istud *Casaub* 22 qni (φ) *em. v* 27 ep̄ti̇ſ (φ) 28 insania *Scal*

et quidem mox || a principio: 'Sicinius Pudens filius meus
mihi heres esto'. fateor, qui ho⟨*c*⟩ legerit insanum putabit.
598 hicine filius heres, qui te in ipso fratris sui funere ad- 111
uocata perditissimorum iuuenum manu uoluit excludere
e domo quam ipsa donaueras, qui te sibi a fratre cohere-
dem relict*a*m grauiter et acerbe tulit, qui confestim te
cum tuo luctu et maerore deseruit et ad Rufinum et
Aemilianum de sinu tuo aufugit, qui ⟨*t*⟩ibi plurimas postea
contumelias dixit coram et adiuuante patruo fecit, qui
nomen tuum pro tribunalibus uentilauit, qui pudorem
tuum tuismet litteris conatus est publice dedecorare, qui
maritu⟨*m*⟩ tuum, quem elegeras, quem, ut ipse obiciebat,
efflictim amabas, capitis accusauit? aperi quaeso, bone
puer, aperi testamentum: facilius insaniam matris sic
probabis.

Quid abnuis, quid recusas, postquam sollicitudinem de
hereditate materna reppulisti? at ego hasce tabulas, 101
Maxime, hic ibidem pro pedibus tuis a*b*icio testorque me
deinceps incuriosius habiturum, quid Pudentilla testamento
suo scribat. ipse iam, ut libet, matrem suam de cetero
exoret: mihi, ut ultra pro eo deprecer, locum non reliqui*t*.
599 ipse iam, ut ⟨*qui*⟩ | sui potens ac uir acerbissimas litteras
matri dictet, iram eius deleniat; qui potuit perorare,
poterit exorare. mihi iam dudum satis est, si non modo
crimina obiecta plenissime dilui, uerum etiam radicem
iudicii huius, id est hereditatis quaesitae inuidiam, funditus
sustuli.

F 125^a. φ 24^a. 2 ho^c (^{c} *al. m. add.*) *em.* φ insanam *Casaub* 6 relictū (φ) *em. v* 8 ibi (φ) *em. Stewech* plurima^{a}ſ (a *correct. ex* o, *ut vid.,* ^{a} *add. ead. m.*) 12 maritū (φ) *lineolam al. m. add.* 13 amabaſ (φ) ſ *ex* t *corr. ead. m.* 18 adicio φ:abicio 21 reliqd *em.* φ 22 ut ⟨qui⟩ *He cf. 79,1. 98,19* uir] qui *Casaub* acerbſimaſ acceptissimas *Bosscha* amantissimas *Hild* 23 matris deleat *Florid* dictet ⟨et⟩ *Kr* acerb. litt. *ad testament. referendum putat vdVl; sed cf. Hor. ep. I 10,49:* haec tibi dictabam

Illud etiam, [c] ne quid omnium praeteream, prius-
quam peroro, falso obiectum reuincam. dixistis me magna
pecunia mulieris pulcherrimum praedium meo nomine
emisse. dico exiguum herediolum || LX milibus nummum,
id quoque non me, sed Pudentillam suo nomine emisse,
Pudentillae nomen in tabulis esse, Pudentillae nomine pro
eo agello tributum dependi. praesens est quaestor publi-
cus, cui depensum est, Coruinius Celer, uir ornatus; adest *112*
etiam tutor auctor mulieris, uir grauissimus et sanctissi-
mus, omni cum honore mihi nominandus, Cassius Longinus.
600 quaere, Maxime, cuius emptionis auctor fuerit, quantulo
pretio mulier locuples agellum suum praestinarit. —

[testimonium Cassi Longini tutoris et Coruini Clementis quaestor(is)]

Estne ita ut dixi? uspiam in hac emptione nomen meum ascriptum est? num ipsum heredioli pretium inuidiosum est, num uel hoc saltem in me collatum?

Quid etiam est, Aemiliane, quod non te iudice refu- **102**
tauerim? quod pretium magiae meae repperisti? cur
ergo Pudentillae animum ueneficiis flecterem? quod ut ex ea commodum caperem? uti dotem mihi modicam potius quam a[m]mpla⟨*m*⟩ diceret? o praeclara carmina. an ut eam dotem filiis suis magis restipularetur quam penes me sineret? quid addi ad hanc magiam potest?

F 125[ab]. φ 24[a]. 1 c neqd (c *vid. litt. falso scribi coepta neque deleta*) p̄teū (φ) *em. v* 2 magia (φ) *em. Sciopp* 4 nummum ⟨emptum⟩ *vdVl* 5 non meo *Acidal* 6 ēē 7/8 publicuſ, b *ex* p *corr. ead. m.* (φ) 8 Coruinus *v cf. C.I.L. VIII 5501 W. Schulze Abh. d. Gött. Ges. d. W. V 5 (1904) 155 Hirschfeld Kaiserl. Verwaltungsbeamte[2] 74, 6* uiror nat; (*postea recte distinct.*) 9 tutor (*ras. in* u, *in mg. ead. m.* tu) φ:tu tutor [tutor] *? Bosscha* auctor *del. Scipio Gent. cf. Vocab. iurisprud. Rom. iussu institut. Savign. comp. I 513* 13 Celeris *Schott recte, sed verba* testim. — ꝗꝶ *interpolat. recte iudicavit Acidal* 14 ꝗꝶ *interpret.:* quod recitatum est *Scip Gent,* quaestoris *Salm,* quid responsum *Schott,* quaestoris responsum *Hild,* quod requiritur *vdVl* 18 quod] qđ (*sed* đ *similior litteris* ał) φ:qd (q *in ras.*) 20 ego *v* 22 ãmpla (*supra posterior.* a *al. m. add.* ¯) φ:amplā

Oud. Kr.

an uti rem familiarem suam meo adhortatu pleramque filiis condonasset, quae nihil illis ante me maritum fuerat largita, mihi ⟨*nihil*⟩ quicquam impertiret? o graue ueneficium 601 dicam an ingratum beneficium. an ut testamento, quod irata filio scribebat, filium potius, cui offensa erat, quam me, cu*i* deuincta, heredem relinqueret? hoc quidem multis cantaminibus difficile impetraui. putate | uos causam non apud Cl(audium) Maximum agere, uirum aequum et iustitiae pertinacem, sed alium aliquem prauum et saeuum iudicem substituite, accusationum fautorem, cupidum con- 113 dem[p]nandi: date ei quod ‖ sequatur, ministrate uel tantulam uerisimilem occasionem secundum uos pronuntiandi; saltim fingite aliquid, eminiscimini quod respondeatis, qui uos ita rogarit. et quoniam omnem conatum ne*c*esse est quaepiam causa praecedat, respondete qui Apuleium dicitis animum Pudentillae magicis illectamentis ad[h]ortum, quid ex ea petierit, cur fecerit. formam eius uoluerat? negatis. diuitias saltim concupierat? negant tabulae dotis, negant tabulae donationis, negant tabulae testamenti, in quibus non modo non cupide appetisse, uerum etiam dure reppulisse liberalitatem suae uxoris [h]ostenditur. 602 quae igitur alia causa est? quid ommutuistis? quid tacetis? ubi illud libelli uestri atrox principium nomine priuigni mei form[orm]atum: 'hunc ego, domine Maxime, reum apud te facere institui'? quin igitur addis; 'reum 103 magistrum, reum uitricum, reum deprecatorem'? sed quid deinde? 'plurimorum maleficiorum et manifestissimorum'.

F 125b. φ 24ab. 1 adhortatu (φ) *supra* u *eras. lineola* 2 c̄donaſſ& (φ) condonaret *Pric* cum donasset *Bosscha cf. 69,22 sq.* 3 ⟨nec⟩ mihi *Florid* ⟨nihil⟩ quicquam *Pric an* quicquam *idem significat atque* tenue nescio quid *110,19?* gratum *Kronenb cf. Laber. inc. fab. fr. VII Ribbeck P. Sc. R. F II*3 *p. 362 Cic. pro Cael. 30,71* 6 mecū (φ) *em. v.* 8 Cl· (φ) 10 ſuſtitbuite (*em. ead. m.*) 11 condēpnandi *em.* φ 13 *cf. praef. 25* ⟨si⟩ qui*? vd. Vl. cf. 19,25* 14 nekesse (k *vid. eff. ex* c) 16 adhortū (φ, *sed* h) 21 reppuliſſe (i *ex* l *vid. correx. m. pr.*) hostendit *em.* φ 22 g 24 formormatū *em.* φ 25 g

Oud. Kr.

cedo unum de plurimis, cedo dubium uel saltem obscurum
de manifestissimis. ceterum ad haec, quae obiecistis, numera
an binis | uerbis respondeam. 'dentes sp⟨*l*⟩endid*as*': ignosce
munditiis. 'specula inspicis': debet philosophus. 'uersus
facis': licet fieri. 'pisces exploras': Aristoteles docet.
'lignum consecras': Plato suadet. 'uxorem ducis': leges
iubent. 'prior natu is⟨*ta*⟩ est': solet fieri. 'lucrum secta-
tus es': dotalis accipe, donationem recordare, testamentum
lege. quae si omnia affatim retudi, si calumnias omnes
refutaui, si me in omnibus non modo criminibus, uerum
etiam maledictis procul a culpa [philosophiae] tutus sum,
603 si philosophiae honorem, qui mihi salute mea antiquior 114
est, nusquam minui, immo contra ubique si cum septem
604 pennis eum tenui: si haec, ut dico, ita sunt, | possum
securus existimationem tuam reuereri quam potestatem
605 uereri, quod minus graue et uerendum mihi arbitror a[c]
procons(ule) damnari quam si a tam bono tamque emen-
dato uiro improber.

Dixi.

F 125ᵇ. φ 24ᵇ. 3 *cf. praef. 27* ſpendidoſ φ:ſplendidoſ *em. Lips cf.* madidare, candidare splendicas *vd Vl* 7 natu iſ ē (φ) *em. Hild* natast *Purser* natu ea est *Colv* is *del. Novák* sectatu's *Purser* 8 dotalis ⟨tabulas⟩ *vd Vl coll. 113,18* dotis tabulam *Stewech sed binis verbis respondet (v. 3)* dotale *Casaub* 9 affatī (φ) *prior.* f *ex* d *corr. ead. m.* 11 philosophiae *del. Bosscha* magiae *Acidal* philosophi *Fulv* philosophiam (*omisso* me *v. 10*) *Casaub* tuitus *Bosscha* 13 si] quasi *Purser* 14 *Lucil. fr. 122 Marx Baehr. F. P. R. p. 155 cft. Rutgers* 15 securius *v cf. 33,11 et flor. 9 (14,23)* 16/17 ac ꝓcoſ (φ, *supra* ac *m. recentiss. add.* e c a) *em. Ald.* 18 imꝓbe* (*eras.* r) φ:imꝓber improbarer *Salm fort. recte* APVLEI PLATONICI ꟽADAVREN|SIS . PROSAE . DE MAGIA LIB . II . Expł. | Ego ſaluſtiuſ. em̄daui rome felix. (φ) *cf. praef. 20*

Auctores.

Index nominum.